

בעזרת השם יתברך

פרקים כ"ה-מ"ו

◆ סדר שמות ◆

בספר מאיר עיני חכמים תנינא בפרשת אמור מובא, שהמגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע אמר על ספר קב הישר, שכאשר מעיינים בקטע של הזוהר הקודש שמוזכר בספר קב הישר, מסוגל לעורר את האדם ליראת שמים יותר מאילו היה לומד את הקטע ההוא בספר הזוהר עצמו.

ומסביר הגה"ק מאוסטראווצא זי"ע את דברי המגיד מקאזניץ, דהנה נשמת האדם חצובה ממקום גבוה וירדה למטה בעולם הזה, ועל כן, נשמה הבאה ממקום נמוך יותר אין ביכלתה להבין ענינים שמקורם ממקום גבוה יותר משורש נשמתו. ולכן, הלומד דברי הזוהר בתוך ספר "קב הישר", בניקל לו להבין יותר מאילו היה לומד את הקטע בזוהר עצמו, כי המחבר של ספר "קב הישר" הכניס בספרו כח הקדושה משורש נשמתו, ולכן אפשר להתעורר יותר על ידי הלימוד בספר קב הישר מאשר בזוהר גופא.

תוכן הענינים

של פרקים כ"ה-מ"ו

- א. הקנס שקנס מר בר רב אשי למזיק..... ט
- ב. המזיקים יכולים לשלוט רק בתוספת, ולא בקרן..... י
- ג. הקמצן מליתן צדקה, נמצא תחת רשות הסטרא אחרא
רח"ל..... יד
- ד. הצר עין צריך לשוב על שגרם רעה לחבירו..... יד
- ה. הקמצן גורם רעה גם לעצמו..... יד
- ו. הטעם שנחום איש גם זו קיבל על עצמו יסורים עבור כל
העולם..... טו
- ז. מי שמזמין אורחים, צריך ליתן להם בעין יפה..... טו
- ח. עונשו של נבל..... טז
- ט. בת קול יוצאת לפני מטתו ומכרזת לפניו..... טז
- י. שכר המחדשים חידושי תורה לאמתה של תורה..... טז
- יא. ענין כוונת התפילה..... יח
- יב. שפלות הרוח בעת התפלה..... יח
- יג. ענין תפילה בציבור..... כא
- יד. מי שבא בכל יום לתפילה ופעם אחת לא הגיע, הקדוש
ברוך הוא שואל עליו..... כא
- טו. שכר שומרי מצוות..... כב
- טז. טעם שנקרא בלק "בן צפור"..... כג
- יז. ראשי הכישוף עז"א ועזא"ל..... כד
- יח. בלעם הוצרך לטמא עצמו בטומאה גדולה כדי ללמוד
הכישוף..... כד
- יט. הסטרא אחרא נוטלת נשמת האדם שרצה לעשות כישוף..... כח

- כ. דמעות הבעל תשובה משברים כח הסטרא אחרא..... כט
- כא. איך שהכריח פנחס לבלעם שיבוא אליו..... לג
- כב. מפלתם של המכשפים..... לה
- כג. קדירת הכישוף שהטמין בלעם הרשע, מצאה זוד המלך עי"ה כאשר כרה השיתין, והחליש את כחה..... לו
- כד. בכח חמש עשרה "שיר המעלות" מבטלים את כח הכישוף..... לו
- כה. הקמצנים הם מכיתות הקליפות רח"ל..... לז
- כו. מעלת האנשים שעושים צדקה בחייהם..... לז
- כז. אותן שמקילין בכבוד אביהם לאחר פטירתם..... לח
- כח. העיקר הוא ליתן צדקה בחייו..... לח
- כט. הקב"ה מקבל התפלה בבוקר..... לט
- ל. קודם צאת הנשמה מהגוף, רוצה השטן לדבק בגוף..... מב
- לא. בשעת פטירת הצדיק מתגלית השכינה והשטן נחלש מיד..... מב
- לב. גם נשמת הצדיק יורדת לגיהנם לרגע קטן..... מג
- לג. תכלית היסורים למרק עוונותיו של אדם..... מו
- לד. על ידי קבלת היסורים באהבה מחלישים כח הסטרא אחרא..... מז
- לה. ימים שאסור לילדים ללכת לבד ברחוב..... מז
- לו. על האדם להתפלל שהקב"ה יצילו מרוחות רעות ומעין הרע..... מח
- לז. י"א פסוקים שתחלתם וסופם בנו"ן, מסוגלים נגד הכישוף והעין הרע..... מח
- לח. בקושי אפשר לינצל מחטא שחייבים עליו מלקות..... מט
- לט. שלא להתעצל מלקבל על עצמו מלקות פעם אחת בחודש..... נ
- מ. תפילתו של המנודה אינה מתקבלת..... נ
- מא. נוסח הווידוי..... נא
- מב. מעשה נורא בימיו של האר"י ז"ל..... נג
- מג. טובה לנשמות האבות אם הבן מחדש חידושי תורה אמיתיים..... נה
- מד. מעלת התורה ומעשים טובים לשמה..... נו

- מ.ה. בכל יום צריך לפשפש במעשיו..... נח
- מ.ו. שלא ליתן שלום לאיש אלא אם כן יודעים שהוא צדיק..... נט
- מ.ז. טעם שיצאו ניצוצי אש ממצחו..... סב
- מ.ח. כיון שעברו רוב שנותיו, לא רצה להולד עוד הפעם..... סב
- מ.ט. שכרו של רבי אלעזר בן פדת בגן עדן היה י"ג נהרי
אפרסמון..... סג
- נ. בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא..... סג
- נ.א. אין לאדם לדחוק את השעה, אלא יבטח בהשי"ת..... סד
- נ.ב. מי שאין פרנסתו בריוח בעולם הזה, שכרו כפול בעולם
הבא..... סד
- נ.ג. עניות מכפרת על העבירות..... סד
- נ.ד. צריך אדם לומר "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"..... סה
- נ.ה. העשיר צריך להרבות בנתינת צדקה..... סה
- נ.ו. מה שראו רבי חייא ורבי יוסי שאדם אחד ניצול בזכות
המצוה שקיים..... סה
- נ.ז. נתן לעני גם את הפת שהיה מיוחד עבורו, ולא השאיר
לעצמו כלום..... סו
- נ.ח. לא לחנם הזמין הקודשא בריך הוא את המצוה להאיש..... סו
- נ.ט. הקודשא בריך הוא יעשה עמו נס ופלא..... סו
- ס. הנס שקרה עם האיש שנתן מלחמו לעני..... סו
- ס.א. יש אילנא דחייא ואילנא דמותא..... סז
- ס.ב. על ידי העסק בתורה ובצדקה ובגמילות חסדים, זוכה
לעולם הבא..... סט
- ס.ג. באשמורה הראשונה הקדוש ברוך הוא שמח עם הצדיקים
בגן עדן..... סט
- ס.ד. שלש מאות עולמות מזדעזעים באותה שעה, בגלל חורבן
בית המקדש..... סט
- ס.ה. כשם שיש בית המקדש למטה, כן יש בית המקדש למעלה..... ע
- ס.ו. נשמות הצדיקים שמחים בבית המקדש של מעלה,
בראותם פני שכינה..... ע

- סז. מי שהוא נקי כפים ומרחם על העניים, זוכה שנשמתו עולה כל לילה בהר ה'..... ע
- סח. במשמורה השניה בוכים המלאכים על חורבן בית המקדש..... ע
- סט. בוכים על הצדיקים שנהרגו בעת ההיא..... עא
- ע. צריכים להתאונן על הנהרגים על קידוש השם..... עא
- עא. הקדוש ברוך הוא נותן קולו על ישראל שנמצאים בגלות בין העמים..... עא
- עב. כל הפמליא של מעלה מצטערים בעת קריאת הגבר על חורבן בית המקדש..... עב
- עג. הקדוש ברוך הוא הוא "המלך" שנכתב במגילת אסתר..... עב
- עד. בעת ההיא מתעוררים הצדיקים שבעולם הזה לעבודת הבורא יתברך..... עב
- עה. הכוכבים ומזלות אומרים שירה בעלות השחר, ואז נתקדש שמו של הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה..... עב
- עו. הטפשים אינם מתאווים להיות בין נשמות הצדיקים שעושים נחת רוח להקדוש ברוך הוא..... עג
- עז. אין פיהם ולבם שוה..... עג
- עה. אין עולה על לבם, באיזה מעשים תבוא נשמתינו לפני הקדוש ברוך הוא..... עג
- עט. מי שאפשר לו לעסוק בתורה, לית טב מיניה..... עד
- פ. פיו ולבו של אדם יהיו שוים ליחד שמא דקודשא בריך הוא..... עד
- פא. נשמת הצדיק בוקעת כל הרקיעים ואין מוחה בידה..... עד
- פב. "ממשלת היום" ו"ממשלת הלילה"..... עה
- פג. פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים..... עה
- פד. שע"ה כתות מלאכים קטרגו נגד נתינת התורה לישראל..... עו
- פה. שע"ה מחנות מלאכים מקבלים תפלותיהן של ישראל..... עו
- פו. התפלות מגיעות לשבעה היכלות שנקראו "היכלין קדישין"..... עו
- פז. צריך האדם לומר פרשת הקרבנות בכל יום..... עז
- פח. צריך האדם להודות ולהלל ולשבח להקדוש ברוך הוא..... עז

- פ.ט. הנוהר מגזל ומהשגת גבול, תפלתו זכה ונקיה..... עז
- צ. "זקנה" מורה על אריכות שנים, "ימים" מורה על ימים טובים..... עח
- צא. שלשה הטעימן הקדוש ברוך הוא מעין העולם הבא..... עח
- צב. בשעת פטירת האדם באים כל ימיו לחשבון לפני הקדוש ברוך הוא..... עט
- צג. בכל שנותיו לא עבר עליו יום אחד בלא תורה ומעשים טובים..... עט
- צד. ימיו של הרשע בושים מלהתקרב לפני הקדוש ברוך הוא..... עט
- צה. אף מי שהשלים עצמו בחייו אם נפטר בצעירותו אינו בא עם הזקנה..... פ
- צו. צריך לקרב כל ימיו לעבודת השם יתברך..... פ
- צז. האדם דומה לספינה בלב ים אשר סכנות אורבים עליה..... פ
- צח. הקדוש ברוך הוא שותק עד שתתמלא סאתו של האדם..... פ
- צט. לא עת לחשות, כי קרבה שעתך..... פא
- ק. היצר מעורר את לב האדם בעת חליו..... פא
- קא. קודם פטירת האדם גם היצר הרע הוא טוב..... פא
- קב. אם חטא מכריזין לפניו, שנוח לו שלא נברא צריך להתפלל שימחול לו הקב"ה עוונותיו, הן מה שחטא בעיניו הן מה שחטא בידי וברגליו..... פג
- קד. שני אופני גלגול..... פד
- קה. יפה קורת רוח של שעה אחת בעולם הבא, מכל תענוגי עולם הזה..... פה
- קו. מי שאוכל מאכלות אסורות, עונשו גדול מעונש הגיהנום..... פה
- קז. מעשה מהאריז"ל שגירש רוח מבחור אחד..... פו
- קח. איסור הסתכלות בנשים..... פו
- קט. ירגיל עצמו להסתכל תמיד בדברים שבקדושה..... פח
- קי. גודל ענין נתינת צדקה..... פח
- קיא. הקדוש ברוך הוא קרוב לצדיקים - לכל אשר יקראוהו באמת..... פט

- קיב. האדם צריך ליקח פנאי לעצמו בכל יום לחשוב מקדושת
הבורא יתברך..... פט
- קיג. אהבה ויראה כחדא אזלין..... פט
- קיד. לזוהר מאוד לכוון בעת אמירת הברכה על המאכל..... צ
- קטו. רוב העולם נכשלים בזה שאין מכוונים בעת התפלה
והברכה..... צ
- קטז. אזהרה לחזנים לכוון בעת התפילה, ולא למצוא חן בעיני
השומעים..... צ
- קיז. הסוד שבתוכה "חזון"..... צ
- קיח. שלש מאות גמלים של פורענות למי שמדבר בין "ברוך
שאמר" ל"ישתבח", וכן בין "ישתבח" לשמונה עשרה..... צא
- קיט. גודל עונש המפסיק תפילתו בדברי ליצנות ח"ו..... צא
- קכ. לימוד התורה צריך שיהיה בעיון רב, ולא להתפאר ח"ו..... צא
- קכא. יקבל תורה מכל אדם, אפילו מתינוקות..... צב
- קכב. הנשמה קרויה "בת כהן"..... צג
- קכג. כאשר האדם פוגם נשמתו, הנשמה צועקת אל ה'..... צג
- קכד. מכל מצוה נברא מלאך טוב..... צד
- קכה. בכל יום בת קול יוצאת ומכרזת "אל תדחף את הנשמה
מגופך"..... צד
- קכו. האדם צריך לחשוב בכל יום ויום על סופו..... צד
- קכז. שוב היום שמא תמות למחר..... צה
- קכח. צריך שירשום לעצמו עשרים וארבעה דברים שמעכבים
את התשובה..... צה
- קכט. אלו הן עשרים וארבעה דברים המעכבים את התשובה :..... צה
- קל. צריך לדון כל אדם לכף זכות..... צז
- קלא. בכלל החולק עם הגנב הוא הקונה גניבות וגזילות..... צז
- קלב. המתגאה במצוה, מערבב את הקליפה רח"ל אל הקדושה..... צח
- קלג. גודל עונשו של מי שמונע אחרים מלעשות מצוה..... קב
- קלד. אל יתגאה העשיר על העני..... קג
- קלה. איסור לקיחת שוחד..... קד

- קלו. הצלת ממון ישראל.....קד
- קלוז. נחיצות חינוך הבנים.....קד
- קלח. שלא לגזול יתום ואלמנה, והאיסור לקחת מקופת הקהל.....קד
- קלט. מה שאירע עם אלמנת רבינו יחיאל.....קד
- קמ. שלא יהיו תקנות חז"ל קלות בעיניו.....קה
- קמא. האיסור של מתכבד בקלון חבירו.....קה
- קמב. חשיבות העוסק בתורה לשמה.....קז
- קמג. האדם לא נולד להנאת גופו, כי אם לתועלת נשמתו.....קח
- קמד. הרבי שמברך את תלמידו בבנים תלמידי חכמים, יברכו גם כן שיזכה לגדלם.....קיא
- קמה. במקום גדולים וישישים ממך אל תעמוד.....קיא
- קמו. בשבת ילבש האדם בגדים יפים ונקיים מבששת ימי המעשה.....קיג
- קמז. בגדי שעטנו מעכבים את התפלה.....קיג
- קמח. גם בגדים של גזל מעכבים את התפלה.....קיג
- קמט. שלא ללבוש שני בגדים כאחד.....קיד
- קנ. גם שלא בשעת התפלה ילבוש האדם בגדים נקיים.....קטו
- קנא. להשגיח על מקום המזוזה שיהיה נקי.....קטו

בעזרת השם יתברך שמו

• שמות •

פרק כה

א. כתיב (במדבר ו, כד) "יברכך ה' וישמרך", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (במדבר פ"א, ה) "יברכך ה', בממון, וישמרך, מן המזיקים". והמדרש הזה צריך פירוש.

הקנסם שקנסם מר בר רב אשי למזיק

ב. ונראה לי לתרץ על דרך מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת חולין (דף ק"ה עמוד ב') "הנהו שקולאי דהוו דרי חביתא דחמרא, בעו לאיתפחי, אותבוה תותי מרזיבא, פקעא.

ג. אתו לקמיה דמר בריה דרב אשי, אפיק שיפורי, שמתיה. אתא לקמיה, אמר ליה, אמאי תעביד הכי? אמר ליה, היכי איעביד כי אותביה באודנאי.

אמר ליה את בדוכתא דשכיחי בה רבים מה בעית, את הוא דשנית, זיל שלים. אמר ליה, השתא נמי ליקבע לי זמן ואפרע, קבע ליה זימנא. כי מטיא זימניה איעכוב.

כד אתא, אמר ליה, אמאי לא אתית בזמנך? אמר ליה, כל מילי דצייד וחתים וכייל ומני, לית לן רשות למישקל מיניה עד דמשכחנא מידי דלא צייד ולא מני וכייל, עד כאן.

תרגום הזוהר ללשון-קודש:

[מעשה בסבלים, שנשאו חבית יין. רצו לנוח וישבו תחת המרזב – ופקעה החבית על ידי שד אחד, ששכן במרזב. באו הסבלים לדין עם השד לפני מר, בנו של רב אשי. הוא הוציא שופר, והחרים את השד. בא השד לפניו. שאלו מר, בנו של רב אשי: למה פוצצת את החבית? אמר לו: "ומה

יכול אני לעשות אם הם בקשו לנוח תחת המרזב, שהוא מקום מושבי?! הרי ממש בתוך אזני הניחו הללו את החבית!" אמר לו: "וכי מה מעשיך ברשות הרבים - מקום שם נמצא הרבים?! מקום מושבך הוא מחוץ לשוב בני אדם, כיון שפלשת לתחום שאינו שלך, חייב הנך לשלם את דמי החבית". ענהו השד: "אם כן, קבע לי זמן ואשלם להם".

קבע לו מר, בן רב אשי, זמן. כשהגיע הזמן, לא בא השד לשלם. לאחר הזמן הנקוב הגיע השד והתשלים בידו. שאלו מר, בן רב אשי: "מדוע לא הגעת בזמן?" השיב לו השד: "כל דבר הארוז וחתום ומדוד - אין לנו רשות לקחתו, משום כך התעכבתי, עד שמצאתי אוצר שאינו צרור ומנוי ומדוד".

המזיקים יכולים לשלוט רק בתוספת, ולא בקרן

ה. והקשו בתוספות (תענית דף ה' עמוד ב') דהכא משמע שיש שליטה למזיקים בדבר שאינו מנוי, והא אמרינן (תענית שם) "אין הברכה מצויה אלא בדבר שאינו מנוי", שנאמר (דברים כה, ח) "יצו ה' אתך את הברכה באסמך", דבר הסמוי מן העין.

ו. ותירצו התוספות, דבאמת הוא כך, דאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי, רק שהמזיקין הן שולטין בתוספת ברכה שבך ה' מן הסמוי, עד כאן לשונו.

ז. ואם כן המדרש הוא מבואר מאליו, יברך ה' בממון, וכל מקום שנאמר בו ברכה הוא הדבר הסמוי מן העין. רוצה לומר, שהוא לא מנוי ולא מדוד, ואם כן יקשה, הלא המזיקים הן שולטים באותו הממון? לזה אמר, וישמרך מן המזיקין, שלא ישלמו אף באותו הממון שהוא תוספת ברכה.

ח. או יש לומר, על דרך משל ששמעתי מעשה באדם אחד שהיה לו עושר גדול, ואוצרות זהב וכסף בידו ואבנים טובות, והיה האיש ההוא קמצן גדול שאין כמוהו בכל העולם. ואף ביום שני או ביום חמישי לא הלך לבית הכנסת, שהיה מתירא ליתן פרוטה לכיס של צדקה.

רק חדא מצוה היה לו והיא שעמדה לו להציל אותו מיום הדין דינא רבא, וגם אחר כך נעשה ותרן גדול, כי האישה ההוא היה מוהל, ואם היתה מזדמנת לו מילה למול תינוק אחד, אף שהיה מביתו כמה פרסאות, היה הולך לשם לקיים מצות מילה, ולא היה נוטל שום שכר, הן מעשיר הן מעני.

ט. ויהי היום, בא אליו משחית אחד בדמות איש, ויאמר אליו, אשתי ילדה לי בן זכר, והברית מילה יהיה ביום פלוני, על כן אני מבקש מאתך שתבא אל הברית למול את בני.

י. ותיכף הלך המוהל לביתו ולקח הסכין שמל בו התינוק עמו, וישב על העגלה לילך עם האישה המבקש מאתו למול את בנו, כי הוא סבר שזהו איש מבני אדם, ולא ידע שהיה אחד מן החיצונים, והלכו שניהם יחד בעגלה. וכשהגיע אל היער היה המזיק מוליך אותו בארץ אשר לא עבר בה איש, כי אם ארץ הרים גבעות ומדבר זה שני ימים רצופים.

יא. ויהי ביום השלישי, היה מוליך אותו לביתו, והיה שם כמו כפר קמין ערך עשרים בתים, אבל הבתים היו יפים מאוד, וכשבא לביתו ראה המוהל שהאיש בעל הבית הוא עשיר גדול וכל טוב היה בביתו, בשר ודגים גדולים. ולקח הבעל הבית הסוס שלו ונתן ליד עבדו ליתן מספוא כפי דרך כל הארץ, ולא הרגיש המוהל שהבעל הברית הזה הוא שד ומזיק.

יב. ויהי כאשר פנה הבעל הבית לעסקיו, הלך המוהל לחדר אשר היולדת שמה. ויהי כראות היולדת את המוהל שמחה שמחה גדולה ותקרא לו לשלום, ומדברת אליו, בוא אלי אדוני, ואני מגלה אותך סוד גדול. ואמרה, דע, שבעלי הוא שד ומשחית, ואני, אני באה מזרע אנשים. כשהייתי קמנה לקחו אותי השדים ואני כאשר אבדתי אבדתי אצלם, כאשר שכל מעשיהם הוא הבל וריק ומעשה תעתועים.

והנה אני מזהיר אותך למול את בני הנולד לי מהם, ועוד אני מזהיר אותך להציל את נפשך, שתהיה נזהר לבלתי לאכול שום מאכל, ולשתות שום משקה, ולא ליקח שום מתנה לא מבעלי ולא משום אחד מהם. ויהי כאשר שמע המוהל הדבר הזה, חרד לבו ונתיירא מאד.

יג. ויהי לעת ערב, באו הרבה אנשים ונשים מכפרים בסוסים ובעגלות בדמיון אנשים, והיו כולן מוזיקים ומשחיתים, והגיע זמן הסעודה והפצירו באיש המוהל ליטול את ידיו ולישב עמהם לסעודת מצוה, וימאן המוהל לאכול ולשתות, כי אמר, עיף אנכי מן הדרך, ולא אכל ושתה כלילה ההוא שקורין "וויין נאכט" או "וואך נאכט".

יד. ויהי ממחרת, וילכו אל בית הכנסת ויתפללו שמה, והוכרח המוהל להתפלל ולשיר בקול וכרות עמו הברית, כדרך המוהלים, ואחר התפלה היו מביאין את התינוק ומל את התינוק כמנהג כל בית ישראל. ואחר כך היה מבקש הסנדק כל הקהל כמנהג המדינה על יין שרף ומיני מתיקה (שקורין "לעקוכין"), והוכרח המוהל לילך אל הסנדק, ולא אכל ולא שתה שמה, באמרו שיש לו תענית חלום. ואחר חצי היום אמר הבעל הבית באשר שהמוהל הטריח את עצמו לילך יותר משתים עשרה פרסאות למצות מילה, לכן בשבילו יהיה הסעודה כלילה אחר תעניתו, וכל כוונת הבעל הבית היה שיהנה המוהל מפתו ומפרנסתו, ואז יהיה לו שליטה עליו, ולא ידע מאומה שאשתו גילתה שהוא היה שד ומשחית.

טו. ויהי לעת ערב היה סעודת ברית מילה, ואף על פי כן לא אכל ושתה המוהל אתם, ואמר שראשו ואיבריו כבדים עליו. והמה אכלו ושתו כל מעדני עולם, ויהי כמוב לבם ביין אמר הבעל הבית למוהל קום והלך עמדי לחדר אחד. אז נתיירא המוהל ואמר בדעתו שהגיע זמן קצו למות. והלך עמו לחדר אחד, והראה לו בעל הבית כלים מכלים שונים מכלי כסף, ואחר כך היה מוליך אותו לחדר שני והראה כלי זהב, ואמר לו, טול כלי אחד לזכרון. אמר לו המוהל, יש לי כלים של זהב ושל כסף ויש לי כל טוב שבעולם, כלים טובים ומרגליות טבעות ואצעדים וענקים. אמר ליה הבעל הבית, טול טבעת אחת או כלי חפץ שיקר הוא בעיניך, ועל כולם לא רצה המוהל ליקח, והשיב שיש לו גם כן אבנים טובות ומרגליות לרוב.

טז. אחר כך היה מוליך אותו לחדר אחד שהיה מפתחות הרבה סביב החדר היו תולין המפתחות במסמורות הרבה מאוד. ויתמה האיש המוהל על

הדבר הזה, וראה בעיניו כמדומה לו שיש קישור מפתחות ביחד כמו שיש לו בביתו לכל החדרים לכל הארגו שלו. ושאל הבעל הבית את המוהל ואמר לו, אדוני, הראיתך כל כך כלי כסף וזהב וכל כך אוצרות אבנים טובות ולא היית מתמיה עליהם, ועל אוצר זה אתה מתמיה, שהוא רק ברזל שהן המפתחות שהיו כולם של ברזל. והשיב לו המוהל, אני מתמיה על קישור זה של מפתחות שהן דומין כולם לבתים ואוצרות וחדרים שלי כאשר יש לי בבית, והם תלויין פה במסמר זה.

ויאמר אליו הבעל הבית, כאשר שגמלת חסד עמדי והלכת עמי ערך שנים עשרה פרסאות למול את בני, וראיתי שה' הוא אתך שלא אכלת ולא שתית ולא לקחת מאומה מרשותי, לכן אני אגלה אותך, שאני הוא ראש הממונה של השדים שהן ממונים על קצת אנשים שהמה בטבעם קמצנים, אזי הוא מוסר בידינו כל המפתחות שלהן כדי שלא יהא בהן כח ורשות לעשות בהן איזה צדקה וגמילות חסד, ואף לעצמם אין רשות בידם להתענג לקנות איזה מאכל טוב או מיני מגדים. וכאשר שאתה גמלתני חסד גדול, קח הקישור של המפתחות הללו ואל תירא, חי ה' שלא יארע לך שום רעה.

ז. ויקח המוהל הקישור של מפתחות והלך בשמחה לביתו. ובבואו לביתו נהפך לבבו ונעשה לאיש אחר, ותיכף בנה בנין של אבנים בית הכנסת גדולה ומפוארה מאוד, ועשה צדקה ופרנס את העניים, והיה מלביש הערומים, והפליא לעשות עד יום מותו ונפטר בשם טוב.

יח. ולפי זה נראה לי, דהו כוונת המדרש רבה שהתחלנו, יברכך ה', בממון, שיהיה לך ממון הרבה ואוצרות כסף וזהב. ואם תאמר, מה הנאה יהיה לי באותן אוצרות כלי כסף וכלי זהב, כאשר שהמפתחות יהיו מסורים ביד השדים ומזיקים, לזה אמר, וישמרך מן המזיקים, שלא יהיו המפתחות מסורים בידם. ואם כן אתה תשלוט במעשה ידיך, ובהטוב אשר ייטיב ה' לך תוכל מהם לעשות צדקה וגמילות חסדים, וקל להבין.

הקמצן מליתן צדקה, נמצא תחת רשות הסטרא אחרא רח"ל ימ. על כן מכל הנזכר לעיל נשמע שמי שהוא קמצן גדול, אזי הוא ברשות הסיטרא אחרא ביד המזיקים ששורים על הממון כנוכר לעיל, ומי שהוא ותרן אזי הוא מסיטרא דקדושה. על כן יראה האדם שלא יהא קמצן יותר מדאי, כדי להכניס עצמו בקדושה, ויזכה גם כן לעולם הבא, אמן.

פרק כו

א. כתיב (משלי כג, וז) "אל תלחם לחם רע עין, כי כמו שער בנפשו". הפירוש הפשוט בעיני ההמוני עם, אל תלחם לחם רע עין, כי כמו שער בנפשו של הבעל הבית, שאינו נותן הלחם לאנשים אחרים, כי הוא כמו שער בנפשו של בעל הבית.

ב. אבל הזוהר פירש בענין אחר, אל תלחם לחם רע עין כי הוא כמו שער בנפשו של האוכל, כי כל האוכל מאכל אצל הרע עין, אחר כך אותו האכילה הוא בנפשו של האוכל כמו סם המות, ולא יגיעו ימים מועטים שיבא אליו איזה חולי ולפעמים יגיע אף שיחלה בחולי שיש בו סכנה.

הצר עין צריך לשוב על שגרים רעה לחבירו

ג. ולכן לא רצה רבינו הקדוש לאכול משום אדם, כי היה מתיירא לנפשו שלא יהנה מן איזה צרי העין, ואחר כך בהכרח שיבא אליו איזה חולי. ואם כן, כל מי שהוא צר עין גורם רעה לעצמו וגורם רעה לאחרים. ולפעמים כשימות האדם האוכל מאכל אצל הצר עין, אזי בגרמא דיליה הוא מת וצריך לעשות תשובה על זה, כדאמרו חכמינו ז"ל (שבת דף ל"ב עמוד א') "מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב".

הקמצן גורם רעה גם לעצמו

ד. ולפעמים מי שהוא קמצן וצר עין גורם רעה לעצמו למות בשביל דבר קמן, כאשר אני ראיתי כמה אנשים שלא היו רוצין ליתן לבעלי המלחמות קוביאות או טוב"ק, ובעבור דבר קל היו לבעלי המלחמות הורגין אותן.

ה. ולפעמים יכולין להציל נפשות מבית האסורין בדבר מועט. ואחר כך כשנתחזקו הבלבולים על נפשות ישראל, אפילו אם יתן מלא ביתו אין יכול להציל אותו. אוי ואבוי לאותן האנשים, ועליהם אמר שלמה (קהלת ה, יב) "יש עושר שמור לבעליו לרעתו".

המעם שנחום איש גם זו קיבל על עצמו יסורים עבור כל העולם

ו. ובוא וראה מה דאיתא בגמרא דמסכת תענית (דף כ"ה עמוד א') במעשה בנחום איש גם זו, דפגע בו עני אחד ואמר לו, רבי, פרנסני, והלך תיכף וטען מהחמור. עד שלא הספיק למעון מאכל, יצאה נשמתו של העני.

ז. אמר אותו הצדיק, עינים שלא חסו עליו יסמו, ידיים שלא נתנו תיכף יקטעו, וכל הגוף שלא חס עליך ידוכא ביסורים, ואידע לו כפי שגזר על עצמו.

ח. ואחר כך ראו אותו תלמידיו ביסורין והתחילו לככות. אמר להם, מפני מה אתם בוכים, אני גרמתי לעצמי, שלא נתקררה דעתי עד שאמרתי שימלא כל גופי שחין. אמרו לו, אוי לנו שראינו אותך בכך.

ט. אמר להם, אוי לי אם לא ראיתם אותי בכך.

מי שמוזמין אורחים, צריך ליתן להם בעין יפה

י. על כן יראה האדם כשיש לו אורחים בביתו, יתן להם בעין יפה, או לא זומין כלל אורחים כדי שלא יבא חס ושלוש לידי עונש כנוצר לעיל, וקרוב הדבר שיהיה מוכרח לעשות תשובה.

יא. ועל פי זה נוכל גם כן לפרש פירוש הפסוק (משלי יג, כה) "צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר". ויהיה הפירוש כך, כי כל האוכל אצל צדיק שהוא טוב העין יאכל לשובע נפשו, אפילו אם אכל מעט מן המאכלים. אבל מי שהוא אוכל מן בטן של רשעים, הוא יחסר, אפילו אם הוא אוכל הרבה, מכל מקום לא יהיה שבע האוכל מן מאכל של רע עין. כי זה הוא כלל גדול, מי שהוא רע עין אינו יכול להשביע את נפשו, ומכל שכן שאינו יכול ליתן לאחרים מטובו אשר חגן ה' אותו.

עונשו של נבל

יב. וכמו שמצינו אצל נבל (שמואל א כה, יא) שלא רצה לשלוח למלך דוד עליו השלום מנחה מזבחו, וגרם רעה לעצמו שמת במגפה עבור עון זה. על כן צריך האדם להתרחק ממדה זו ואז טוב יהיה לו סלה.

• וארא •

פרק כ"ז

א. "מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" (תהלים קלג, א), באיש אשר הוא ירא ה', והוא עוסק בדברי תורה ועמוד העבודה זו תפלה, אשר אלו השני עמודים הן מקדימין והולכין לפני המטה כשהוא הולך לעולמו אחרי מותו.

בת קול יוצאת לפני ממתו ומברזת לפניו

ב. וקול כרוז נפיק קדמוהי, זה האיש אשר בחייו תמיד הלך עמנו בחבורה אחת, וגם עכשיו לא נעזבנו עד כי הביאנוהו להיכלו אשר הוא כולו אומר כבוד.

ואומרים לתורה הקדושה, כמה יקר ותפארת להאדם בעבורך בהיותו הולך בתורת אמת. מה שאין כן כשאדם הולך אחר שוא והבל ועוסק בתורה של דופי ופלסתר, אזי הוא שבר על שבר.

ג. וראיה מזוהר פרשת בלק (דף קפ"ה עמוד ב') שלאחר פטירת האדם טרם בואו לדין כרוזא נפיק, אחכנשו כל בני מתיבתא לעיין בדיניה, ומתכנשין יחד, וההיא נשמתא עיילין יתיה תרין ממונים.

שכר המחדשים חידושי תורה לאמתה של תורה

ד. כיון דעיילת, מעמידים אותה אצל חד עמודא אשר אש ושלהובא מלהטא שם, ואז מביאין בכתב כל מאי דחידש בתורה בחייו, ומעיינין באותן החידושים. אם הם דברים כרוזים של אמת, דהיינו שחידש אותן על פי

הקדמות של אמת, אז כל אחד מבני מתיבתא עילאה מעטר ליה בעיטרא המתנוצץ ומאיר באור בהיר.

ואם הן דברים שאינם של אמת, אז כל אחד ואחד מבני מתיבתא אומרים שקר הוא, רק הוא היה אומר הקדמה כדי להתפאר בחידושי שקר, ווי ליה לההיא כסופא דעבדין ליה בני מתיבתא.

ומיד בא הממונה של גיהנם וחוטפו על פי פסק בני מתיבתא, דמוסרין אותו בידו, ומקלעין ליה מתמן בפעם אחד לתחתיות של גיהנם, וסובל שם עונשין קשים ומרים, כדאיתא בזוהר פרשת יתרו (דף פ"ז עמוד א'):

ה. כל מאן דאמר במילוי דאורייתא מאי דלא ידע ולא קביל מן רביה, עליו הכתוב אומר (שמות כ, ד) "לא תעשה לך פסל וכל תמונה". וקודשא בריך הוא זמין לאתפרע מיניה בעלמא דאתי, דנשמתא דיליה בעי למיעל לדוכתא, ודחיין לה לבר, ותשתצי מההוא אתר דצרוורא בצרוורא דחיי דשאר נשמתין. הרי לך מבואר העון החמור והעונש החמור.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[לאחר פטירת האדם טרם בואו לדין, מכריז הכרוז: "התכנסו כל בני הישיבה לעיין בדינו של פלוני!" ומתכנסים בני הישיבה לדון. את הנשמה - מובילים לדין שני ממונים. כיון שנכנסה, מעמידים אותה על יד העמוד, ששם מלהטות אש ושלהבת, אז מביאים בכתב את כל מה שחידש בימי חייו. והיה אם החדושים הינם אמיתיים ובנויים על יסודות אמיתיים - אזי כל אחד מבני הישיבה מעטר אותו בעטרה המתנוצצת ומאירה באור בהיר; ואם החדושים אינם אמיתיים - אזי כל אחד ואחד מהם קורא: "שקר הוא, ואמר חדוש זה רק כדי להתפאר!" אוי לה לאותה בושה, שמביישים אותו בני הישיבה וכו'.]

ענין כוונת התפילה

ו. ועתה נבאר מענין כוונת התפלה, בזוהר פרשת בלק (דף קצ"ה עמוד א') ידוע כי דוד המלך עליו השלום היה נעים זמירות ובעל תפלות, ויש לנו ללמוד סדר וענין תפלה ממנו.

ז. מצינו שלפעמים הכנים עצמו לכתות של עבדים, הדא הוא דכתיב (תהלים קכג, ב) "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם" וגו', ולפעמים הכנים עצמו לכתות של עניים, כמו שאמר (תהלים פו, א) "הטה ה' אזנך ענני כי עני ואביון אני". ולפעמים הכנים עצמו לכתות של החסידים, הדא הוא דכתיב (שם, ב) "לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני". ולפעמים הכנים עצמו לכתות של קדושים, שמוסרים נפשם על קדושת השם, הדא הוא דכתיב (שם כה, א) "לדוד אליך ה' נפשי אשא" וכו'.

שפלות הרוח בעת התפלה

ח. והנה בשירות ותשבחות צריך האדם לעשות את עצמו כעבד שמסדר שבחו של אדונו וקונו, ובהגיע ליחוד "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" ישווי גרמיה בהדי אינון דמסרי נפשיהו על קדושת השם.

ובהגיע לתפלת שמונה עשרה ישווי נפשיה שתהא תפלתו כלולה בין תפלה של עניים, כי תפלת עני היא קרובה להתקבל לפני הקדוש ברוך הוא יותר מכל צלותין דעלמא.

ט. בנין דעני צליתא, פתחין כל חלונות הרקיע ותפלת העני מעטפת כל תפלת ישראל, ולא אעלין צלותהן דעלמא עד דייעול צלותהון דעני, וקודשא בריך הוא אמר יעטפון כל צלותהון בצלותין דעני.

י. וכל צלותין דעאליה דיינין ביה דינא דלעילא קמי קודשא בריך הוא אם ראויים המה להתקבל או לא, מה שאין כן צלותא דעני העומד בתפלה ומציע דוחקו וצורכי ביתו ובניו ובנותיו התלוין בו ומעמדו הגרוע אשר הוא מבלה ימיו בצער ובצרה, והוא פרט הכל קמיה קודשא בריך הוא, ועיניו זלגו דמעות דא הוא צלותא דעביד עיטופין לכל צלותין וקודשא בריך הוא במאי

עסיק בהאי שעתא אמרין תיאובתיה היא במאנין תבירין דילה שהם האביונים ודלי העם דהם מאנין תבירין דיליה וכולם לא ידעי מאי דאיתעביד מצלותא דעני שישפוך שיחו בדמעות המעטפת כל צלותין דעלמא.

יא. וזה שאמר הכתוב (תהלים קב, א) "תפלה לעני כי יעטוף", דאיהו עביד עטיפא לכל צלותיהון דעלמא, ולא עאלין עד דצלותיה דעני עאלת קמיה קודשא בריך הוא, והקדוש ברוך הוא אמר, יתעטפון כל צלותין ברא ותיעול לגבאי, על כן דוד כליל גרמיה בהדיה דעני, וקרי אף נפשיה עני.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[ובהגיע האדם לתפילת 'שמונה העשרה', יכוון, שתהא תפילתו כלולה עם תפילת העניים, משום שתפילת העני קרוב להתקבל לפני הקדוש ברוך הוא יותר מכל התפילות שבעולם, משום שבשעה שהעני מתפלל תפילתו – פותחים את כל חלונות הרקיע, ותפילת העני עוטפת את כל תפילות ישראל; ואין התפילות מתקבלות, עד שתכנס תחילה תפילת העני, והקדוש ברוך הוא אומר: "תתעטפנה כל התפילות בתפילת העני!" וכל תפילה המתקבלת – דנים אותה בית הדין העליון לפני הקדוש ברוך הוא, אם ראויה היא להתקבל ברצון, מה שאין כן תפילת העני, העומד בתפילה מתוך דחקו ומציע צרכיו וצרכי בני ביתו התלויים בו, ומפרט לפני הקדוש ברוך הוא את מצבו הגרוע ואת צערו, כשעיניו זולגות דמעות. תפילה זו היא הראויה לעטוף בה את כל תפילות ישראל.

והקדוש ברוך הוא במה עוסק הוא באותה שעה? אומרים, כי מחבב הוא את כליו השבורים והמדוכאים, האביונים ודלת העם. אין איש יודע את הנעשה מתפילת העני השופך שיחו בדמעות, שהיא היא התפילה, העוטפת את כל שאר התפילות. זה שאמר הכתוב: "תפילה לעני כי יעטוף" – שתפילתו נעשית עיטוף לכל התפילות, ואין התפילות נכנסות, עד שתכנס לפני הקדוש ברוך הוא תפילת העני. והקדוש ברוך הוא אומר:

”תתעטפנה כל התפילות בתפילות העני ותכנסנה אליי”. לכך שיווה דוד המלך נפשו כעני וקרא עצמו עניי.].
 יב. ואם כן נלמוד, שאם רוצים הבני אדם לעבוד גרמייהו תדיר כמיסכנא, צלותיה סליק ופוגעה באינן צלותין דמסכנן ואתחברת בהו וסלקת בהדייהו, ובכללא דלהון עאלת, ואתקבלת ברעוא קמיה מלכא קדישא.

יג. ובהגיעו לתפלת ברכת שמע קולנו ישווי נפשיה בהדייהו דחסידים, ופירוש הדבר הוא שיאמר וידוי חטאיו בשבת קודש ועל ידי וידוי חטאיו נקרא חסיד, כי הוא מודה על פשעיו וחטאיו ומתחרט ומקבל תשובה שלא להיות עוד נמשך אחר דרכים מקולקלים שהן באים מצד שמאל. כי אם לדבק בימינא עלאה דאיהו איקרי חסד.

ועיקר וידוי הוא בהיותו פורט כל חטאיו שעשה, ולב הוא יודע מרת נפשו ויודע מה שפגם וחטא בנעוריו ובימים הכינונים ובימי הזקנה, ויתודה ויפרוש חטאיו כי על ידי פרישות ופרישת חטאיו נסתלק המקטרג מעליו, שהרי הוא מודה בעצמו. ואף אם נשכחו ממנו כמה חטאים שבעבור כן לא פרש אותם בוידוי אל ידאוג בשביל כן הואיל כי שכחה המה.

יד. על כן גם הם נמשכין אבתרייהו דאינן דהתוודה עליהם וכפרה אחת לכולם. אכן בהיותו מאריך בוידוי חטאיו לפורטם בשמע קולנו יתמשך על ידי כך שלא יוכל לומר קדושה עם הצבור, על כן כתבו בעלי מוסר להתוודות בקצרה.

טו. וכה יאמר, ”רכון העולמים הרע בעיניך עשיתי עשה נא למען שמך הגדול שתמלא נא ברחמיך הרבים כל הפגמות שפגמתי בשמותיך הקדושים מנעורי עד היום הזה, סלח לי מחל לי כפר נא לי כי אתה שומע תפלה” וכו’.

טז. והקדוש ברוך הוא הוא יודע כוונת הלב בודאי יהיה לו כפרה על כל עוונותיו. וסיים שם בזוהר: תנן, בההוא שעתא דסדר בר נש כל הני סידורין ארבע בכונת הלב, ניחא מאד קמיה קודשא בריך הוא ופריש ימינא עליה ואומר עליו (ישעיה מז, ג) ”עבדי אתה, ישראל אשר כך אתפאר”.

ענין תפילה בציבור

ז. אמנם עוד צריך שתדע תועלת לקבלת התפלה, שתהיה בציבור, וכדאיתא שם בזהר (דף קצ"ו עמוד א') דאמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת ברכות (דף ו' עמוד ב'), מי שרגיל לבא לבית הכנסת להתפלל עם הציבור בכל יום ופעם אחת לא בא, הקדוש ברוך הוא הוא שואל עליו (ישעיה ג, י) מי בכם ירא ה' אשר הלך חשכים ואין נוגה לו. אם לדבר מצוה הלך נוגה לו, ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו, וקשה למה אמר הקדוש ברוך הוא דווקא בזה הלשון חשכים ואין נוגה לו.

יח. אך הענין הוא, כי בעונותינו בגלות המר הזה הקליפות הן מבדילין בינינו לבין השמים, אף שהחלונות פתוחים למעלה, אמנם הקליפות מבדילין ועושין הפסקה ומחיצה בשלש זמנים ביום שהם פורחים להרי חשך לוועד שלהם לעשות כנופיה של טומאה וערכובים שקוצים וגלולים ותועבה המה, ואז על ידם מחשיכים ומבדילים בזמנים אלו האור אשר דרך חלונות מאיר ונרצין.

יט. ובזמנים אלו כווננו קדמונים ז"ל לקבוע שלש תפלות הקבועים בכל יום שהן שחרית מנחה ערבית, שבאותן שלש זמנים אורא דרקיע פנוי מחמת הקליפות שכבר עברו וחלפו למקום טומאה כנוכר, וישראל עמא קדישא עיילין לבי כנישתא להתפלל וחלונות עלאין נהירין פתיחין והאור דילהון נפיק ושריין נהורין על בתי כנסיות ברישיהון דצלאן צלותיה ומתפלגין נהירין על רישיהו.

**מי שבא בכל יום לתפילה ופעם אחת לא הגיע,
הקדוש ברוך הוא שואל עליו**

כ. וקודשא בריך הוא שאיל על ההוא דלא אשתכח תמן ואמר חבל על פלניא דהוה רגיל הכא והשתא שאינו בכאן, ולית ליה חולקא בההוא נהורא דנהיר על רישיהון דמצלין ואין נוגה לו, כמה דשריין נהורא על אחרנין וכמה טובות איתאבד מיניה.

תרגום הזוהר: [עם קדוש נכנסים לבית הכנסת להתפלל, וחלונות אורות העליונים פתוחים, והאור שלהם יוצא, ושורים האורות על בתי כנסיות בראשם של אלו המתפללים תפלה, ומתפשטים האורות על ראשיהם, והקדוש ברוך הוא שואל על אותו בן אדם שאינו נמצא שם ואומר: חבל על פלוני שהי רגיל כאן, ועכשיו אינו כאן, ואין לו חלק באור ההוא המאיר על ראשיהם של המתפללים, ואין מאיר לו כמו ששורה האור על אחרים, וכמה טובות אבדו ממנו].

כא. ונראה דעל זה מסיים (ישעיה ג, י) יבטח בשם ה'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות דף ו' עמוד ב') דהיה לו לבטוח בשם ה', כי זה שהלך לדבר הרשות למשא ומתן בעת הקבוע לתפלה הלא על ידי שהוא מתיירא שיעבור ויחלוף ממנו המשא ומתן של אותה שעה הקבועה להתפלל בצבור.

כב. ולא נכון הוא, כי היה לו לבטוח בשם ה' שיעמיד לו ריוח ממקום אחר. ועתה בוודאי הוא מפני שאין לו בטחון בהקדוש ברוך הוא אשר הוא זן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים, ונותן השגחתו על נכסיהון דאינשי ההולכים לדבר מצוה, וכדאיתא בירושלמי דפאה (פרק ג, הלכה ז):

כג. "מעשה באחד שהניח את כל תבואה שלו והלך לעלות לירושלים לקיום מצות ראייה, ולא הניח שום שומר אצל התבואה, וכשבא מירושלים מצא אריות שהיו מסבבים את התבואה".

שכר שומרי מצות

כד. ועוד הובא מעשה שם, באחד שהלך לרגל לירושלים ושביק ביתו פתוח מחמת טרדות הילוך הרגל, ואחר כך כששב לביתו היה מוצא נחשים סובבים סביבות הדלת והבית בענין שלא היה באפשרות שום אדם לפתוח הדלת ולכנוס לביתו.

כה. רבי פנחס משתעי, עובדא הוי בתרין אחים באשקלון דהוי ליה שכנים רעים מאומות העולם, אמרו, הנה בקרוב יעלו אינון יהודאין לרגל

לירושלים ואנן נסבין כל אשר להם. וכשהלכו לעלות לרגל זימן הקדוש ברוך הוא מלאכים בדמות אנשים שיוצאים ונכנסין לבית רבי פנחס.

כו. וכשבאו מירושלים ראו אותן השכנים, ויצאו לקראתם ושאלו להם לשלום, ואמרו, מאן שבקתון בביתכון, אמר להם, לא שום בר אינש, אמרו השכנים, בריך רחמנא הוא אלההון דיהודאין דלא שבקין ולא ישבוק להון.

כז. הרי לך גודל ההשגחה שמשגיח השם יתברך ברוך הוא על כל הבוטחים בחסדו יתברך ואין עוזבים מצוה בשבילו, והקדוש ברוך הוא נותן אגר טב בשכרן. ברוך הוא וברוך שמו הנותן מחיה וכלכלה לעמו ישראל.

פרק כח

א. באשר כי הרבה מכשולות באים לבני אדם מחמת שהן ממחוסרי הבטחון ואינן בוטחים בהקדוש ברוך הוא, על כן נציג לך כמה אזהרות בזה.

ב. מכשול הראשון המצוי בין בעלי מחיות, בראותם כי נתמעט המחיה אינם רוצין לקבל באהבה ובחבה גזירות הקדוש ברוך הוא להיות נחשב לו לכפרת עון והכל בידי שמים, מתחכמים נגד גזירת הש"י ב"ה ועושין פעולות על ידי כשופים הפורחים באויר כי חטא גדול הוא זה כאשר נבאר בע"ה.

מעם שנקרא בלק "בן צפור"

ג. והנה בלק בן צפור עשה כשפים נגד ישראל על ידי צפור ששמו ידוע לבעלי מכשפים שפועלים הכשוף ולכך היה נקרא בן צפור, ושלח אותו אל מקום מקור הטומאה של כישוף שיודיע לו מה לעשות נגד ישראל.

ד. כשחזר הצפור אליו ראה חד שלהובא דנורא דשט בתריה ואוקיד גרפוי כדין נפל עליו אימה וחרדה גדולה ושלח בלק אל בלעם בן בעור אשר הוא מושרש בטומאת הכישוף.

ראשי הכישוף עז"א ועזאל

ה. והנה ראשי ומקורי הכישוף הוא עזא ועזאל אשר היו מקטריגים נגד בריאת האדם והפילם הקדוש ברוך הוא לארץ ואז נדבקו בהם ערכוביא של זוהמת הנחש, ונתנו עיניהם בכנות הארץ והלכו אחרי זנות.

ו. וראה הקדוש ברוך הוא שמתחילים להטעות את הבריות קשר להון הקדוש ברוך הוא בשלשלאות דפרזלא בהדי הרי חשך ושם הם יושבים.

עזא ארגזו להקדוש ברוך הוא בשעתא דקשיר ליה בשלשלאות ע"ב אפיל ליה בעומקא דמורא עד קדליה ורמי חשוכא באנפוי, ועזאל דלא אתקיף וארגזו קמי הקדוש ברוך הוא בשעתא דקשיר ליה הושיבו אצל עזא אבל לא רמי חשוכא באנפוי ונהיר ליה מחשוכא.

ז. ועל כן עזא שהפילו הקדוש ברוך הוא בחשך הנוכח נקרא נופל ועזאל דנהיר ליה חשוכא נקרא גלוי עינים,

ח. ואינון הרי חשך אקרונ הררי קדם בגין דחשוכא אקדים לנהורא ומראש בריאת האור היה חושך. ובכל יום היה בלעם הרשע אצלם ללמוד מהם שמות הטומאה וכשפים וזה שאמר הכתוב, "מן ארם ינחני בלק מהררי קדם" וגו' "נאם הגבר אשר מחוזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים".

בלעם הוצרך לטמא עצמו בטומאה גדולה כדי ללמוד הכישוף

ט. וקודם שלמד בלעם הכישוף הוצרך לטמא את עצמו בהרבה מיני טומאות. ושכב גם עם אתונו כי כן דרך הלומדים כישוף צריכים לטמא את עצמו ולשכב עם הבהמה.

ולכן נסמכה בתורה "כל שוכב עם בהמה מות יומת מכשפה לא תחיה". כי שורש מקור כשפים הוא הכל ע"פ טומאות גדולות בר מינן.

י. ותחילת כל דבר מי שרוצה לילך אל הרי החושך צריך להכין עצמו לעשות קמורת שיקמיר לפני עזא ועזאל ובוהה הקמורת עשה אותן אלהות והוא פירש עצמו מעבודות הקדוש ברוך הוא ולא להיות לו כלל חלק בקדושה כי אם להיות משועבד ועבד תחת הסימרא אחרא, כי הוא אומר

ומקבל עליו בשעת הקטרה. וכמה עושה קטורתו? נוטל חויא חדא ובזע את ראשה ונוטל הלשון ונוטל עשבים ידועים ומקטיר זה קטורת אחד, ועוד אחר כך חותך ראש הנחש לד' חלקים וממנו עושה קטורת שני ואלו שני קטורת, נוטל בידיים ואזיל לאינזון הרי חשך ומיד כשמגיע לראש טורא חמי ליה עזאל ההוא דאקרי גלוי עינים מיד אמר לעזא כדן יהבין קלא ומתכנשין גבייהו נחשים גדולים דמתוקדן וסתרי לון והם שולחין חיה קטנה לקבל האי בר נש והיא כמין שונרא ורישיה כרישיה דחוייא ותרין זנבין בה וידהא ורגלהא זעירין בר נש דחמוי ליה חפוי אנפוי, ומקטיר לפניה קטורת חד שלא זכרנו למעלה והיא קטורת השלישי, שנוטל תרנגול לבן ושורפו ובוזה מראה הכנעה ושעבוד לפני שד זה אשר ראשו כמין נחש וגופו כמין חתול, וחיה זו אזלת עמיה עד דמטי לגביה רישא ושלשלת של ברזל והאי רישא דשלשלת נעיץ בארעא ומטו עד תהומא ותמן בתהומא חד עמודא והוא נעיץ בתהומא תתאה ובההוא עמודא אתקשר רישא דשלשלאי כד מטי בר נש לתמן במש בה ג' זימנין ואינזון קדמן ליה וכדן כרע וסגיד על ברכוי ועיניו סתומין עד דמטו גבייהו כדן מושיבין אותו לקמיהו בתוך העיגול, והנחשים מסבבים אותו ופתח עיניו וחמו לון עזא ועזאל ונפל על אנפוי ומשתחיה לנגדם ומקטיר לפניהם הקטורת הנוכרת לעיל, ומקבל אותן לאלוה ופורש מעבודת הבורא ב"ה, והוא עובד לאלהים אחרים דסטרא אחרא. ואחר כך מלמדן אותו כשפים וקסמים ונחשים, ויטיב גבייהו חמישים יום וכד מטי זמניה לילך לאורחיה אז אותו שד שהוא בדמות חתול וכל אינזון חיווין אזלין קמיה עד דנפיק מן הרי חושך וכל ענייני טומאת כישופין מתהווים מעומקא רתהומא, ולכן פועלים המכשפים ג"כ על ידם בצל, כדאיתא בזהר פרשת תזריע, העומדים בצל הנר או בצל הלבנה ואומרים, הצל, משועבדים אנחנו. ומכניסים עצמם תחת הרשות ס"א תחת רשות עזא ועזאל בדברי כשופם וניחושם משביעין בשמות הטומאה את הצל עד שבאים רוחות שהם פורחים באויר מבלי גוף, ואין להם לבוש ומתלכשים עצמם בההוא צל שני רוחות הטומאה, והוא מסתכל למטה לנגד הרוחות שבצל והם מגידים לו מה ששמעו כרוזים הנכרוזים בעולם. כי כל סיבות האדם נכרוזים, הרי לך

ענין טומאת הכישוף שהוא חלק מטומאת אלהים אחרים, וכל ההולך אחריהם ופועל כשפים מוכרח לומר שהוא אינו עבד להקדוש ברוך הוא כי אם להם"א. אוי לו ואוי לנשמתו, ואף אם אינו פועל בעצמו הכישוף אלא אפילו המצוה להמכשף לעשות כישוף, ג"כ מוכרח המכשף לבא אל הם"א והמשחיתים הממונים על הכישוף, צריך המכשף לומר להם בפי' פלוני זה שלחני אליכם בשליחות ואני שלוחו כמותו ובמקומו אני עומד ומשעבד אותו ומכניס אותו תחת הממשלה שלכם להיותו עבדיכם, והוא מרוצה ומסכים כל מה שתעשו רק בזאת יאותו לו ותעשו לו טובה זו כי נתמעט מחייתו או שאר דבריו מסיבות העולם שמבקש שתודיעהו לו בשביל מה באת הסיבה ומה הוא התרופה. ולפעמים מוכרח המכשף לערוך שלחן וליקח דם של עורב שחור וכבד ולב של העורב שהוא מאכל אכזרי ומסדר השלחן לפניהם ומעמיד אלו המאכלים על השולחן ומבקש אותן שיבא ויתכונשן תמן ראשי המשחיתים אשר הוא מבקש, והוא עומד לפניהם ומבקש בעד זה האדם שבקש את המכשף לעשות לו כישוף איזה פעולה הצריך לו.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[בלק בן צפור עשה כשפים נגד ישראל על ידי צפור, הידועה למכשפים, לכן נקרא שמו 'בן צפור'. כשרצה להלחם בישראל, שלח את צפורו זו למקום מקור הטומאה, כדי שתודיע לו שמשם, כיצד יוכל להלחם בישראל. כשחזרה הצפור אליו, ראה בלק והנה שלהבת אש דולקת אחרי הצפור ושורפת כנפיה. משראה כך, נפלו עליו אימה וחרדה מפני כוחם של ישראל. מיד שלח לקרוא למכשף הגדול, בלעם, כדי שיעזרנו.

והנה ראשי טומאת הכישוף בעולם הם המלאכים עוזא ועזאל, אשר בעת בריאת האדם, כשנמלך הקדוש ברוך הוא במלאכיו, התנגדו הם לבריאתו מחשש פן ירשיע ויקלקל מעשיו. אמר להם הקדוש ברוך הוא: "וכי אתם, המלאכים, יכולים לעמוד בעולם הזה במלחמת היצר?" ענו עוזא ועזאל: "כוחו של

היצר הרע שולט רק באדם החמרי, אולם אנו, שמלאכים הננו – ודאי לא יוכל לפתותינו”.

הוריד איפוא הקדוש ברוך הוא את עוזא ואת עזאל לעולם הזה לנסותם במלחמת היצר. משירדו לעולם, התפתו ממראה עיניהם, ולבם נטה אחרי בנות האדם. משראה הקדוש ברוך הוא, כי מטעים הם את הבריות לעבירה – אסרם בשרשראות של ברזל מעבר להרי החושך. עוזא ניסה להתמרד נגד הבורא בשעה שקשרו, לכן הפילו הקדוש ברוך הוא לנזקיקו ההר, שם יושב הוא בבור עד צוארו, כשהחושך מכסה את פניו. עזאל, שקבל עליו את הדין – הושיבו הבורא ליד עוזא, אולם האיר לו את מקום מאסרו. לכן נקרא עוזא - 'נופלי ועזאל - 'גלוי עיניים'. זה מה שקורא בלעם על עצמו 'נופל וגלוי עיניים'. הרי החושך אלו הררי קדם הנזכרים בפסוק. מדוע מכונים הם 'הררי קדם'? משום שהחושך קדם לאור בבריאת העולם.

ואצל עוזא ועזאל אלו – ראשי הכשוף – למד בלעם בכל יום את שמות הטומאה והכשפים. זה מה שאמר הכתוב: "מן ארם ינחנו בלק מלך מואב מהררי קדם נאום הגבר ... אשר מחזה שקי יחזה נופל וגלוי עיניים”.

לפני שלמד בלעם את הכישוף, חייב היה לטמא את עצמו בטומאות חמורות כדרך הלומדים את תורת הכישוף. לכן שכב עם בהמה – אתונו, משום ששורש מקור הכשפים – טומאה גדולה וחמורה, לכן נסמכו הפסוקים "כל שוכב עם בהמה מות יומת" ו"ומכשפה לא תחיה”.

ומי שרוצה להתחיל ללמוד את תורת הכישוף מעוזא ועזאל, תחילה צריך להקטיר לפניהם קטורת, ולקבל אותם עליו כאלוקות, ובזה פורש הוא מעבודת ה' והופך להיות עבד לסטרא אחרא, כשם שמקבל הוא עליו בפרוש בשעת ההקטרה. מהי אותה קטורת? הוא לוקח נחש ומשסע את ראשו ומוציא לשונו ומקטירו עם עשבים מסוימים. אחר כך חותך הוא את ראש הנחש לארבעה חלקים ומקטירו. כאשר מוכנים בידו צרכי

הקטורת האלו, הולך הוא להרי החושך, למקום מושבם של עוזא ועזאל. מיד בהגיעו להרי החושך, רואהו עזאל ומודיע לעוזא. קוראים עוזא ועזאל לחילותיהם – נחשים גדולים המקיפים אותם ומגינים עליהם. שולחים עוזא ועזאל לאותו אדם חיה קטנה, הדומה לחתול, ראשה דומה לראש נחש, ושני זנבות לה, ידיה ורגליה קטנות. כשרואה האדם את החיה הזאת, מכסה הוא את פניו ומקטיר לפניו קטורת שלישית. ומהי אותה קטורת? הוא לוקח תרנגול לבן ושורפו, בזה מגלה את הכנעתו לפני חיה משונה זו.

חיה משונה זו מובילה אותו עד מקום מושבם של עוזא ועזאל, האסורים בשלשלאות ברזל. משמגיע האדם למקום ראש השלשלת – זו הנעוצה בקרקע ומגיעה עד התהום, ומשם מתקשרת בעמוד הנעוץ בתהום התחתונה – מנענע האדם את השלשלת שלוש פעמים, אז יוצאים לקראתו עוזא ועזאל. משעולים הם לקראתו, כורע האדם על ברכיו כשעיניו סגורות, עד שמגיעים הם אליו. משהם מגיעים, מושבים הם אותו בתוך עיגול של נחשים ואז פותח הוא את עיניו ומביט בהם. מיד נופל הוא על פניו ומשתחוה להם ומקטיר לפניהם את הקטורת, אשר הכין להם, ומקבל אותם לאלוקים ופורש מעבודת ה'. אחר כך מלמדים הם אותו כשפים, קסמים ונחשים במשך חמישים יום, וכאשר מגיע זמנו לחזור, מלווים אותו אותה חיה משונה, דמוית חתול בעלת ראש של נחש, וכל הנחשים הגדולים שסבבוהו, עד שהוא יוצא מהרי החושך.]

י. על זה כתב בזוהר פרשת בלק "וישלח בלק מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה", ר"ל דמסדרין פתורה לקדמיהון ולהקטיר להם איזה מין קטורת, ובאים המשחיתים ואודעין לון מה דאינון בעין.

הספרא אחרא נופלת נשמת האדם שרצה לעשות כישוף
 וסוף האדם שרוצה לעשות כישוף, בשעת פטירתו באין אלו המשחיתים עם כל הם"א לקבל את הנשמה דיליה ואמרין דין הוא מכת שלנו.

וכן איתא בזוהר פרשת תזריע וז"ל, "ההוא בר נש נפיק מרשות דמארי" ופקדוני דיליה יהיה לס"א מסאבא רחמנא ליצלין" וכו' ע"ש.

יא. על כן אני מזהיר לאותן אנשים או נשים שהן נכשלים בעון זה לעזוב את העון, ולהסיר המכשול זה, ויתחרט על העבר ועל להבא תזעק במר נפשו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא להוציאו מתחת ידי הארורים המשחיתים ומזויקים האלו, אשר בעבור העון זה נכנס תחת רשותם.

דמעות הבעל תשובה משברים כח הסטרא אחרא

ועל כן צריך האדם לבכות בכייה גדולה על עון זה, ומכח אותן דמעות תשבר ותמגר חזק המשחיתים ויהיה נחלש כוחם בכל יום ויום בעבור הדמעות עד כי לא ישאר רושם של זה החטא.

יב. "תמים תהיה עם ה' אלהיך" בכל עניינך בכל סיבה חס ושלום "שאו למרום עיניכם" לעורר רחמיו וחסדיו יתברך בתשובה ותפלה וצדקה. ואל ישיאך לבך אותך בראותך רבים הלכו אחר כישופים והצליחו, אוי לאותו הצלחה ואוי לאותו הטובה הבא על ידי כישוף, כי מהרה כעשן תכלה והעון חקוק ורשום וקיים להיענש עבורו בעונשים קשים ומרים.

יג. ראה מה דאיתא בזוהר פרשת תזריע "רבי יצחק הלך לבית אביו, וראה אדם אחד שהלך ונטה חוץ לדרך במשא עצים על כתיפיו, אמר ליה שירטא דקיסתא (פי' קנים של עצים) בכתפך אמאי.

לא אמר לי' מידי אול בתריה חמא דעייל במערתא חדא אעל אבתריה חמא קטירא דתננא דהוי סליק תחות ארעא ועאל האי בר נש לנוקב' חדא דהוי זעירא ואיתכסיה מיניה.

יד. דחיל רבי יצחק ונפק לפום מערתא חד. עד דהוי יתיב עברו ג"כ רבי יהודא ורבי חזקיה חמא לון וקריב לגביהון סח לון עובדא דשברי מעיר (סר נא) יושבים תמן כל יושבי האי קרתא הן מכשפים גדולים ואתיין למדברא וצדיין נחשים חיינ אוכמן דאינון בני עשרה שנין או יותר, ועושין בהם חרשין.

ולא מינטר מינייהו ונוטלין בידיים ועל ידי כן נעשין מצורעים, ואתעבידו סגידין וכל זייני חרשין דלהון בההוא מערתא אינון.

טז. אזלי, עד דהוי אזלי פגעי בחד בר נש דהוי אתיא ובריה הוי דולה קטיר על חמורא אמרו ליה מאן את אמר להם יהודאי אני ודא הוא בני דאיהו קשיר על החמור, אמר ליה אמאי הוא קשור.

טז. אמר להם דיורי הוא בחד כפר מבני רומי והוי ברי אליף אורייתא בכל יומא והוי אהדר לביתאי ולעי לון אינון מילין וג' שנים הוי דיורא בההו' ביתא ולא חמינ' מידי והשת' יומא חד עאל ברי לביתאי לאהדרא לו מילין דאורייתא מה שקבל מרבו אעבר חד רוחא קמיה ונזיק ליה אעקם פומי' ועינוהי וידוהי ולא יכיל למללא ואתינא לגביה מערתא הנזכר דילמא יהא ילפין לי מלה דאסוותא.

יז. אמר ליה רבי יהודה וכההוא ביתנא ידעית מן קדמת דנא דאתנויק ביה חד בר נש והוי אמרי דמרעא הוי (ר"ל דהוה חולי) ולא מזיק ומינייהו אמרי רוחא דבייתה ולבתר אעלו ביה כמה בני נשא ולא אתנויקו ביה, אמרי נויל בהדי האי בר נש ונחמי.

יח. אמר רבי יצחק, אסור לן אי היה אזיל לגביה גברא רבא דחיל חטאין כגון נעמן לגביה אלישע נויל אבתריה ואם לאו לא נויל כי אסור לן לאתחזא, בריך רחמנא דישוב לן מינייהו והאי בר נש אסור ליה ג"כ ליזיל לתמן.

אמר רבי יהודה, והא תנינן בכל אדם מתרפא חוץ מע"ז ועצי אשירה וכו', אמר ליה וודאי ע"ז איהי, ולא עוד אלא דהא כתיב "לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש" וגו', ואזלו לאורחייהו.

יט. אזיל האי בר נש לשהוא מערתא הוא ובריה שריה לוי במערתא עד דנפק אבא לקטרא לחמרא נפיק קיטורי דאשא ומחא ליה לרישא וקמליה אדהכי אעל אבוהא ואשכח דמית בריה נטיל ליה ולחמרי' ואזיל להו.

כ. לבתר יומא חד פגע לר' יצחק ולר' חזקיה והוי אזיל ובכה קמייהו וסח להו עובדא א"ר יצחק ולא זמנין סגינן אמינא לך דאסור למיתב תמן בריך

רחמנא די כל מעבדוהי קשוט וארחותיה דין, זכאין אינון צדיקים דאזלין באורחא קשוט בעלמא הדין ובעלמא דאתי אבל אינון דאזלין בתר טפשיין וכשופים וודאי שסוף שלהם הוא רע מאוד בחייהן ומכ"ש אחר מותן שנשמתן נדחית ואינו זוכה לראות באור עוה"ב וגם מגופן נעשה ענינים רעים כמבואר בזוהר בכמה מקומות וכאן קצרת.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי יצחק הלך לבית אביו וראה אדם אחד נושא משא של עצים נוטה מן הדרך הסלולה. שאלו רבי יצחק: "משא זה של עצים שעל כתפך – לאיזו מטרה?" לא השיב לו אותו אדם. נכנס אותו אדם למערה אחת – נכנס רבי יצחק אחריו. ראה רבי יצחק עשן כעשן הכבשן עולה מן האדמה, ובאותה שעה נכנס אותו אדם לנקבה צרה ונעלם.

פחד רבי יצחק, יצא מן המערה וישב ליד פתחה. והנה עברו ליד המערה רבי יהודה ורבי חזקיה. הבחין בהם רבי יצחק וספר להם את שארע לו. אמר לו רבי יהודה: "ברוך ה' שהצילך! במערה זו גרים מצורעים מן העיר סרוניא – עיר, שכל יושביה מכשפים גדולים. הם יוצאים למדבר וצדים נחשים חיים ארסיים בני עשר שנים ומעלה, ובאמצעות נחשים אלו מבצעים הם את כשפיהם. הואיל והם אינם נזהרים מחומרי הכישוף הארסיים ונוגעים בהם בידיהם – נעשים הם מצורעים. מצורעים אלו גרים במערה זו ובה מאחסנים הם גם את אמצעי כשופיהם".

הלכו החכמים. בדרך הלוכם פגשו באדם אחד המוביל את בנו החולה כשהוא קשור על חמורו. שאלוהו: מי אתה? ענה להם: יהודי אני וזהו בני, הקשור על החמור. שאלוהו: "מדוע קשור בנך?" השיבם: "מקום מגורי – בכפר רומאי אחד. בני זה לומד תורה בכל יום, כשהוא חוזר הביתה - חוזר עימי על תלמודו. שלוש שנים גרתי באותו בית ולא חשתי בשום דבר. והנה יום אחד נכנס בני הביתה לחזור בפני על דברי התורה,

שקבל מרבו, ואז עברה רוח אחת והזיקתו: פיו, עיניו וידיו – התעקמו והדיבור נטל מפיו. והנה הולך אני למערת הכשפים, אולי יתנו לי איזו תרופה לבני.

אמר להם רבי יהודה: "אותו בית בו גר יהודי זה – יודע אני, כי זה מכבר ניזוק בו אדם אחד. היו שאמרו, שאותו אדם היה חולה ואין בבית מזיק; ואחרים אמרו, שיש רוח מזיקה בבית. אמנם לאחר מכן נכנסו לגור בבית כמה אנשים ולא ניזקו". אמרו חכמים: "נלך אחרי אותו אדם עד המערה ונראה מה יקרהו". אמר רבי יצחק: "אסור לנו ללכת אחריו. לו היה הולך לאדם גדול ירא שמים, כשם שהלך נעמן לאלישע הנביא – היינו הולכים אחריו, אולם למערה לא נלך, משום שאפילו לראות במעשי הכשפים – אסור, וברוך ה', שהצילנו מידם, וגם לאותו אדם אסור ללכת לשם".

אמר רבי יהודה: "והרי למדנו: בכל אדם מתרפא, חוץ מעבודה זרה ועצי אשרה?!!" ענה לו רבי יצחק: "ודאי הכשוף עבודה זרה הוא, ועוד – הרי כתיב: 'לא ימצא בך מעביר בנו וביתו באש' וגו'".

הלכו החכמים לדרכם. הלך אותו אדם עם בנו החולה למערה. הניח אותו אביו במערה והלך לקשור את חמורו. כשאך יצא מן המערה, יצאה אש ופגעה בראשו של הילד והרגה אותו. משחזר אביו ראה כי בנו מת. הטעינו על החמור ושב לביתו.

יום אחד פגש אותו אדם את רבי יצחק ואת רבי תזקיה. הוא הלך ובכה, וספר את שארעו במערה. אמר לו רבי יצחק: "האם לא הזהרתיך פעמיים הרבה, שאסור ללכת לשם?! ברוך השם, שכל מעשיו – אמת ודרכיו – דין. זכאים הם הצדיקים, ההולכים בדרך האמת בעולם הזה ובעולם הבא. אכן אלו ההולכים אחר טפשות וכשופים – סופם רע בחייהם, ולאחר מותם נשמתם נדחית, ואינם זוכים לראות באור העולם הבא, גם מגופם נעשים ענינים רעים".

על כן צריך האדם להזהר שלא יעשה לו אפילו רפואה מה שנעשה על ידי כישוף כי מעשה כישוף הוא עבירה כאילו עובד עבודה זרה. והירא שמים ירחיק ממנה ואז טוב לו סלה.

• בא •

פֶּרֶק כ"ט

א. ודע כי בלעם הרשע, כשראה שאינו יכול להרע לישראל בכשפיו, כמו שאמר הכתוב (במדבר כג, ח) "מה אקוב לא קבה אל" וגו', נתן עצה לבלק שיפקיר את בנותיהם לזנות כדי להכשיל את ישראל, וכאשר באמת נכשלו ונפלו מישראל עשרים וארבעה אלף, ואחר כך הלך בלעם ליטול שכרו מבלק.

ב. בא פנחס וראה את בלעם במלחמת מדין פורח באויר, רמא פנחס קלא לבני חילא, עיין בזוהר, ואמר "אית מאן דידע למפרח אבתריה דההוא רשע", לפי שהיה רואה שבלעם טס כעוף.

ג. ומיד התעורר איש אחד וצליא שמו, והיה משבט דן, שהיה יודע לכוף תחתיו כוחות המומאה ופרח אחריו. כיון דחמא ליה ההוא רשע קרב בכישופין בעומק חמשה אוירים, וטס ונתכסה שם בהעלמות עין, ובההוא שעתא דאתכסיין היה האיש צליא בצערא ולא היה יודע מה לעשות.

איך שהכריח פנחס לבלעם שיבוא אליו

ד. מיד רמא ליה פנחס קלא לההוא צליא אשר נתכסה בו בלעם בחמשה אוירים שיתהפך ויתגלה, לבל יתכסה בו אותו רשע. מיד נתגלה האי אוירא ועאל צליא לגביה, וגבר על בלעם הרשע וכפייה שיבא לפני פנחס, ובמה כפה אותו בזה.

ה. כי יודע היה צליא לכוף את הזכר ואת הנקיבה של ראשי מומאת הכישופים, אשר כל אחד מהם היה נקרא "שפוי", מה שאין כן בלעם הרשע,

היה רק יודע להתגבר בכח הזכר לבד. לכן בבלעם כתיב (במדבר כג, ג) "וילך שפי".

מה שאין כן צליא שהיה משבט דן, כתיב ביה (בראשית מז, ז) "יהי דן נחש עלי דרך שפיפון עלי אורח", והאי אורח ושכיל באוירא דנתכסה בו אותו רשע.

וכן לעתיד תהיה הנקמה באויבי ה' על ידי שריה משבט דן, וכד יקום דן כדן מחכה לפורקנא דישאל, דכתיב (שם שם, יח) "לישועתך קויתי ה'".

ו. כשבא בלעם הרשע לפני פנחס, אמר ליה פנחס לבלעם הרשע, רשע, כמה גלגולין בישין עבדת על עמא קדישא. אמר ליה פנחס לצליא, קום וקמליה, ולא בשמא קדישא, ותתקיים ביה "תמות נפשי מות ישרים" (במדבר כג, י). בההוא שעתא עביד ביה כמה מיתות משונות ולא מית, עד דנשיל חרבא דהוי חקוק עליה חוייא מהאי סמר וחוייא מהאי סמר.

ז. אמר ליה פנחס, בהא טומאה דהוית עסוק ביה אתה תמות בו. כדן קטיל ליה ודיינן ליה בההוא טומאה ובההוא עלמא עצמוי כולה איתרקבו, ומבשרו וגופו של בלעם איתעבידו נחשים, חויין בישין, ואפילו מתולעים שאכלו את בשרו, אתהדרו מהם ונעשים חויין, ומעצמו נעשו גם כן נחשים גדולים.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[הרים פנחס קולו וקרא לאנשי הצבא - עיין בזוהר - ואמר: "היש מי שבכוחו לפרוח אחרי בלעם הרשע?" לפי שראה, שבלעם פרח כעוף. מיד התעורר איש אחד משבט דן; צליא שמו, שהיה יודע להכניע את כוחות הטומאה, ופרח אחריו. כיון שראה בלעם את צליא רודף אחריו, השתמש בכשפיו כדי להסתתר בעומק חמישה אוירים, וטס והתכסה שם ונעלם מן העין. באותה שעה שנעלם בלעם היה צליא שרוי בצער, מכיון שלא ידע מה לעשות. מיד הרים פנחס קולו וצוה לאויר, שבו התכסה בלעם, להתהפך, כדי שלא יוכל אותו רשע להתכסות בו. מיד

נתגלה אותו אויר. נכנס צליא לתוכו וגבר על בלעם הרשע וכפוהו לבוא לפני פנחס.

וכיצד גבר על בלעם וכפאו? בזה שעלה על בלעם בידיעת הכישוף, כי צליא ידע לכוף הן את הזכר והן את הנקבה – ראשי טומאת הכישוף, אשר כל אחד מהם נקרא 'שפי', בעוד שבלעם ידע להשתמש בכח הזכר בלבד. לכן בבלעם נאמר: 'וילך שפי'; ובצליא שהוא משבט דן נאמר: 'יהי דן נחש עלי דרך, שפיפון עלי אורח' – 'ואורח' ו'שביל' הם באותו אויר אשר בו נתכסה בלעם. כן לעתיד לבוא תהיה הנקמה באויבי ה' על ידי שריה משבט דן; וכשיקום דן, אז חכה לישועת ישראל, כמו שכתוב: "לישועתך קויתי ה'".

כאשר בא בלעם הרשע לפני פנחס, אמר לו פנחס: "כמה צרות הבאת על עם קדוש!" אמר פנחס לצליא: "עמוד והרוג אותו ולא בשמות הקדושים – שאז תתקיים משאלתו: 'תמות נפשי מות ישרים'." באותה שעה הרגו צליא בכמה מיתות משונות; ולא מת בלעם עד שלקח צליא חרב, עליה חקוק היה נחש משני צידיה. אמר לו פנחס: "באותה טומאה בה עסקת – בה תמות". בכך הרגוהו ודנו אותו באותה טומאה, ובעולם ההוא הרקיבו עצמותיו כולן, ומבשר גופו – ואפילו מעצמותיו – נעשו נחשים.]

מפלתם של המכשפים

ה. וכן הוא סוף וקץ כל גופות המכשפים, שהלכו אחר הכישוף, להיות ממנו נחשים ועקרבים, ונשמתן נעשין שדין ולילין. תיפח רוחם ונשמתם של בעלי כישוף.

ו. ואותן אנשים או נשים שהולכין אחר הכישוף, המה ראויין לקלל אותן לפני הקדוש ברוך הוא ולהתיש כחן בכל מאי דאפשר.

ובאם אשר יש נשים כשפניות היודעות להזיק ילדי ישראלים ראויין הן לפורטן בשמם ולהחרים אותן בחרם חמור בשופר וכיבוי נרות ובהוצאת

שבעה ספרי תורה ולהפריש אותן, שלא יהיה להם שום נגיעה בקדושת ישראל.

**קדירת הכישוף שהטמין בלעם הרשע, מצאה דוד המלך ע"ה
כאשר כרה השיתין, והחליש את כחה**

י. ודע, כי בלעם הרשע ליקט כל מיני עשבים השייכים להכישוף, והכניסם לקדירה, וחפר וממן את הקדירה בעומק הארץ אלף וחמש מאות אמה.

יא. וכשכרה דוד המלך עליו השלום להשיתין כרה עד התהום להמציא מים מהתהום לנסך על גבי המזבח, כרה אלף וחמש מאות אמה, ומצא האי קדירה, והעבירו והחלישו במים, הראויין לנסך על גבי המזבח, ועל זה אמר (תהלים ס, י) "מואב סיר רחצי", שרחץ והעביר כישופים שבסיר מואב הנזכר.

בכת חמש עשרה "שיר המעלות" מבטלים את כח הכישוף

יב. ועל כן באם יש חשש ההיזק של כישופים, טוב להעבירם על ידי חמשה עשר "שיר המעלות" שאמר דוד בשעה שכרה את השיתין להעלות המים מן התהום, ואחר כך יתפלל להשם יתברך להסיר כל מיני היזק כישוף מישראל.

יג. וזאת העצה טובה לכל בר ישראל ולכל בת ישראל, להרחיק עצמם מן הכישוף בכל מיני הרחקות שבעולם מלעשות דבר על ידי כישוף או ניהוש וקסמים, ולא לשמוע שום לחש של כישוף.

יד. כי הקדוש ברוך הוא בעמו ישראל מתפאר (במדבר כג, כג) "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל". וכל המרחיק את עצמו מהכישוף, מכניסין אותו למחיצה בעולם הבא שאפילו מלאכי השרת אין יכולין לעמוד שם.

פֶּרֶק ל'

א. כתיב (ישעיה נח, ח) "והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך". איתא במסכת ברכות (דף ג"ח עמוד א') "הרואה אוכלסים של ישראל מברך הברכה ברוך חכם

הרזים, שאין דעתן שוה, כך אני אומר שיש דיעות מחולקות בבני אדם בנתינת הצדקה ובעשיית הגמילות חסדים.

הקמצנים הם מכיתות הקליפות רח"ל

ב. הכת האחת הן קמצנים, ואין כחם לעשות צדקה וגמילות חסד, ואף לעצמם אין להם רשות לאכול ולשתות ולעשות מלבושים, בוודאי אותן אנשים הן מכתות החיצונים, וכמו שכתבנו לעיל בפרק כ"ז וכ"ח, ואין להם חלק בקדושה, כי הסטרא אחרא שולט עליהם.

ג. כת השני, עין רעה בשל אחרים, ואין לו לב לעשות צדקה כי אם מעט מזעיר מחמת הגאווה, אבל הוא בעצמו אוכל ושותה וטוב לב משתה תמיד, ויצא שמן ודשן כעגל מרבק, עליו כתב הזוהר, זהו אנשים אשר המה מסיטרא דנחש, וסימנך (ויקרא יא, מב) כל הולך על גחון, רצה לומר, מי שיש לו במן גדול מלא שומן ודשן הם מסיטרא ד"על גחונך תלך" (בראשית ג, יד) עיין שם פרשת שמיני, אבל מכל מקום יש להם קצת זכות, אף שעושין צדקה לשם גאווה.

ד. כת השלישי, הם אנשים עשירים, אשר נתן ה' להם עושר ועושין צדקות, ועושין גמילות חסדים אך לא כדבעי, באשר שיש להם קצת רוע עין ואינן יכולין לכופף את יצרם מלעשות צדקה בחייהו, רק כשהן חולין על מטתם עושין צוואה לעשות אחר מותן צדקה לבנין בית הכנסת או לבית המדרש, או ללמוד איזה שנים עבדו אחר מותו, זהו מדתו של אדם בינוני.

מעלת האנשים שעושים צדקה בחייהם

ה. הכת הרביעי, הוא מי שחנן ה' אותו בעושר, ועושה צדקה בחייו לפי עשרו, ועוסק בגמילות חסדים ובתלמוד תורה, שמספיק ללומדי תורה וגם מפזר מעות למלמדים שילמדו עם בני עניים, על זה נאמר "והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך".

ו. ואמשול לך משל למלך שהלך למלחמה ויש לו חיל, אם החיל הולך לפני המלך, או המלך בוודאי לא יכול לבוא לידי סכנה אם יפגעהו בו

אויביו, מה שאינו כן אם המלך הולך לבדו לפני החיל, באם יפגעוהו ורכבי סוסים ופרשים מן אויביו, אזי ישיגוהו ויקחוהו לשבי אף שהמלך הוא גבור חיל ויכול ללחום נגד האויבים, מכל מקום נסוג לבו אחור בראותו שהחיל שלו הוא רחוק מאצלו.

ז. כך הוא הנמשל, האדם כשעושה צדקה בחייו, אזי עליו נאמר "והלך לפניך צדקך", ואין אתה מתיירא מן האויבים, כי "כבוד ה' יאספך" בלי שום שטן ומקטרג, מה שאין כן אם אתה עושה צדקה אחר מותך מי יודע אם ישיגו אותך אותם הצדקה, כיון שהמתים הם חפשים מהמצות.

ח. על הכת הראשונה נאמר (תהלים מז, יא) "ועזבו לאחרים חילם", ואפילו אם בניו הם יורשים אותו, מכל מקום אין לו נחת רוח בעשרו אף לאחר מותו באשר חדשים מקרוב באו.

אותן שמקילין בכבוד אביהם לאחר פטירתם

ט. וראיתי העם מקילים בכבוד אביהם שכבר מתו שעושין להם בגדים שחורים, מובחר הבגד מכולן, חדשים כחוקות האומות, וטוב לכם משתה תמיד, והן בעצמן מזוללים בכבוד אביהם, אשר מהראוי לספוד אחר אביו ולהיות עצב, וכל זה הוא גרמא מאביהם, וזרוק חוטרא לאוירא אעיקרא קאי. ואם כן אין לך שטות גדול מזה, ודי בזה.

העיקר הוא ליתן צדקה בחייו

י. על כן עצה היעוצה להאדם, ליתן צדקה בחייו בעין יפה, ולעסוק בגמילות חסדים בחייו, כי מי יודע העתים, אם יתקיים צוואתו או לאו, וקיימא לן בכל מקום (עין פסחים דף ט' עמוד א' ועוד) שאין הספק מוציא מידי ודאי. על כן עיקר הצדקה הוא מה שהאדם עושה בחייו, ויראה ליתן לבני האדם שהן מהוגנים, כמבואר בשולחן ערוך בהלכות צדקה, ואז טוב לו יהיה סלה.

• בשלה •

פרק ל"א

א. "ה' בוקר תשמע קולי" (תהלים ה, ד). וקשה, וכי בבקר שומע ה' קול המתפללים, והלא בכל עת ושעה שקוראים אליו הוא שומע קולנו ומאזין תפלתנו.

ב. אכן הענין הוא כך, כי בשאר העתים כשבני אדם מתפללים, מעיינים בתפלה אם היא ראויה להתקבל מחמת מעשים של אדם או לאו, מה שאין כן המתפלל בבקר, כדאיחא בזוהר בלק (דף ר"ד עמוד א):

ג. "רבי אלעזר ורבי אבא ושאר חכריא עמיה הוו אזלי באורחא, פתח רבי אלעזר ואמר, "ה' בוקר תשמע קולי", הענין הוא כך, כי בכל צפרא מתעורר חסד דאברהם, דכתיב ביה (בראשית כב, ג) "וישכם אברהם בבקר", והאי שעתא עת רצון הוא מאוד.

ד. ואפילו החולים המוטלים על ערש דוי מוצאים נחת רוח בבקר על ידי מלאך רפאל דמתגלי בכל בוקר, וכל אינון ממונים על מרעין להטיל חולשא ומרעין בישינ על בני נשא, כד חזין מלאך רפאל מתגלה, דחלין מיניה וערקין, וכדין רפאל אושיט אסוותא לההוא בר נש החולה".

ה. וכמו שיש עת רצון אז לחולי הגוף, כך יש עת רצון לחולי הנפש ונשמה, שהן החטאים והעכירות ופשעים, והוא עת רצון להתפלל בבקר.

הקב"ה מקבל התפלה בבוקר

ו. ומחמת שבאותו הפעם עת רצון, על כן אם אינו ראוי זה המתפלל מחמת מעשיו שתקובל תפלתו, אפילו הכי חשיב עליה הקדוש ברוך הוא דאיהו פקיד לבעלי דינא דיליה, דלא יפתחון בדינא, כי החסד והחנינה אינו מוסר הקדוש ברוך הוא לבית דין של מעלה, אלא החסד והחנינה הן בידו של הקדוש ברוך הוא, ובבקר הוא מדת חסד לאברהם, ולכן מקבל הקדוש

ברוך הוא תפלת בוקר בחדסד. אמרו רבי אבא ושאר חבריא: אלמלא לא נפקנא אלא למשמע דא דייגו.

ז. עד דהוו אולי, בא חד יונה. מטיה לגביה דרבי אלעזר והתחילה לצפצף קמיה. אמר רבי אלעזר, יונה ודאי כשירה תדיר הוית בשליחותא, כמה דאת אמר (בראשית ח, ה) וישלח נח את היונה. זילי ואימא ליה לרבי יוסי הא חבריאי אתאן לגבך ואנא עמהון, ולא ידחול, כי ניסא יתרחש ליה לתלתא יומין, ולא ינפול עליה דחלא, דהא בחדוא אנן אזיל לגביה.

ח. אזיל ההיא יונה לגביה רבי יוסי בן לקוניא, דהוי חמוהי דרבי אלעזר, בשליחותא, ואתיב תשובה לרבי אלעזר, דרבי יוסי בן לקוניא הוא מצטער על רבי יוסי בן פקיעין דהוי גוסס ומוטל על ערש דוי, כי מתחילה היה רבי יוסי בן לקוניא חולה ואחר כך נתרפא, ונחלש רבי יוסי בן פקיעין.

ט. עד דהוו אולין, אתא עורבא ואמר ליה לרבי אלעזר דרבי יוסי בן פקיעין מת. תווהו רבי אבא וחברייא. אמר ליה רבי אלעזר להעורב זיל לאורחך, דהא ידענא.

י. אמר רבי אלעזר לחברייא, ניזול ונגמול חסד להאי רמונא דהוי מליא מכולא, ורבי יוסי שמויה, דהא אסתלק מעלמא דין ולית דחויא לאשתדלא ביה, ואיהו קריב לגבן.

יא. סטו מאורחא ואזלו לתמן. כיון דחמו לון כל בני מאתא, נפקו לגבייהו ועאלו תמן בבית רבי יוסי דפקיעין כל חברייא.

יב. וברא זעירא הוי לרבי יוסי דפקיעין ולא שביק לבר נש דימטיה לערסיה דאבוהי בתר דמית. אלא איהו בלחודיה הוי סמיך ליה ובכי עליה.

יג. ופתח האי ינוקא פומיה ואמר, מריה דעלמא, כתיב בתורה (דברים כב, יז) "כי יקרא קן צפור לפניך בדרך" וכו', "שלח תשלח את האם והבנים תקח לך". מארי דעלמא, קיים מילי דא דאורייתא.

יד. תרין בנין הוינא מאבא ומאמא, אנא ואחותי זעירתא מנאי, הוי לך למיסב לן ולקיימא מילי דאורייתא. ואי תימא מרי דעלמא אם כתיב ולא

אבא, הלא אמי מתה, ונסבת לה מעל בנין. השתא אבא מית דהוי חפוי עלן, אנסיב מעל בנין, אן הוא דינך דאורייתא. וכד הוו שמעיין רבי אלעזר ורבי אבא עם חבריא קלא דינוקא הויין בכיין.

זו. פתח רבי אלעזר ואמר (משלי כה, ג) "שמים לרום וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר". עד דהוי רבי אלעזר אמר האי קרא, אתא עמודא דנורא ופסק בנייהו.

זו. וההוא ינוקא הוי דביק פומיה לפומיה דאבוהי ולא מתפרשן. אמר רבי אלעזר או בעי הקדוש ברוך הוא למירחש ניסא, או בעי דלא ישתדל בר נש אחרא עליה.

י. עד דהוי יתבי שמעו קלא, זכאה אנת רבי יוסי דמילין דהאי גדיא זעירא ודמעותיו סליקי לגבי כורסייא דמלכא קדישא, ודנו דינך, ותליסר בני נשא אומין הקדוש ברוך הוא למלאך המות בגינך, והא עסרין ותרתין שנין אוסיפו לך עד דתוליף אורייתא להאי גדיא שלימא חביבא קמיה קודשא בריך הוא.

יח. קמו רבי אליעזר וחבריא ולא שבקו לבר נש למיקרב לההוא ביתא, ומיד חמי עמודא דאשא סליק ורבי יוסי פתח עיניו, והוי האי ינוקא דבק פומיה בפומיה. אמר רבי אליעזר: זכאה חלקנא דחמינא תחיית המתים עין בעין. קריבו לגביה, והוה ההוא ינוקא נאים כאילו גוע מהאי עלמא.

יט. אמרו, זכאה חולקך, רבי יוסי, וברוך רחמנא, דאתרחיש לך ניסא על ידי מילין דברך, דהכי דחיק במילוי שפירין לתרע שמיא וברמעות שלישי אוסיפו ליה עשרין ותרתין שנין. נטלוה להאי ינוקא ונשקוה ובכו עמיה מחדוה סגיא ואפקוה לביתיה אחרא, עד דתתיישב רוחיה ונשמתיה תחזור ביה כמקדם.

כ. חדו תלתא יומין עם רבי יוסי וחדשו כמה חידושין דאורייתא. אמר להם רבי יוסי, חבריא לא אתיהב לי רשות לגלאה לכון מאי דחמינא בההוא

עלמא אלא לכתר תריסר שנין, אבל תלת מאה ושבעין דמעין דמעין דאושיד ברי אעלו בחושבנא קמי מלכא קדישא.

כא. והגני נשבע אני לפניכם, חבריא, בשעה דפתח ברי האי פסוקא ד"כי יקרא קן צפור" ובאילין מילין הנזכרים לעיל, אזדעזעו כולחו ספסלי דהוי במתיבתא דרקייע וכולהו קמו קמי מלכא קדישא, ובעי רחמי עלי, והקדוש ברוך הוא נתמלא רחמים עלי ושפיר קמיה אינון מילין היך מסר נפשיה ברי עלי.

כב. וחדא אפטרופא אמר, מארי דעלמא, הא כתיב (תהלים ת, ג) "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם". אי רעוא דילך זכותא דאורייתא וזכותא דהאי ינוקא דקא מסר נפשיה על אבוהי, בדינא דתיחוס עליו וישתויב. ויהיב קודשא בריך הוא למלאך המות תליסר בני נשא תחותיה עד בתר עשרין ותרתינן שנין.

קודם צאת הנשמה מהגוף, רוצה השמן לדבק בגוף

כג. והנה שמעו נא אמיתות הדברים, מהו דין דכתיב (שמואל א ב, ו) "ה' ממית ומחיה" וכו', וכי הקדוש ברוך הוא איהו ממית, אלא הענין הוא שקודם יציאת הנשמה השמן רוצה לדבק בגוף ועל ידי כך יש חס ושלוש גם כן זוהמא ועירבוב מכח כחם גם לנשמה.

בשעת פטירת הצדיק מתגלית השכינה והשמן נחלש מיד

כד. וכשיגיע העת קרוב למיתתו של אדם כשר, אשר אין כדאי להסמרא אחרא להדבק בנשמתו המהורה, מתגלית שכינתא קדישא, ואז השמן מיד הוא נחלש ואז בעל כרחיה ודומה ממש אליו כמיתה שאין לו שליטה בנשמת הצדיק.

והנשמה, כשהולכת מן הגוף הולכת תיכף עם השכינה הקדושה במקום קדוש הנקרא צרור החיים, אשר על זה אנו מתפללין על המתים "ויצרור בצרור החיים את נשמתו".

כה. וזה הסוד ה' ממית להסיטרא אחרא ומגרשה ומחלישה, ומחיה את הנשמה של הצדיק להביאה בצרור החיים.

גם נשמת הצדיק יורדת לגיהנם לרגע קמן

וזה הסוד, "מוריד שאול ויעל", קאי על נשמת הצדיק המוכרח לירד לגיהנם לרגע קמן, וזהו טבילה שלה, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחמא, ובעי על כל פנים טבילה והסרת הזוהמא קצת, ותיכף, ויעל, סליק ליה למקומה הראוי לה בגן עדן.

כו. והנה חבריא, תדעו דבהאי שעתא דאסתלקנא מעלמא עברו לי גם כן טבילה בגיהנם כנוכר, ותיכף אחר הטבילה עליתי לגן עדן לדוכתאי, ובשעתא דפתח ברי באינן מילין ומסר נפשיה עלי, יצאה גם כן נשמתו דבהא הוא דדמיך ונפשו יצאה בדברו, וכיון דנפקת נשמתא דברי אתערית ופגעית בנשמתו דהוי אעלת גם כן מטבילה הנוכר לעיל, ותמן איתדן דינא להוסיף לי שנים ועשרים שנה בגין דמעוּת, ומילין דברי.

כז. וכהיום, כי נטהרתי מכל וכל ונשמתי היא זכייא ונקיה וטהורה, מוכרח אני לראות באילין שנים ועשרים שנין לאתעסקא רק במילין דעולם הבא, כי כבר קבלתי עונש מיתה וטבילה בגיהנם. ומכאן ולהלאה אצטריכנא דלא אתיא בכיסופא לעלמא דאתי.

כח. וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיח, יח) "יסור יסרני יה ולמות לא נתנני". אמר דוד, רואה אני שהרבה יסורים גדולים מאוד יסר אותי הקדוש ברוך הוא, והכל כדי להנקם מחטאי, ואם כן כאשר כבר נטהרתי על ידי טבילת היסורים, מעתה חלילה לפגום עוד בנשמתי, כי אם "פתחו לי שערי צדק" להתעסק בתורה ויראה, שלא אהיה בכיסופא לעולם הבא.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[אמרו רבי אבא ושאר החבריא: "אלמלא לא יצאנו לדרך אלא לשמוע חדוש זה – דיינו!" בעודם הולכים, התעופפה יונה

אחת ליד רבי אלעזר והתחילה לצפצף לפניו. אמר רבי אלעזר: "יונה כשרה, תמיד היית מיועדת לשליחות, כמו שכתוב: וישלח נח את היונה. לכי איפוא ואמרי לרבי יוסי: 'הנה באים החבריא אליך ואני אתם, בל יפחד, כי נס יתרחש לו בעוד שלושה ימים, ואל יפחד כי בשמחה אני הולך אליו'".

עפה היונה אל רבי יוסי בן לקוניא, חמיו של רבי אלעזר, והביאה את תשובתו של רבי יוסי אל רבי אלעזר ואמרה: "רבי יוסי בן לקוניא מצטער על רבי יוסי בן פקיעין, המוטל גוסס על מטת חוליו". מעשה שהיה כך היה: בתחילה היה רבי יוסי בן לקוניא חולה, אחר כך נתרפא, ואז נפל רבי יוסי בן פקיעין למשכב. בעודם הולכים, בא עורב והודיע לרבי אלעזר על פטירתו של רבי יוסי בן פקיעין. תמהו רבי אבא והחבריא. אמר רבי אלעזר לעורב: "לך לדרכך, יודע אני על כך".

אמר רבי אלעזר לחבריא: "בואו ונגמול חסד של אמת עם הרמון הזה, שהיה מלא מצוות ומעשים טובים, ושמו רבי יוסי דפקיעין, שהרי הסתלק מן העולם הזה, ואין מי שיטפל בקבורתו וביתו קרוב אלינו".

סטו החבריא מדרכם והלכו לביתו של רבי יוסי דפקיעין. כיון שראום בני העיר, יצאו כולם לקראתם, והחבריא נכנסה לביתו של רבי יוסי.

בן קטן היה לו, לרבי יוסי, אותו בן לא הרשה לאיש להתקרב אל מיטת אביו לאחר שנפטר, רק הוא לבדו עמד ליד המטה ובכה. פתח הילד את פיו ואמר: "בורא עולם! כתוב בתורה: 'כי יקרא קן צפור לפניך בדרך וכו' - שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך' - אדון העולם! קיים את דברי התורה! שני ילדים נולדו לאבי ולאימי - אני ואחותי הקטנה. אותנו היה לך לקחת ולקיים את דברי התורה! ואם תאמר, אדון העולם, שכתוב בתורה 'אם ולא 'אב' - הרי אמי כבר נפטרה. לקחת אותה מעל בניה, והנה עתה נפטר גם אבי, אשר תחת

כנפיו חסינו ולקחת אותו מאיתנו – כיצד איפוא יתקיים דין התורה?"

כאשר שמעו רבי אלעזר והחבריא את קולו של הילד הרך, פרצו בבכי. פתח רבי אלעזר ואמר: "שמים לרום וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר!", כשקרא רבי אלעזר פסוק זה, בא עמוד אש והפסיק בין החבריא לבנו של רבי יוסי, בעוד אותו ילד נצמד לאביו ומדביק את פיו לפי אביו, משראה רבי אלעזר את עמוד האש, אמר: "או שהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות נס, ולכן מפריד הוא בינינו לבין הנפטר כדי להסתיר את הנס או שרוצה הקדוש ברוך הוא, שאיש אל יתערב ויפריע לבנו של רבי יוסי לטפל באביו".

עודם יושבים וממתינים, שמעו קול: "אשריכם, רבי יוסי, שדבריו של הטלה הרך שהשארית ודמעותיו, עלו עד כסא הכבוד ופעלו את פעולתם. בשמים דנו שוב את דינך ונתנו למלאך המוות תריסר אנשים במקומך, עשרים ושתיים שנה הוסיפו לך על שנות חיידך, כדי שתספיק ללמד את התורה לגדי התמים הזה, החביב לפני הקדוש ברוך הוא.

קמו רבי אלעזר והחבריא ולא נתנו לאיש להתקרב אל הבית. מיד ראו כי עמוד האש הסתלק ורבי יוסי פקח את עיניו בעוד בנו צמוד אליו, כשפיו דבוק לפי אביו. אמר רבי אלעזר: "אשרינו, שזכינו לראות את תחית המתים עין בעין!"

התקרבו החבריא אל רבי יוסי, ואילו בנו הקטן התנמנם מרוב חולשה ונראה כמת. אמרו החבריא: "אשריך רבי יוסי, ברוך ה', שעשה לך נס בזכות דבוריו אלו של בנך הקטן. ידע הילד להתפלל בדברים נחמדים ולפתוח את שערי השמים בדמעות שלישי. בזכותו הוסיפו לך עשרים ושתיים שנות חיים". נטלו החבריא את הילד, נשקוהו, בכו עמו מרוב שמחה והניחוהו בבית אחר, כדי שתתישב רוחו ותשוב אליו נשמתו. שמחו החבריא שלושה ימים עם רבי יוסי וחדשו חדושי תורה רבים. אמר להם רבי יוסי: "חבריא, אין לי רשות לגלות לכם מה

שראיתי בעולמות העליונים אלא לאחר שתיים עשרה שנה, אולם זאת אוכל לגלות לכם: שלוש מאות ושבעים הדמעות, שהוריד בני, עלו בחשבון לפני המלך הקדוש; ונשבע אני לפניכם, חבריא! בשעה שפתח בני את פיו ואמר את הפסוק: 'כי יקרא קן צפור לפניך' וטען את טענתו, הנזכרת לעיל, הזדעזעו כל הספסלים בישיבה של מעלה, וכולם קמו לבקש עלי רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא. הקדוש ברוך הוא נתמלא עלי רחמים, ומצא חן בעיניו כיצד מוסר בני את נפשו עלי, ואפוטרופוס אחד קרא: 'אדון העולם! הרי כתוב: 'מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקס'. אם יעלה לרצון לפניך בזכות התורה ובזכות ילד רך זה, שמסר נפשו על אביו – דין הוא שתרחם על אביו – וינצל.' והקדוש ברוך הוא נתן למלאך המוות שנים עשר אנשים תחת רבי יוסי דפקיעין והוסיף לו עוד עשרים ושתיים שנות חיים].

תכלית היסורים למרק עוונותיו של אדם

כפ. ונלמוד מכאן לכל אדם העובר עליו חיצו דינים ממאריה דעלמא וקיבל יסורים יחשוב כי בוודאי לטהרו מפשעיו המה, ואיצטרך ליה ליוזר שמכאן ולהלאה שלא ימושך עליו עוד סמרא אחרא דמסאבא בחטאיו, ואז יצמרכו עוד יסורים כדי להסיר חלאת הזוהמא.

ל. ואם תאמר, מה היסורים שייכין לזוהמת הסמרא אחרא, דע, כי זוהמת הסמרא אחרא היא דבר ממש, והאות והמופת לזה כי בהסתכל אשה נדה במראות הצובאות (שקורין בלשון אחר "שפיל") ידבקו כמה כתמים במראה המחשיכים את זהירות המראה, ונעשות בהרות לבנות ושחורות כמו שכתבתי למעלה פרק ב'.

לא. הרי לך שהאדם עושה רושם במראות טומאה, ומזה תראה שזוהמת הסמרא אחרא היא דבר ממש הנדבק בגוף האדם, ואי אפשר להתלבן ולהתרוקן אם לא על ידי יסורים, כי אין יסורין בלא חימום הגוף.

לב. אף העברת הכתמים מן המראות הצובאות אי אפשר להעביר אם לא על ידי גחלי אש, ואז יחזור (השפיגל) כמו שהיה בראשונה, כן האדם אין לו כפרה על חטאו אם לא שצריך להתלבן בחימום היסורים כנוכח.

על ידי קבלת היסורים באהבה מחלישים כח הסמרא אחרא

לג. וכשאדם מקבל היסורים באהבה ובחיבה מאת ה', אז הוא מתיש כח התפשטות זוהמת הסמרא אחרא, וחלילה לאדם שיבעט ביסוריו אלא יקבל עליו הכל באהבה ובחיבה, הן ביסורים של גופו והן ביסורי ממונו.

לד. כי יש איזה אנשים אם יקרה לו איזה היזק ממון אזי הוא מתחמם ומתלהב בלב רגז ומריב ומחרחר ריב עם הבריות, זהו אשר בועט ביסורין, אלא יהיה שייף עייל ושייף נפיק בלב נשבר ונדכה ובהכנעה, ויאמר תמיד "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך". בזה מעורר רחמים, שרואה בו הקדוש ברוך הוא הכנעה דיליה.

לה. והנה קבלה בידי, שיש ימים מיוחדים בשנה ששלוחי ה' מביאים יסורים על בני אדם, וכיחוד על אותן בני אדם שהן מבעטים ביסורים, על כן שומר נפשו ירחק מהם, ואציג לך פרק מיוחד לאותן הימים.

פרק לב

א. כתב הרב בעל טורי זהב ביורה דעה סימן קט"ז איזה ימים שאסור לאדם להקז דם מפני סכנה שהן יומא דדינא, עיין שם.

גם את זה ראה ושמור, כי מצאתי בשם גדול אחד וחסיד שבחסידים שאלו ימים הן מיוחדים לאדם לקבל יסורים על כן אסור בהן להקז דם. ואלו הן, י"ז במרחשון, יום ה' שבט, כ' אדר, כ"ה ניסן, כ"ט באייר, ט"ז בסיון, כ"ז סיון, כ"ד כ"ו בתמוז, כ' אב, כ"ז אב, ויום כ"ז באב, ויום י"ב אלול.

ימים שאסור לילדים ללכת לבד ברחוב

ב. והנה באלו הימים הנזכרים יש ליזהר מאוד שלא ילכו הילדים יחידים אף ברחובות, כי הרוחות מצויין בעולם ויש להם רשות חס ושלום ליכנס

לתינוק או תינוקות רחמנא ליצלן. כי אלו העתים הם קבועים לשלוחי דין לפעול בעתים הקבועים הנזכרים לעיל.

על האדם להתפלל שהקב"ה יצילו מרוחות רעות ומעין הרע

ג. כמה אחריות והרפתקאות על האדם הענוש, כמה רוחות טובות הן המביאים ברכות טובות על העולם, וכמה רוחות רעות הן המביאים חס ושלום אוירין בישין וחלאים רעים ונאמנים. ועל כולן צריך האדם לעורר רחמים ולהתפלל לפני ארון העולם להצילו ואת עמו ישראל מכל עינים רעים הנזכרים לעיל. ובאלו הימים הנזכרים לעיל יש רשות לבעלי עינים רעות ליתן עין הרע לתינוק או להכניס עין הרע במזון של חבירו.

ולכן צריך האדם להעביר כסותו על ינוקא דיליה באותן הימים כשמוליכו על הרחובות, כמו שכתב הזוהר (חלק א', דף ר"א עמוד ב') שכן עשה הקדוש ברוך הוא לישראל מפני בלעם הרשע, דכיון דחמא בלעם הרשע דלא יכול לעשות שום רע בעי לאסתכלא בעיניו בישא דיליה בגין דכל אתר דהוי מסתכל בלעם הרשע בעיני בישא דיליה הוי מתלטייא. וזה שאמר הכתוב (במדבר כד, ב) "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו (על ישראל) רוח אלהים". כמאן דפריס סודרא על רישא דינוקא בגין דלא ישלום בהו עינא בישא של בלעם הרשע.

י"א פסוקים שתחלתם וסופם בנו"ן, מסוגלים נגד הכישוף והעין הרע

ד. ודע כי אותן אחד עשר פסוקים המתחילין באות נו"ן ומסיימין באות נו"ן קבלה הוא בידי שהן טובים מפני כשפים ועין הרע. ועל כן טוב לומר אחרי אחד עשר פסוקים הנזכרים במעמדות המתחילין בנו"ן תפלה קצרה זו.

**רבנו של עולם, הצל עמך בית ישראל מכל מיני
כישופים ומכל מיני עין הרע, וכשם שפרשת כנפיך על
אבותינו שבמדבר שלא שלט עליהם עינא בישא דבלעם בן
בעור, כן תפרוס כנפיך עלינו ברחמיך הרבים להיותינו**

מכוסים (במכסה ובהנהגה) **בשמותיך הקדושים מכל עינא בישא אתה סתר לי רני פלט וגו'.**

ו. וכל אשה כשהיא מעוברת כשהיא אומרת הי"א פסוקים הנזכרים לעיל תהיה בטוחה דלא שלמא עינא בישא על הולד. על כן יזהר האדם לומר אחד עשר פסוקים הנזכרים לעיל ויהיה ניצול מעין רע אמן כן יהי רצון.

• יתרו •

פרק ל"ג

א. חכמינו זכרונם לברכה תקנו לומר שלש פעמים "והוא רחום יכפר עון" וגו' (תהלים עח, לח), דהיינו בהודו לה' קראו בשמו, ואחד בוכא לציון גואל, ואחד בתחילת תפלת מעריב. והכוונה כי בפסוק (והוא רחום וגו') יש שלש עשרה תיבות כנגד שלש עשרה מדות הרחמים ושלש פעמים שלש עשרה עולים שלשים ותשע.

בקושי אפשר לינצל מחמא שחייבים עליו מלקות

ב. והכוונה, באשר בכל יום ויום היצר הרע מתגבר על האדם ובקושי אשר יכול האדם להנצל מהחמא שנתחייב עליו שלשים ותשע מלקות, ועל כן תפלה זו מועלת לבקש מהקדוש ברוך הוא שיכפר עונו כאלו הוא נלקה מלקות שלשים ותשע, ולא ישחית בעבורו לענשו.

ג. ובהיות כי העון גורם לעורר המשחיתים אף וחימה כי אף וחימה המה תמיד מקטריגים על ישראל, בהיותם במצרים והקדוש ברוך הוא ברוב חסדיו ורחמיו נגלה על ישראל עמו בזכות שלשה אבות בשלשה שמות קדושים ה' ה' ה' שעולין למספר יב"ק שהן ראשי תיבות י'עננו ב'יום ק'ראנו, על כן

אומרים פסוק זה והוא רחום וגומר כל חמתו, ואחר כך תיכף ה' הושיעה המלך י'עננו ב'יום ק'ראנו.

ד. ובהיות כי גדול כח ענין מלקות שהן מצילין מל"ט קללות שנתקלל בהן הנחש ומהפכין הל"ט קללות למ"ל של ברכה הנוטף בעיתים הקבועים שיפין על ראש בני אדם החפיצים לידבק ביראת ה', וזהו הטל מעורר אותם לדרכי היראה, והוא ממש טל של תחיית המתים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות בו המתים, וטל זה מיוחד לקרב נפשות המתים אל הקדושה.

שלא להתעצל מלקבל על עצמו מלקות פעם אחת בחודש

ה. על כן אל תתעצלו במלקות על כל פנים פעם אחת בחודש, כי על זה התפלל גם כן אברהם אבינו עליו השלום באומרו (בראשית י"א) "אולי ימצאון שם ארבעים", כדאיתא בזוהר, שכוונתו היה אולי ימצאון שם בני אדם שלוקין מלקות ארבעים, ויאמר ה' לא אשחית וגומר.

ו. וכמו שמוטל על האדם לקבל עליו מלקות ארבעים בעולם הזה, כדי שלא ילקה מלקות בעולם הבא, כי יש הרבה עבירות שאמרו רבותינו זכרונם לברכה העושה כן יהיה בנידוי, והפירוש הוא שראוי הוא לנדותו, ואם כן כשלא נידו אותו בבית דין של מטה אזי הוא מנודה בבית דין של מעלה, וזהו ענין רע להאדם כשמנדין אותו למעלה.

תפילתו של המנודה אינה מתקבלת

ז. כי כל זמן שהוא בנידוי תפלתו אינה נשמעת, ונשמתו היא נע ונד מחוץ לפרגודא קדישא, ונסתלקות ממנו שמירות ששומר עמו ישראל, ובהיותו בדרך או בשאר מקום סכנה בקל יוכל להנוק כי הוא כהפקר ממש, כי אין משגיחין עליו מן השמים.

ח. ובאם שאשתו היא מתעברת ממנו באותן הימים, אזי יהיה התינוק אחד מהפושעים והמורדים בדת אלקינו.

ט. ואם כן, מי שהוא חכם ונבון בתכלית החכמה, יתבונן בעצמו שהכרח גדול הוא למהר ולרוץ לתקן דבר זה בלי איחור ועיכוב, כי מי יודע מה יולד

יום, פן ימות פתאום ולא ישוב נשמתו למקום אשר היא נחצבת ממנה, ונשמתו תהיה מסורה למשחיתים ומחבלים אכזרים.

י. ולזה אכתוב התיקון כאן, מה שמצאתי כתוב בכתבי האר"י ז"ל, והוא, שיבחר האדם יום אחד להיות פנוי מכל עסקיו וכה יתנהג, יבחר מקום מיוחד בביתו וישב על הארץ כמנוחה ויאמר:

נוסח הוידוי

יא. הריני יושב לקבל עלי נזיפה ונידוי שנתחייבתי מפי בית דין של מעלה על החטאים והעונות והפשעים, שחטאתי ושעויתי ושפשעתי. אני עצב נבזה הרבתי אשמתי בתורתך, כגדתי ביראתך, פגמתי בספירותיך, השלחתי פגם בקדשך, והמים היוצאים מבית ה' הולכתיים לבית הכסא מקום הטינופת אשת הזימה, הרסתי מזבח שלך, חללתי בריתך בהכנסת ערלה על ברית הקודש, פגמתי בז"ך אותיות הקדושים, נתתי גבורה לחיצונים.

יב. והנה אם נתחייבתי נידוי מפי בית דין הצדק או מפי הקדוש ברוך הוא ושכינתיה, הרי ישבתי בדרך וקבלתי עלי הדין ומתחרט ומכבה על עונותי, חטאתי העויתי לא אשוב עוד בדרך הזה.

יג. הנה, הנה, יוצר בראשית, סלח אביר יעקב, כי א-ל מלך טוב וסלח אתה. וסייעני להיות מהשכים אליך בכל יום בלב שלם ולחטאתי לא תזכור עוד אמן סלה.

יד. והנה מהראוי להציג לך יחוד גדול ונורא, אך באשר אין כל מוחין שוין, ובפרט אשר הלכבות נתמעטו, פן יהרס ויהפך הסדר ונמצא קלקול ולא תיקון, על כן הצגתי לך תפלה קצרה במקומה, והבוהן לבבות יקבל לו לרצון, וזו היא:

יז. רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך כי חשקה נפשי מאוד לומר פסוקים של יחודים ולכווין בהם יחוד גדול ונורא לייחד שמונתך הקדושים באהבה, אך עונותינו גברו עלינו וכמשא כבוד יכבדו עלינו, ומחמת כן נתרבה החומר הגשמי כל כך עד שאין אנו יכולין לכוין הישב כראוי, ופן נקלקל ולא נתקן

מחמת עוד הנגע בעונינו, איך אוכל לקרב ולגשת אל מקום הקדושה ואיך לבוא (ס"א אבוא) אל שערי מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בלבוש שק, ובכך רבון עלמא, חום נא ותמול נא ארון הסליחות.

טו. ויערב לפניך א-ל רם ונשא תפלינו כאלו תקנתי כל הפגמים והעברתי כל הכתמים על ידי כוונות היחודים, כן יהיו מתוקנים היטב בתפלה זו שאני אומר בשברון לב וברוח נמוכה "ולב נשבר ונדכה אלהים לא תבוזה".

טז. ואחר כך יקום מן הארץ ויהיה עוסק כל היום בתפלה ובתורה, ואז מן השמים ירחמוהו ויסירו מעליו עונש הנידוי שנתגדה מן השמים כשלא מגדין אותו בית דין של מטה. ויהיה לבו נכון ובטוח כשינהג כמו שכתבתי לעיל אז ושב ורפא לו. והנה אציג לך פרק מיוחד על איזה דברים שהאדם הוא חייב נידוי וחרם.

פרק ל"ד

א. אלו דברים שהבית דין מחויבים לנדות למי שעובר עליהם.

ב. אחד, מי שמדבר ניבול פה חם ושלום. השני, מי שאוחז באמה ומוציא שכבת זרע לבטלה.

ג. השלישי, המקיל במצות דרבנן, כגון המזלזל בנטיילת ידים או המזלזל בדיני מוקצה וכיוצא בהם באיסורי דרבנן.

ד. הרביעי, המזלזל בכבוד תלמידי חכמים, הן בפניו והן שלא בפניו.

ה. החמישי, המחלל את השם על ידי שלוחו ערל שמדבר דברי גידופים על כלל בני ישראל.

ו. הששי, מי שהוא אלם וסרבן ואינו רוצה לציית דין, ומייגע את בעל דינו שמוכרח להיות בשב ואל תעשה, או שגורם להוציא לו ממון רב בהוצאת המשפט.

ז. השביעי, האומר שירות ותשבחות במרוצה ואינו מוצא מפיו התיבות בשלימות בשפה ברורה מן ברוך שאמר עד תפלת ישתבח.

ח. השמיני, המלעיג על אדם כשר וישר.

ט. התשיעי, המדבר הרבה עם אשה שאין אשתו כדי להסתכל ביופיה, והוא יכול לקצר את דבריו, והוא מכוין למלאות תאות היצר הרע.

י. העשירי, המחזיק במחלוקת ומחניף לרשע, ומתוך חניפותו מחזיק מעשיו של הרשע שהוא מתגבר והולך.

ועל אלו הדברים צריך הבית דין של מטה להחרים, ואם לא יחרימו אותנו בית דין של מטה אזי הוא מוחרם בבית דין של מעלה, וצריך לעשות תיקון כמו שכתבתי בפרק ל"ג.

א. ועבירה החמורה שבאלו עשרה עבירות הנזכרים לעיל הוא המנבל פיו, והמדבר דבר אפיקורסות על תלמידי חכמים ומי שהוא אלם וסרבן. ועוד מדה אחת חמורה מכל הנזכר לעיל שגם כן בית דין של מעלה מגדיל אותו, המעזי פניו בפני בני אדם ואין לו בושת כלל, לא די לו בחרם ונידוי הנזכרים לעיל, עונשו הוא להתגלגל בכלב, וזה שאמר הכתוב (ישעיה נז, יא) "והכלבים עזי נפש".

ב. ואם תאמר, גלגול בכלב הוא עונש קל, בוא וראה דבר אחד והתבונן בעונש זה במי שהוא בא על אשת איש רחמנא ליצילן.

מעשה נורא בימיו של האר"י ז"ל

ג. ודע לך מעשה אחד, הובא בכתבי האר"י ז"ל, שבימיו היה איש חסיד אחד ושמו רבי אברהם אבן פוא"ה ז"ל, והיה האיש עשיר גדול וידו היתה פתוחה לעניים ואביונים, ואצלו היה דר יהודי שכינו, והיה מתעסק במשא ומתן עם אשת רבי אברהם הנזכר לעיל, כי אשתו היתה מסוגלת למשא ומתן.

ד. ופתאום בא על אותו השכן חולי ונפל למשכב ימים רבים עד שהתחיל בשרו לרקוב עליו אף ערותו נרקב ופיזר ממון רב בהוצאת הרופאים ולא מצא עזר ותרופה למכתו, ומת האיש ההוא באותו חולי ביסורים קשים ומרים.

ה. ואחר כמה שנים בא כלב אחד ותמיד היה מסבב את הבית של החסיד רבי אברהם אבן פוא"ה הנזכר לעיל, והכלב הנזכר לעיל היה כלב שחור מכוער מאוד. כשראו אותו האנשים היו מפחדין מפניו כי פניו היה כמו מזיק, והיו תמיד מגרשין את הכלב ההוא מבית רבי אברהם חסיד הנזכר לעיל במקלות, והיה הכלב חוזר ובא.

ו. ותמיד כשהיה רבי אברהם הנזכר לעיל משכים לבית הכנסת היה מוצא זה הכלב שחור עומד אצל הדלת, והיה ממתין עד שיפתחו הדלת והיה רוצה לשמט את עצמו אל הבית, ותמיד היה רבי אברהם חסיד מגרש אותו וצוה לנעול הדלת אחריו, אף על פי כן חזר הכלב והיה ממתין בדלת עד שיפתח.

ז. ופעם אחת אירע שיצא החסיד בהשכמה מפתח ביתו ושכח לנעול פתח הדלת של הבית ושל החדר בית החורף, ותיכף דלג הכלב לבית וקפץ מחדר לחדר עד שהיה מגיע לחדר שהיתה שם אשתו של רבי אברהם הנזכר לעיל שוכבת עדיין במטה שלה ומצאה ישנה, וקפץ הכלב על המטה ונשך בה נישוכין בהרבה פצעים וחבורים ואחר כך ברח מהבית.

ח. והאשה הנזכרת לעיל צעקה מאוד עד שקולה נשמע בבית האר"י ז"ל. ובא בעלה רבי אברהם חסיד ושאר אנשים להרב רבי יצחק לורי"א.

ט. והשיב הסיבה היה כי האשה הזאת נעשית בעוונותינו הרבים אשת איש עם השכן שלה שכבר מת, וזהו הכלב שחור היה בו נשמתו, והיא היתה גורמת בפיתוי דבריה ובנתינות מעות להשכן הנזכר לעיל לשכב אצלה דרך אישות, על כן עשה הכלב עכשיו נקמה באשה.

י. ואחר כך השביעו את האשה שתגיד האמת והודית, שבעוונתינו הרבים היה שוכב עמה בבית הסחורה, ועל כן נרקב בשרו של אותו האיש וגם ערותו היה נרקב, ואחר כך ביקשה לעשות תשובה ומתה בתוך תשובתה, אבל החסיד גירשה תיכף מביתו.

יא. בוא וראה, שהעון של עזי פנים יש להם עונש גלגול כלב כמו העון אשת איש, על כן צריך האדם להנהיג עצמו בבושת פנים ויראת ה' תהיה על פניו תמיד, ואז טוב לו יהיה סלה.

◆ משפטים ◆

פרק ל"ה

א. כבר נתפשט המנהג ברוב תפוצות ישראל להתענות ביום שמת בו אביו או אמו מדי שנה שקורין יאר צייט מטעמים ידועים, עיין בספר נשמת חיים משום דריע מזלא של אותו יום.

אי נמי, דיש קצת דין לאביו או לאמו באותו יום תמיד ואמירת הקדיש והתענית מועיל להנצל ממקצת הדין הזה, אמנם לא די בזה לכד אלא יראה למצוא לעשות טוב ביום הנזכר לעיל.

מוכה לנשמות האבות אם הבן מחדש חידושי תורה אמיתיים

ג. אם הוא בעל תורה יראה לחדש בו איזה דבר בתורה, אז יש תועלת גדול לאביו ולאמו, ואף כשאר ימות השנה, כשהבן מחדש איזה חידוש תורה לשמה, אז הבן משמח אביו ואמו ומעטרין לאביו ואמו בכמה עיטורין.

ד. ומי שזוכה שנתן בתו לתלמיד חכם, וכשחתנו הוא מחדש איזה דברי תורה לאמתו אזי מעטרין לחמיו וחמותו גם כן בכמה עיטורין. וכבר מצינו בזוהר פרשת נשא (דף קמ"ד עמוד א) גבי רבי שמעון בן יוחאי שבחר לו מקום אחד קדוש עם תלמידיו לחדש שם חידושי תורה ורזין דאורייתא.

ה. היו שומעין בת קול: אשריך רבי שמעון בן יוחאי עם תלמידך, דהא איתגלו לכון מאי דלא אתגלי לכל צבא מעלה, וחדושים אלו לא נתגלו מיומא דקאים משה רבינו ע"ה על טורא דסיני, וכמה כתות של מלאכי השרת מתקבצין שם לשמוע רזין דאורייתא, והאי יומא איקרי למעלה הילולא דרבי שמעון בן יוחאי.

ו. אמר רבי שמעון בן יוחאי, תוהנא על ההוא חגיר חרצין (פירוש, חגור מתנים) הוא אליהו הנביא, דכתיב ביה (מלכים א יח, מז) "ויחגור את מתניו", אמאי לא אשתכח בנו אידרא דילן (רצה לומר, אידר"א הוא המקום שהיו יושבים תמן נקרא כך) בזמנא דאתגליא מילין אילין קדישין.

אדהכי אתי אליהו, קטפורי (רצה לומר, ניצוצין) נהירין באנפוי. אמר ליה רבי שמעון, מאי טעמא לא שכיח מר בקרדוטא גליפא דמאריה (רצה לומר, במיני ממעמים) שעשינו להקדוש ברוך הוא בחדושי דאורייתא ביומא דהילולא.

ז. אמר ליה אליהו, חייך רבי דבעינא לאשתכחא עמכון ולא יכילנא, דההוא יומא שדרני הקדוש ברוך הוא למיעבד ניסין לרב המנונא סבא וחברוהי דאמסרא בארמונא דמלכא, ועקרתי היכלין דמלכא והפכתי ההיכל וארחישנא ניסא דמתו מאתן וארבעים וחמשה פודשכי שהיו מקמרגים על רב המנונא סבא. ואפיקנא לרב המנונא וחברוי והעמדתי אותן מרחוק לבקעת אונו ואשתזיבו, והכנתי תמן מזון לחם ומים, כי תלתא יומין לא אכלי וכל האי יומא לא בדילנא מינייהו.

ח. כד תבנא שמענא קלין וחדוה רבה למעלה, ושאיילנא מהו דא חדוותא, ואמרו לון דא הוא יומא דהילולא דרבי שמעון בן יוחאי. זכאה אנת רבי שמעון בן יוחאי וזכאה חולקך, וזכאה חולקי דחברייא דיתבין קמך, כמה דרכין אתתקנו לנהרא לכו מן נהרי אפרסמון דכיא. ותא חזי, יומא דין בניגך איתעטרו חמשין כתרין לרבי פנחס בן יאיר חותנך וכו'.

מעלת התורה ומעשים טובים לשמה

ט. הרי מבואר מעלת לימוד התורה לשמה, וכן כל מעשים טובים שעושה האדם ריח ניחוח לה' באם שעשה לשמה, וכן הוא חס ושלוה להיפוך כשעושה שלא לשמה.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[אמר רבי שמעון בן יוחאי: "תמה אני על אותו חגור מתניים, הוא אליהו הנביא, שכתוב עליו: 'ויחגור את מתניו'. מדוע לא בא לאידרא (מקום ישיבת החכמים) שלנו בזמן שגילינו חידושים נפלאים אלו?"]

עודו מדבר, והנה הופיע אליהו הנביא, פניו מאירות וניצוצות אור נתזות מהן. שאלו רבי שמעון: "מדוע לא בא מר לשולחן המטעמים, שהכנו להקדוש ברוך הוא בחדושי תורתנו ביוםא דהלולא?" ענה לו אליהו: "חייך, רבי, שרציתי לבוא ולא יכולתי, שאותו היום שלחני הקדוש ברוך הוא לעשות ניסים לרב המנונא סבא ולחביריו, שנתפסו בארמון המלכות, ואני עקרתי את היכלי הארמון והפכתים, נעשה נס ונהרגו מאתיים ארבעים וחמישה שרים, שהיו מקטרגים על רב המנונא סבא. והוצאתי את רב המנונא סבא ואת חבריו לחפשי והעמדתים בבקעת אונו, וכך נצלו. הכנתי להם שם מים ומזון, משום שלא אכלו שלושה ימים, וכל אותו יום לא נפרדתי מהם. כאשר חזרתי שמעתי קולות שמחה בעולמות העליונים; ומשאלתי: 'למה השמחה?' אמרו לי: 'לכבוד ההלולא של רבי שמעון בן יוחאי'. אשריך, רבי שמעון, אשרי חלקך ואשרי היושבים לפניך! כמה דרכים הותקנו להאיר לכם מנהר האפרסמון הזך! ובוא ראה: בגללך עטרו היום את רבי פנחס בן יאיר חותנך בחמישים כתרס".]

י. וכן מצינו שם בזוהר, כד סליק רבי חייא לארץ ישראל קרא בתורה עד דהוי אנפוי נהירין כשמש, וכד הוי קיימין לפניו כל אינון דהוו לעין באורייתא

הוי אמר: דין אשתדל באורייתא לשמה ודין שלא לשמה, והוי צלי על האי דהוי עסיק שלא לשמה דיתעסק ביה לשמה, ועל ידי זה יזכה לעולם הבא.

יומא חד הוה תלמידא דהוי לעי באורייתא ואנפוי ירקין. אמר וודאי מהרהר בחטאה איהו. אחיד ליה ואמשיך ליה במילין סתימין דאורייתא עד דאתיישב רוחיה בגויה. מן ההוא יומא ולהלאה שוי על עצמו דלא ירדוף בחר הגי הרהורין בישינ וישתדל באורייתא לשמה.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[כשעלה רבי חייא לארץ ישראל, עסק בתורה, עד שהאירו פניו כחמה. וכשישבו לפניו העוסקים בתורה, היה אומר: "זה העוסק בתורה לשמה, וזה - לא לשמה". והיה מתפלל על העוסק בתורה שלא לשמה, שיזכה לעסוק בה לשמה, ועל ידי זה יזכה לעולם הבא.

יום אחד ישב לפניו תלמיד, שפניו היו ירוקות. אמר - ודאי מהרהר הוא בחטא. תפסו רבי חייא ומשכו בדברי תורה נעימים, עד שהתישבה רוחו. מאותו היום והלאה קבל על עצמו אותן תלמיד, שלא יהרהר הרהורים רעים, אלא יעסוק בתורה לשמה.]
 יא. הכלל העולה, בכל ענין שיבא לידך תתבונן בו הישב אם יש בו נחת רוח לאבינו שבשמים, ואם יש בו נדנוד עבירה חס ושלום אזי לא יעלה לרצון לפני הקדוש ברוך הוא.

בכל יום צריך לפשפש במעשיו

יב. וזה לשון הזוהר שם (דף קצ"א עמוד א'): "בעי ליה לבר נש למיבדק בחובוי כל יומא ויומא, דהא כד בר נש קאים מערסיה תרין סהדין קיימין קמיה בהדיה כל יומא, בעי בר נש למיקם, אינון סהדי אמרי ליה בשעתא דאפתח עיניו (משלי ה, כה) "עיניך לנוכח יביטו" וגו'. קם ואתקין רגלוהי למיהך, אינון סהדי אמר ליה (שם שם, כו) פלם מעגל רגליך וגו'.

ועל דא, כד אויל בר נש בכל יומא בעי ליה לאסתמרא מחובוי, שכל יומא ויומא כד אתיא לילה בעי לאסתכלא ולמיבדק בכל מאי דעביד כל

ההוא יומא בגין דיתוב מינייהו (פירוש אם יראה שעשה בזה היום דבר שאינו הגון, ישוב ממנה לבלתי לעשות עוד כזה פעם שנית) ויסתכל בהו תדיר בגין דיתוב.

יד. מה שאין כן בהיותו אינו נותן אל לבו להסתכל ולעיין במעשיו איך ומה המה, אם מיושרים או לאו, והוא הולך ועושה ופועל ומרבה דרכיו כולם בלתי חשבון רע או טוב, הרי בכל אלו ההולכים בחושך ולא ראו אור ואינו נפקד במרום לטובה ואינו דובר שלום אליו בבית דין של מעלה.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[צריך האדם לפשפש במעשיו כל יום ויום, שהרי כשהאדם קם בבוקר ממתנו, מיד נצבים לפניו שני עדים, העתידים ללוותו במשך היום כולו, ועדים אלו אומרים לו מיד בפותחו את עיניו: "עיניך לנוכח יביטו". כשמבקש הוא ללכת – אומרים לו: "פלס מעגל רגליך". לכן צריך האדם להשתמר מעוון כל יום ויום. ובכל יום ויום כאשר מגיע הלילה, חייב האדם למשמש במעשיו ולבדוק אותם, כדי שישוב ממעשיו הרעים, שעשה במשך היום.]

שלא ליתן שלום לאיש אלא אם כן יודעים שהוא צדיק

טו. וכימי חסידים הקדמונים ובעלמא הדין היו מרקדקין שלא ליתן שלום אם לא ברקו אותו היטיב במעשיו, כדאיתא בזוהר פרשת מקץ (רף ר"ד עמוד כ'), רבי חייא ורבי יוסי הוי אזלי באורחא אדהכי חמי חד בר נש דהוי אתי בעיטופא דציצית וכלי זיינין קשורים תחות בגדיו.

אמר רבי חייא, בר נש דא חד מתריץ אית ביה, או זכאה שלים איהו, או רמאה ית בני עלמא איהו.

טז. אמר ליה רבי יוסי, הא חסידי עלאין אמרי הוה דן לכל בר נש לזכו, הא תנינן בר נש דנפיק לאורחא יתכווין לתלת מילין לדורון לקרבא לצלותיה וילפינן מיעקב וכו', והאי בר נש אזיל באורחא איהו עיטופא וצילותא והא ביה כלי זיין לקרבא כיון דתריץ מילין אית ביה תליתאי כו' דאתחזיין דלית ביה דהא לא אתקין גרמיה לדורון דבדורון שלמא אתכליל. אמר רבי יוסי

דלמא איהו משתדל בצלותיה או מרחיש תלמודיה בגין דלא יעקר ליה. אולו כחדא, ולא מליל ההוא בר נש בהדייהו.

יז. לבתר אישתמיטו רבי חייא ורבי יוסי ואשתדלו באורייתא, קריב לגבייהו ויהיב שלום להון. אמר להו, רבותי במאי חשדתון לי כד יהביתו לי שלום ולא אתיהבת לכון, אמרו ליה, דילמא צלותא הוית אמרת או מרחיש תלמודא.

יח. אמר להו, אתון הייתם דנין אותי לכף זכות, המקום ידן אתכם לכף זכות, אבל אימא לכון יומא חדא הוינא אזיל באורחא, אשכחנא בר נש ואקדימנא ליה שלום והאי גברא ליסטאי הוי וקם עלי וציער נפשי ואלמלא דאתתקפנא ביה איצטערנא, ומהאי יומא נדרנא דלא אקדמנא שלמא עד דאיבדק ביה דהוא גבר זכאה.

יט. בגין דאסור להקדים שלום לבר נש חייבא, דכתיב (ישעיה מח, כב) "אין שלום אמר ה' לרשעים". וההוא שעתא דחמינא לכו ויהביתו לי שלום ולא אתיבנא לכו חשידנא לכו בגין דלא חמינא בכו מצוה דאתחזייא לבר נש, דא הוא חדא.

כ. ועוד טעם אחרנא, דהוינא מרחיש בתלמודאי באותו שעה, ולא הייתי רוצה להפסיק ממילין דאורייתא באותו שעה.

הרי מבואר דאסור להקדים שלום אם אינו בר נש זכאה, ומכל שכן שנוהגים כן למעלה שאין נותנים שלום לאדם רשע, כי שם אין מחניפים לרשעים כמו בעולם הזה, כי שם הוא עלמא דקשוט ואין בה חנופה ואין נשיאות פנים, והכל נידון שם במדה ובמשקל ובקו הדקדוק.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי חייא ורבי יוסי הלכו בדרך. בדרך הלוכם ראו אדם, שהיה עטוף בציצית וכלי זיין חגורים לו מתחת לבגדיו. אמר רבי חייא: "אדם זה הינו צדיק גמור או רמאי וגונב לב הבריות הוא".

אמר לו רבי יוסי: "הרי החסידים העליונים אומרים: יהוי דן את כל האדם לכף זכות! הרי למדנו: אדם היוצא לדרך, יתכונן לשלושה דברים: לדורון, למלחמה ולתפילה. למדנו זאת מיעקב אבינו. והאדם הזה, ההולך בדרך, הוא עטוף בציצית לתפילה, כלי זינו מוכנים לקרב; והנה כיון שמצאנו בו שני דברים, אין אנו צריכים לחפש גם דבר שלישי".

כשהתקרב אותו אדם אליהם, פנו אליו רבי חייא ורבי יוסי בברכת שלום, אולם הוא לא ענה להם. ענה רבי חייא: "הנה אחד מאותם דברים, שהיו צריכים להמצא בו, חסר, שהרי נראה, שאדם זה לא הכין עצמו לדורון, שהשלום כלול בדורון". ענה לו רבי יוסי: "שמא טרוד הוא עתה בתפילתו או חוזר על תלמודו, שלא ישתכח הימנו".

הלכו השלושה כברת דרך, ואותו אדם לא דבר אתם מטוב ועד רע. לאחר זמן מה נשמטו רבי חייא ורבי יוסי מעליו והלכו בנפרד ועסקו בתורה. לבסוף התקרב אותו אדם אליהם וברכס לשלום. אמר להם: "רבותי, במה חשדתם אותי כאשר נתתם לי שלום ולא החזרתני לכם?" אמרו לו: "חשבנו, שאולי התפללת או חזרת על תלמודך". אמר להם: "אתם דנתם אותי לכף זכות והמקום ידון אתכם לזכות. הבה ואסביר לכם, מדוע לא החזרתני לכם שלום: יום אחד כשהלכתי בדרך פגשתי אדם אחד והקדמתי לו שלום. אותו אדם ליסטים היה, וקם עלי לצעריני; לולא התגברתי עליו, היה חס ושלום מבצע בי את זממו. באותו יום נדרתי, שלא אקדים שלום לשום אדם, עד שאדע שצדיק הוא, משום שאסור להקדים שלום לרשעים, כמו שכתוב: 'אין שלום אמר ה' לרשעים'. באותה שעה שפגשתיכם, חשדתי בכם, משום שלא ראיתי בכם שום מצוה גלויה. זהו טעם אחד. עוד טעם, שהייתי חוזר על תלמודי באותו שעה, ולא רציתי להפסיק מדברי תורה".

כא. והא דבזמן הזה אנו מקדימין שלום לכל אדם מבואר בספר הזוהר, באם שהוא רואה שיוכל הרשע להתחזק עליו מותר להקדים לרשע שלום

כדי שיוכל להנצל ממנו, ואפשר שזהו המעם דרכי יוחנן דהקדים שלום אפילו לנברי בשוק וקל להבין.

כב. על כן יתבונן האדם על זה שהוא מלא שבע רוגז קרוץ מחומר, שלא יהיה גסות רוח וחומד ממון, רק יהיה בנחת וכל מעשיו יהיה בהשכל ובמשקל לחשוב חשבונותיו בכל יום נגד ה', אז יתבונן מעצמו לבלתי יחטא, ואז יצליח בכל מעשה ידיו אמן.

פרק לו

א. איתא בגמרא דתענית (דף כ"ה עמוד א') "רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה שעתייה עביד מילתא (פירש רש"י שהקז דם) ולא הוי ליה מידי למיכל אשכח חדא תומי שדי' לפומיא חלש לבייה ונים.

מעם שיצאו ניצוצי אש ממצחו

ב. עיילו רבנן לשיולי ביה חזיוהו דהוי בכי וחיך ונפיק צוציתא דנורא מאפותיה. כד אתער אמרו ליה רבנן מאי טעמא קא בכי מר ואחר כך חיך ואחר כך נפק צוציתא דנורא מאפותך.

ג. אמר להו חזינא שכינה ואמרה לי שלום, ואמרת, רבוננו של עולם עד אימתי אהיה בההוא צערא ודוחקא, אמר לי, אלעזר בני ניחא לך דאיחרב עלמא ואיהדר ואיברי יתך, אפשר דאברי יתך בשעתא דמוזוני. אמרת, רבוננו של עולם כולי האי ואפשר.

כיון שעברו רוב שנותיו, לא רצה להולד עוד הפעם

ד. ואמרת, רבוננו של עולם שני דחייא כבר נפישא או שני דחיינא אמרה השכינה דחייית, אמרת, אי הכי לא בעינא.

שכרו של רבי אלעזר בן פדת בגן עדן היה י"ג נהרי אפרסמון אחזי לי תריסר נהרי דמשכי אפרסמון אמרתי אלו למאן, אמרו לי, לך. אמרתי ותו לא, אמרה השכינה ולחברך מאי וכו' והיינו דנפיק צוציתא כו' עיין שם.

בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא

ה. ופירש הענין כוזהר בראשית כי בני וחיי ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא, והאדם אשר נברא במזל שיהיה עני א"א ליה למיהפך בזכותא אם לא שאפשר שזה יגרום זכותו שימות ויקח הקדוש ברוך הוא את נשמתו ויתננה בגוף אחר ואפשר על ידי שינוי מקום בגוף אחר יהיה לו פרנסה בריווח וכו' באפשר ולא בוודאי.

תרגום הגמרא בלשון-קודש:

[רבי אלעזר בן פדת הקיז דם ונחלש, ולא היה לו מה לאכול. הוא מצא קטנית אחת והכניסה לפיו ומרוב חולשה נרדם. נכנסו החכמים לשאלו, וראו שהיה בוכה וצוחק בחלומו ואחר כך יצא ניצוץ אש ממצחו. כאשר התעורר, שאלוהו החכמים: "מדוע בכית ואחר כך צחקת ולבסוף יצאה שלהבת אש ממצחך?" השיב להם: "ראיתי את השכינה ונתנה לי שלום. שאלתיה: 'רבונו של עולם, עד מתי אהיה שרוי בצערי ובעניי?', השיב לי: 'אלעזר בני, רוצה אתה, שאחריב את העולם ואברא אותו מחדש? אולי אז יפול מזלך להברא בשעת השפע?' השבתי: 'רבונו של עולם, דרוש להחריב את העולם ולבוראו ועדיין אין ודאות שאברא בשעת השפע'. שאלתי: 'מה רב יותר: השנים שכבר חייתי או אלו שעדיין נותרו לי לחיות?', ענתה לי השכינה: 'השנים שכבר חיית הן הרוב (כלומר, כבר עברו רוב שנות חייד.) אמרתי: 'אם כך אינני רוצה'. (להחריב את העולם ולבראו מחדש.) הראו לי תריסר נהרי אפרסמון. שאלתי: 'אלו למי?' ענו לי: 'לך'. שאלתי: 'וזה הכל?' ענתה לי השכינה: 'ומה ישאר לחברך?' וכשראיתי את נהרי האפרסמון, יצאה שלהבת אש ממצחי."

ופירש הענין בזוהר בראשית, שבני חיי ומזוני אינם תלויים בזכות, אלא במזל; והאדם, שנברא במזל של עוני, אינו יכול – אף אם רבות זכויותיו – לשנותו, ואם דוחק הוא לשנות את מזלו – עלול הוא למות, ואז יקח הקדוש ברוך הוא את נשמתו ויתננה בגוף אחר, ואפשר שעל ידי שנוי מקום בגוף אחר תהיה לו פרנסה ברווח.

זה שאמר לו הקדוש ברוך הוא ניחא לך דאיחרב עלמא. ר"ל כי כל אדם נקרא עולם קטן כידוע ועל ידי שאחריב זה הגוף על ידי נמילת נשמה ממנו ואיהדר ואיכרי גוף אחר ואתן בו הנשמה ואז אפשר שתזכה לפרנסה בריוח.

אין לאדם לדחוק את השעה, אלא יבטח בהשי"ת

ו. ולכן אמר רבי אליעזר אי הכי לא בעינא, ונלמוד מכאן שאין לאדם לדחוק את השעה כלל, ויבטח בה' שאין מקפח שכר כל בריה.

מי שאין פרנסתו בריוח בעולם הזה, שכרו כפול בעולם הבא

ז. ואם לא זכה להיות בהרווחה בעולם הזה בלי דאגה בוודאי שכרו כפול ומכופל יהיה בעולם הבא, וכל מי שהוא שמח בחלקו מה שחנן ה' אותו אם רב אם מעט ואל יהיה לבו דואג עבור פרנסה שהוא בקימוין, ומכל שכן שלא יקרא תגר חס ושלום אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא ולא להראות כעס או רוגז בשביל זה עם אנשים כי זהו בועט נגד השי"י.

עניות מכפרת על העבירות

ח. רק ישים אל לבו כי כל הדוחק והעניות הוא כפרה וסליחה לחטאיו ופשעיו, וכל הדוחק את השעה השעה דוחקת לו כי זהו החסד של הקדוש ברוך הוא שמשלם לו בעולם הזה שכר העבירה.

ט. כי הרבה רשעים צועקים בניהנם הלואי היינו עניים ודלים בעולם הזה והלואי היינו סובלים יסורים בעולם הזה לכפרת עוונותינו, ואומרים

הרשעים שרוב הטובה ושרירות הממון שהיה לנו הוא ענין רע שעכשיו אנחנו במצודה רעה בגיהנם.

צריך אדם לומר "כל מה דעביד רחמנא למב עביד"

י. על כן ישים כל אדם בכל יום אל לבו אף שאין כל העתים שווים צריך לומר "כל מאי דעביד רחמנא הוא למב".

העשיר צריך להרבות בנתינת צדקה

יא. ועל אחת כמה וכמה אם נתן ה' עושר לאחד והשפעה טובה שיתנהג בצדק וביושר ולב רך וידו פתוחה להעניק להאביונים ועניים מברכת ה' אשר בירך אותו.

יב. וכל מי אשר יראת ה' בלבבו יחשוב תמיד כי בעת אשר נודמן מצוה לפניו ודאי הוא שנגזר איזה גזירה רעה עליו ועל ידי זכות של אותו מצוה שהמציא לו הקדוש ברוך הוא לעשותו עי"כ ניצול מהצרה שנגזר עליו.

מה שראו רבי חייא ורבי יוסי שאדם אחד ניצול

בזכות המצוה שקיים

יג. וזהו כלל גדול לזריזות קיום המצוה, וכדמצינו בזהר פרשת בהר (דף ק"י עמוד ב') "רבי חייא ורבי יוסי אזלי באורחא פגעו בהאי טורא אשכחו תרי דהוי אזלי אדהכי חמו בר נש דהוי אתי, אמר להו במטו מינייכו הבו לי נהמא דהוי תרין יומין בתעניתא הייתי מהלך במדברא ולא אכלינא מידי.

יד. מיד אשתמיט חד מאינון תרין גברי אפיקו מזונא דאיהו אייתי לאורחא ויהיב ליה ואכיל ואשקי ליה, א"ל חבריה מה תעביד דלא יהיה לך מידי למיכל שנתת הכל לאותו העני אל תסמוך על שלי כי לא יש בידי רק מעט מזון, א"ל ומאי אית לי גבך בוודאי לא אבקש ממך שתתן לי אנא איזול בלא מזונא.

**נתן לעני גם את הפת שהיה מיוחד עבורו,
ולא השאיר לעצמו כלום**

טו. יתיב גביה האי מסכנא והוי אכל ונשתתיר רק מעט לחם וגם זה המועט יתיב ליה לאורחא ואזיל ליה הוי קא מצער רבי חייא על שלא נעשה מצוה זו על ידו להחיות נפש האביון.

לא לחנם הזמין הקודשא בריך הוא את המצוה להאיש

טז. אמר ליה רבי יוסי, אל תצטער דלא לחנם הוי הקדוש ברוך הוא מזדמן מצוה זו לפני האיש הזה דלמא דינא אתגזר על האי גברא ובעי הקדוש ברוך הוא לזימנא ליה קמיה מצוה זו בגין לשיזבא ליה להאי עני להחיות נפשו.

יז. אמר רבי חייא להאי גברא, הא מזונא גבן ניהיב ליה להאי גברא למיכול, אמר ליה ר"י לא ניתן ליה כלום דבהאי נהמא דניתן ליה נפקינן מיניה זכותא ניזול נחוי דהא וודאי נגזר עליו גזירת מיתה ובזכות פרנסה זו שנתן לעני יהיה ניצול.

הקודשא בריך הוא יעשה עמו גם ופלא

יח. אדהכי והכי יתיב האי בר נש ונאים תחות אילנא וחכריה אתרחיק מיניה והלך בדרך אחר. אמר רבי יוסי לרבי חייא השתא ניתוב מרחוק ונחוי דודאי בעי הקדוש ברוך הוא למירחש ליה ניסא.

הנם שקדה עם האיש שנתן מלחמו לעני

יט. אדהכי חזו דמות כשלהבת עם גחלים עומד לנגדו ונחש אחד נחית מאילנא חד ובעי להמית האי גברא, קם האי שלהובא ורהיט על ראש הנחש ומית הנחש ושוב לא נראה השלהובא, אמר ר"י לא אמינא לכו דהקדוש ברוך הוא בעי למרחש ניסא להאי גברא ולא תיפוק זכותא מיניה.

כ. אדהכי אתער האי גברי וקם ואזיל ליה, אחדו ליה רבי חייא ורבי יוסי ויהבי ליה למיכל. בתר דאכל אתחויאו ליה ניסא דרחיש ליה הקדוש ברוך הוא.

יש אילנא דחייא ואילנא דמותא

כא. פתח רבי יוסי, "וצדקה תציל ממות" (משלי יא, ד) כי יש אילנא דחיי ויש אילנא דמותא והעושה מעשים טובים מחזיק באילני דחיי והעושה מעשים רעים מחזיק באילני דמותא, והאי גברא דאחזיק בצדקה ויהיב פרנסה לעני ועל ידי צדקה זו היה ניצול מאותו חויא והתיש כח אילנא דמותא עד כאן.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי חייא ורבי יוסי הלכו בדרך. משהגיעו להר, ראו שני אנשים הולכים. עודם מתבוננים בהם, והנה בא אדם שלישי, נגש אל שני האנשים ובקש מהם: "בבקשה מכס, תנו לי לחם לאכול, שהרי זה יומיים מהלך אני במדבר, ולא בא אוכל לפי". הזדרז אחד משני האנשים והוציא מיד מתרמילו את הצידה, שהכין לדרך, ונתנה לעני, האכילהו והשקהו. אמר לו חברו: "ואתה מה תעשה? הרי לא ישאר לך דבר לאכול, שהרי נתת כל מה שהיה לך לעני. דע לך, אין לך לסמוך על צידתי שלי, שהרי יש לי רק מעט מזון ובקושי יספיק עבורי". השיב לו הנותן: "האם אתה חייב לי משהו שאדרוש ממך? בודאי לא אבקש ממך, אלא אמשיך את דרכי ללא מזון". עודם מדברים, ישב העני ואכל לשובע נפשו והותיר רק מעט לחם ממה שנתן לו. לקח בעל החסד את הנותן ונתן אותו לאביון צידה לדרך.

הצטער רבי חייא על שמצוה יקרה זו לא הזדמנה לידו, שהרי לא בכל יום מזדמנת מצוה כה גדולה – להחיות נפש רעבה ללחם במדבר מתוך מסירות נפש, אמר לו רבי יוסי: "אל תצטער, שהרי לא לחנם זימן הקדוש ברוך הוא מצוה יקרה זו

לאותו אדם. אולי נגזר עליו דין קשה, ורצה הקדוש ברוך הוא להצילו, לכן זימן לו מצוה יקרה זו – להציל את העני ולהחיות את נפשו".

אמר רבי חייא: "הרי יש לנו אוכל, הבה ונתנה לאותו בעל חסד, שנשאר בלי צידה לדרך". אמר רבי יוסי: "לא נתן לו כלום, משום שעל ידי שנתן לו אוכל נמעיט מזכות המצוה, שעשה במסירות נפש. בוא ונעקוב אחריו, שהרי ודאי נגזרה עליו מיתה, ובזכות פרנסה זו, שפרנס לעני – ינצל". ישב בעל החסד לנוח תחת עץ ונרדם; ואלו חברו, שלוהו בדרך, המשיך בדרכו.

אמר רבי יוסי לרבי חייא: "עתה נשב ונעקוב אחרי אותו אדם מרחוק, שהרי ודאי הוא, שרוצה הקדוש ברוך הוא לעשות לו נס", עודם מדברים, ראו הם כדמות שלהבת גחלים לוחשות מרחפת על יד הישן; ומנגד כמטחוי קשת, ראו הם נחש ארסי מתקרב לעבר ההלך הישן. לתדהמתם ראו כיצד מתעופפת שלהבת הגחלים לעבר הנחש, נוחתת על ראשו, ממיתה אותו ונעלמת.

אמר רבי יוסי: "האם לא אמרתי לכם, שהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות נס לאדם זה ושאין לנו להמעיט מזכותו?!", בינתיים הקיץ אותו אדם משנתו והמשיך בדרכו. תפסוהו רבי יוסי ורבי חייא ונתנו לו אוכל. לאחר שהלך, הראו לו את הנחש המת וספרו לו את דבר הנס, שעשה עמו הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי יוסי: "וצדקה תציל ממוות", כי יש עץ חיים ועץ המוות. העושה מעשים טובים – דבק הוא בעץ החיים, והעושה מעשים רעים דבק בעץ המוות. אותו אדם, שעשה צדקה חשובה זו, ופרנס את העני – על ידי מצוה זו ניצול מאותו נחש והתיש את כוחו של עץ המוות.].

על ידי העסק בתורה ובצדקה ובגמילות חסדים,
זוכה לעולם הבא

כב. לכן יראה האדם בעיניו כי העולם הזה הוא הבל ורעות רוח ואין תכליתו של האדם רק שיירש עולם הבא, על כן יראה לעסוק בצדקה ובתורה ובגמילות חסדים כדי שזוכה כולנו במהרה לחיי עולם הבא אמן.

• תרומה •

פרק ל"ז

א. תניא בפרק קמא דברכות (דף ג' עמוד א) "שלשה משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי ואומר אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין אומות העולם".

באשמורה הראשונה הקדוש ברוך הוא שמח עם הצדיקים בגן עדן

ב. והנה ענין שלש משמרות הלילה הוא מבואר בוהר ויקהל (דף קצ"ה עמוד ב') רבי אליעזר ורבי יוסי הוי יתבי לילה חדא וקמעסקי באורייתא קודם חצות לילה אדהכי קרא גברא, בריכו ברכתא ברוך הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה. אמר רבי אליעזר, השתא זימנא דקודשא בריך הוא עאל בגן עדן להשתעשע עם צדיקייא, א"ר יוסי אמאי משתעשע הקדוש ברוך הוא.

שלש מאות עולמות מזדעזעים באותה שעה,
בגלל חורבן בית המקדש

ג. בכה רבי אליעזר ואמר תא חזי עד השת' קודשא בריך הוא אזדעזע תלת מאה רקיעין ובטש בהו ובכה על חורבן בה"מ ואוריד תרין דמעין לגו

ימא רבא, וזוכר לכניו מתוך הבכיה ולתלת חולקין מתחלק הלילה וכל משמר הוא ד' שעות ואף אם הלילה קטנה מי"ב שעות היום משלים.

כשם שיש בית המקדש למטה, כן יש בית המקדש למעלה

ד. משמר הראשון ומלאכים עומדים במשמר הראשון ואמרים שירה "מוזמור לה' הארץ ומלואה" וגו' "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו". משום שבד' שעות הראשונות אז הוא זמן בכיה ונשמות בני אדם עולין למעלה וכשם שיש הר הבית ומקדש למטה כך יש הר הבית ומקדש למעלה.

נשמות הצדיקים שמחים בבית המקדש של מעלה, בראותם פני שכינה

ה. ונשמות הצדיקים הזוכות לעלות למעלה בכל לילה באים תחלה אל הר הבית ומתאספים שם יחד לילך בכנופיא בשמחה גדולה למעלה למקום מקדש של מעלה לראות שם פני השכינה ולקבל הארה, ולכן אומרים המלאכים "מי יעלה לנו בהר ה'" דא הר הבית, ומקום קדשו דא ב"ה של מעלה.

מי שהוא נקי כפים ומרחם על העניים, זוכה שנשמתו עולה כל לילה בהר ה'

ו. נקי כפים מגזל ומכל מיני עולה, ובר לבב שלבו מהור מכל מיני הרהורים רעים ומחשבות רעות, ומי שמרחם לבבו על זעקות העניים ואביונים, ומי שלבו הוא רך כקנה לקבל תוכחה ומוסר ואינו מסרב נגד הורים ומורים המדריכים ומוכיחים אותו לילך בדרך ישרה, ומי שיש לו לב רחמן ולא לב רגז אכזרי, זוכה לעלות נשמתו כל לילה בהר ה' ומקום קדשו וישא ברכה מאת ה'.

במשמורה השניה בוכים המלאכים על חורבן בית המקדש

ז. משמר השני, שהוא גם כן ארבע שעות, נחלק לשני חלקים, דהיינו, שתי שעות עד חצות לילה מלאכי השרת מר יבכיון על חורבן בית המקדש

ואומרים (תהלים קלז, א-ה) "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו" וגו' "איך נשיר שיר ה' על אדמת נכר" וגו'. ובאותו פעם הקדוש ברוך הוא בוכה עמהם וגם אותן המלאכים שצוה הקדוש ברוך הוא להם לילך עם ישראל ללוות אותן בגלות בבל וגלות אדום כמו שאמר הכתוב (ישעיה לג, ז) "הן אראלים צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון".

בוכים על הצדיקים שנהרגו בעת ההוא

וזו שאומרים עכשיו "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון" פי' גם בכינו אנחנו בני ישראל עם המלאכים שבכו שם על חורבן בית המקדש והריגת צדיקים באותו הפעם.

צריכים להתאונן על הנהרגים על קידוש השם

ח. ועדיין בגלות המר הזה צריכין אנו להתאבל בכל דור ודור על אחינו בית ישראל הנהרגין והנחנקים והנשרפים והנסקלים על קדושת השם ביסורים קשים ומרים, ובאין האו"ה בעלילות שקר, והקדושים מסרו נפשן וגופן על קדושת ה', וסובלין יסורים קשים ומרים ומקבלין עליהם גזירות המלך מ"ה באהבה ובחיבה.

הקדוש ברוך הוא נותן קולו על ישראל שנמצאים בגלות בין העמים

ט. ובאותו הפעם הקדוש ברוך הוא מתעורר ובעיט ברקיע ומזודעזעים תריסר אלפין עולמות ובככי שאג ישאג על נוהו וממרום קדשו יתן קולו על ישראל הכבושים בגלות המר הזה וסובלין יסורים מעמלק ומישמעאל ושאר האומות, ומיד מוריד שתי דמעות לגו ימא רבא כו'.

י. ואז מתפשט ההוא שלהבת בעלמא וניצוץ חדא מתפשטא תחת כנפי תרנגולא ובוער בו עד שיתחיל לנענע בכנפיו כמו שמקדר עצמו מההוא אשא ומתחיל לקרות ומגיד ומראה ענינים נפלאים בקריאתו.

כל הפמליא של מעלה מצטערים בעת קריאת הגבר על חורבן בית המקדש

יא. והכל הוא לעורר את האדם ליראת השם וכל פמליא של מעלה יש להם צער אותו הרגע שקרא התרנגול פעם ראשון מחמת חורבן בית המקדש וגלות ישראל. וכשהגיע חצות לילה אעיל הקדוש ברוך הוא בנן עדן להשתעשע עם נשמותיהן הצדיקים כמבואר בכמה דוכתי בווהר (חלק א' דף ע"ז עמוד א', ודף פ"ב עמוד ב').

הקדוש ברוך הוא הוא "המלך" שנכתב במגילת אסתר

והענין הוא מבואר במגילת אסתר שאמרה (י, ד-ו) "כי נמכרנו אני ועמי להשמיד ולהרוג וגו', ויאמר המלך מי הוא זה ואיזה הוא" וגו', והמלך קם בחמתו מתוך הצער שמצער על הגלות ישראל וחורבן ב"ה אל גינת ביתן דא גן עדן דאיקרי גינת ביתן להשתעשע עם נשמות של הצדיקים, אז כל אילני גן עדן וכל נשמות הצדיקים פותחין את פיהם בקדושה ובמהרה בשירה ובזמרה (תהלים כ"ד, ו-י) "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד" וגו' "ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה".

בעת ההיא מתעוררים הצדיקים שבעולם הזה לעבודת הבורא יתברך

יב. ואחר כך מתחילין משמר הג' שהן ד' שעות אחרונות לומר שירה, ובאותו הזמן צדיקים שבעולם הזה מעוררים את עצמן לעבודת ה', והמלאכים אומרים (תהלים קלד, א) "הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות".

הכוכבים ומזלות אומרים שירה בעלות השחר,

ואז נתקדש שמו של הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה

וכשהגיע הזמן לעלות עמוד השחר אז מתחילין הכוכבים והמזלות לומר שירה באימה וכיראה כמה דאת אמר (איוב לח, ז) "ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלקים". ואחר כך מתחיל השמש לצאת ואומרת שירה בנעימה ובקול

ערב ואומרת (תהלים קה, א) "הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו" וכו'. ובאותו הזמן ישראל הולכים לבתי כנסיות לתפלה ולקבל עליהם עול מלכות שמים ומייחדים יחוד גדול ונורא ואומרים, "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד". ואז שמו של הקדוש ברוך הוא מקודש ומיוחד מפי עליונים ותחתונים ויש לו נחת רוח בזה.

הטפשים אינם מתאווים להיות בין נשמות הצדיקים שעושים נחת רוח להקדוש ברוך הוא

יג. אמנם הטפשים אשר לבם הוא אטום הנוטים אחרי תענוגי העולם הזה אינם שמים אל לבם לכל קדושה העליונה הנעשים תמיד בכל לילה ובכל בקר, ואינו חושב להיות בין נשמות הצדיקים העושין נחת רוח להקדוש ברוך הוא כי כל כוונתם הוא רק למלאות גרונם בתאוותם ואחר שרירות לבם.

אין פיהם ולבם שוה

יד. וכשהם עומדים בבקר הולכים לרחובות ושווקים לדבר נבלות או לצרכי מחייתם או הולכים לכל חדריהם לצורך מחייתם והולכים לבית הכנסת דרך עראי ומשימים תפילין בידיהם ובראשיהם רק לזכרון בעלמא ומתפללים בלי שום שימות לב תחלה להתבונן לאיזה מקום מקדש המה הולכים כי השכינה היא שורה בכל בתי כנסיות, תמיד בגלות המר הזה והם באים לכה"כ בערכוביא ובמחשבות זרות, וגם בהתפללם בפיהם מדברים ובלבם חושבים מחשבות זרות.

אין עולה על לבם, באיזה מעשים תבוא נשמתינו לפני הקדוש ברוך הוא

טו. והתפלה הוא כעול וכמשא עליהם, והולכים במרוצה מבה"כ אחר שרירות לבם ותענוגי העולם הזה ואינם חושבין כלל באיזה מעשה טוב תבא הנשמה לפני בוראה כשהגיע עת ערב כשבני אדם הם ישינים על ממותיהם אז הנשמה יוצאת ממנו לילך ולהעיר על המעשים אשר עשה האדם ביום

ובאם שבאה הנשמה לפני כסא הכבוד מלוכלכת בעבירות ושלא עשתה עבודת הש"י בשלימות אזי נרחית היא מחוץ לפרגודא קדישא ונמסרת לידי ס"א חס ושלום שאין מניחין האדם לעשות תשובה, כי בדרך שהאדם רוצה לילך מוליכין אותו.

מי שאפשר לו לעסוק בתורה, לית טב מיניה

מזו. מה שאין כן כשאדם הוא מתרחק משיבושי העולם ומרגיל עצמו לעמוד בשחרית לעבודת ה', ומי שיש יכולת בידו לעסוק בעסק התורה אין לך מדה גדולה מזו, ומי שאין יכולת בידו לעסוק בתורה אזי יקום ויתפלל בכל לבבו ויתאבל על חורבן בית המקדש ועל גלות ישראל, אז הקדוש ברוך הוא יפתח לו פתחי תשובה ושב ורפא לו.

פרק לח

א. חכמינו זכרונם לברכה תקנו לומר קודם תפלת שמונה עשרה פסוק (תהלים נא, ז) "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך". והכוונה בזה לבקש מאת הקדוש ברוך הוא שיהיה מרוצה תמיד בתפלתו ושלא יאמר עליו (שם ג, מז) "ולרשע אמר אל' מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך".

פיו ולבו של אדם יהיו שווים ליחד שמא דקודשא בריך הוא

ב. כי בהיות הבורא יתברך מואם בתפלתו של האדם על ידי דרכיו המכוערים אם כן מה יתרון בשני חייו, טוב הוא מותו מחייו. ולכן בעמודו להתפלל יעמוד באימה וברעדה ולבו ופיו יהיו שווין ליחד שמו הגדול ב"ה בכוונה שלימה תפלת י"ה, והקדוש ברוך הוא קרי ליה שלום וכל ימי חייו קוראין את שמו למעלה שלום בכל רקיעין.

נשמת הצדיק בוקעת כל הרקיעים ואין מוחה בידה

ג. וכד אסתלק האי בר נש מהאי עלמא נשמחא סליקא ובוקעת כל איגון רקיעין ולית מאן דימחי בידיה, וקודשא בריך הוא ופמליא דיליה קוראין לשלום ופתחין ליה תריסר תרעי דאפרסמונא דכיא.

"ממשלת היום" ו"ממשלת הלילה"

ד. והנה להודיע גודל מעלות התרוממות תפלת ישראל נבאר פה מה שכתב בזוהר (חלק ב', דף ר"א עמוד א) "צריך שתדע שיש למעלה בכל רקיעין ממונים מיוחדים ביום על כל פתחים ושערים וחלונות, וכן יש ממונים מיוחדים בלילה על הנזכר לעיל. והממונים של יום נקראים ממשלת היום, וממונים של הלילה נקראים ממשלת הלילה.

ה. ובכל פתח ושער וחלון ממונה אחד, ותחותיה ממונים שרים ושלטונים לרבבות, ומי יוכל לספר ולשער כל שרי הממונים וחיילות וכתות שהן תחת כל ממונה.

ותמיד כד עייל לילה וכד עייל יממא אזי כרוזים נכרוזים בכל רקיעין שיעמדו הממונים על משמרתם ומיד כל ממונה קאים על אתריה המיוחד לו.

ו. ואז הקדוש ברוך הוא קדמא ואתיא ונחתא לישראל דעאלין לביה כנישתא ולשבחא למאריהון בשירות ובתפלות, ומי שהוא ירא וחרד לבו לעבודת ה' להתפלל בכוונה שלימה שיהיו פומיה ולביה שווין ליחד שמא קדישא אזי קודשא בריך הוא מרוצה ושמח בתפלתו, וכל תיבה סלקא לעילא ומתקבלת בשמחה בפני המלאכים הממונים, עד שעולה למעלה למדריגה העליונה להיות כתר על ראש מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים

ז. והנה לכל ארבע רוחות העולם עומדים למעלה שרים וממונים ומגיעים לגבי חד ממונה, ושם הן ט' פתחין, ושם עומדים הרבה שרים וממונים על גביהון חד מלאך ושמו אבוליא"ל והוא יוצא לקראת תפלות ישראל עם כל המלאכים.

ח. ונטלין האי צלותא ונשקין לה ומעלין לה למעלה לרקיע ומביא התפלה למקום נורא מאוד אשר שמה י"ב פתחין, ועל כל פתח יש ממונים וחיילות הרבה.

ט. וכשער י"ב עומד שם ממונה חד ענא"ל שמיה והוא ממונה על כל הי"ב שערים, וכשבא תפלתן של ישראל לפניו מכריז בקול גדול "פתחו שערי צדק ויבא גוי צדיק שומר אמונים".

י. אז נפתחים כל השערים וצלותא דא עולה בכל אינון פתחין, ואז מתעורר חד ממונה ושמיה עזריאל והוא ממונה על ששים רבוא מחנות של מלאכים וכולהו נטלין לההוא צלותא ואמרינן "עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם פני ה' בעושי רע להכרית בארץ זכרם" (תהלים לד, טו-ז).

שע"ה כתות מלאכים קמרגו נגד נתינת התורה לישראל

יא. ואחר כך מוליכין את התפלה לרקיע למעלה ומגעת לחד ממונה גברי"ה שמיה ויש לו הרבה כיתות מלאכים ובאותו הרקיע יש שם חד מינרא תקיפא מאוד והאי מינרא יש לו אור גדול ותחת האי מינרא יש שם שע"ה חלונות.

יב. והענין הוא כי בשעת מתן תורה נתחברו אלו שע"ה מחנות מלאכים בחיבור אחד והיו מקמריגים שלא תרד התורה למטה ואנויף בהו הקדוש ברוך הוא ועייל להו תחות האי מינר' מאותו היום שנתנה התורה לישראל, וג"פ בכל יום יוצאים מתחות ההיא מינרא.

שע"ה מחנות מלאכים מקבלים תפלותיהן של ישראל

יג. וכאשר עוליין תפלתן של ישראל שהתפללו בכוונה שלימה כאמור ומגעת להאי מינרא, אזי מראה להון תפלתם של ישראל, אזי יוצאין שע"ה מחנות הנ"ל לקראת האי צלותא ועושיין לה כבוד גדול ואמרינן שירה "ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תנה הודך על השמים" (תהלים ת, ב), ומעטרין להאי תפלה בכמה עיטרין ומלויין התפלה שעולה עוד למעלה לרקיע נורא וגדול.

התפלות מניעים לשבעה היכלות שנקראו "היכלין קדישין"

יד. ויוצא מההוא רקיע ממונה חד שמישא"ל שמיה, ונוטל התפלה ומעטר ליה להאי צלותא בעטרין דכשמים של גן עדן, ומשם עולה התפלה

עם כל משריין לרקיע גדול ונורא ובאת לחד ממונה גרדיא"ל שמיה והוא בעל המלחמה נגד שרי האומות ברצון הקדוש ברוך הוא.

טו. וכד האי צלותא סלקא לשם אזי ההוא ממונה עם חיליו ומחנות שלו אשר שם מזדעזעים ויוצאין לקראתה ומשתחויים לנגד צלותא דא וסלקין עוד למעלה לרקיע נורא ומרום, ותמן שבעין שרים וחד ממונה עליהון ענפיא"ל שמיה ונוטל האי צלותא ומעטר לה שבעין עטרין וסלקין לה לרקיע הז'.

טז. ושם באה התפלה ליד ממונה הגדול סנדלפון דכל פתחין ומפתחין דמאריה בידוי ומעייל צלותא" דא לתוך ז' היכלין ונקראין היכל קדישין ודי בזה כי יש עוד להאריך בזה, מכל מקום אני אוהב לקצר.

יז. ועתה כל הירא וחרד צריך לשום אל לבו גודל התרוממות ושבח התפלה שצריך האדם להתפלל בכוונת הלב.

יח. ואשרי הגבר שמכבד את בוראו בגרונו באהבה ובכוונת הלב ונותן להקדוש ברוך הוא יחוד וקדושה וברכה, ועל זה נאמר (דברים טו, יד) "הענק תעניק לו מצאנך מגרנך ומיקבך".

צריך האדם לומר פרשת הקרבנות בכל יום

"מצאנך" זה שצריך לומר פרשת הקרבנות ולכוין ונשלמה פרים שפתינו, ועוד הענק לה' מגרנך מגרון שלך בתפלה שבח וזמרה.

צריך האדם להודות ולהלל ולשבח להקדוש ברוך הוא

"ומיקבך" האותיות אמצעיות הן אותיות יב"ק שהוא ראשי תיבות י'חוד ב'רכה ק'דוש, כדאיתא בתיקוני זוהר (זוהר חדש, דף ק"ל עמוד א').

הנזהר מגזל ומהשגת גבול, תפלתו זכה ונקיה

יט. על כן יראה האדם להיות נקי כפים מגזל ומגניבות ולהיות ידיו נקיים מהסגת גבול, ובר לכב שיהיה משא ומתן שלו באמונה ותפלתו תהיה

* שכל פתחים ומפתחות אדוניו בידו, ומכניס התפלה.

בכוונה כפי השגתו אזי "יהיו לרצון אמרי פינו והגיון לבינו" עליו נאמר, "שאו דיכם קדש וברכו את ה'" אמן.

• תצוה •

פרק ל"ט

א. במדרש רבה פרשת חיי שרה (כ"ד פנ"ט, ו) וזה לשונו: "ואברהם זקן בא בימים" (בראשית כד, א), אמר רבי אבא יש לך אדם שהוא בזקנה ואינו בימים, בימים ואינה בזקנה, אבל כאן יש זקנה כנגד ימים, וימים כנגד זקנה עכ"ל.

"זקנה" מורה על אריכות שנים, "ימים" מורה על ימים טובים ב. והנה נראה לי לפרש הפשט של מדרש הנזכר לעיל, כי מילת זקנה הוא מורה על אריכות שנים, ומלת ימים הן מורין על ימים טובים.

ג. והנה יש לך אדם שהוא זוכה לזקנה, רוצה לומר לאריכות ימים ואינו זוכה לימים טובים כי הוא מבלה שנותיו בצער ובעניות ובדלות וצרות. ויש לך אדם שהוא זוכה לימים ר"ל לימים טובים בעושר והרוחה ויש לו מכל טוב, אבל אינו מאריך שנותיו לזקנה.

שלשה הטעמים הקדוש ברוך הוא מעין העולם הבא

ד. מה שאין כן אברהם אבינו עליו השלום זכה לזקנה ולימים טובים, זהו פשוטו שהיה לו לאברהם חלק טוב גם בעולם הזה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא בתרא דף י"ז עמוד א) שלשה הטעמים הקדוש ברוך הוא מעין עולם הבא בעולם הזה, ואלו הן, אברהם יצחק ויעקב, דכתיב בהו "בכל" "מכל" "כל", עד כאן.

ה. אבל על פי האמת שמעתי בשם הגאון מ"ו מוהר"ר יודל זצ"ל שהיה אב בית דין וריש מתיבתא בקהלה קדושה קאולי, על פי הזוהר פרשת ויחי

(דף רכ"א עמוד ב') דכתיב ביעקב אבינו עליו השלום (בראשית מז, כט) "ויקרבו ימי ישראל למות". והקשה הזוהר וכי בכמה יומין מית בר נש דהא בשעתא חדא נפיק גשמה מעלמא.

בשעת פטירת האדם באים כל ימיו לחשבון לפני הקדוש ברוך הוא

ו. אלא הכי תאנא, כי כשהאדם נפטר מהעולם אזי באין כל יומין לחשבון לפני הקדוש ברוך הוא שלא יחסר אחד מהם.

בכל שנותיו לא עבר עליו יום אחד בלא תורה ומעשים טובים

ז. והנה כשאדם הוא צדיק שיראת ה' היתה חקוקה בלבו תמיד, ומידי יום ויום הוא מושלם בתורה ויראה ומצות ומעשים טובים, אזי היום שהוא מעופר ומלוכש הוד והדר ואלו הימים הן ראויין להתקרב לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא להראות מעלות הצדיק שלא עבר יום אחד משנותיו מתורה ומצות ומעשים טובים. וזה שאמר "ויקרבו ימי ישראל למות", שנתקרבו כל הימים של יעקב אבינו לפני הקדוש ברוך הוא.

ימיו של הרשע בושים מלהתקרב לפני הקדוש ברוך הוא

ח. מה שאין כן הרשעים שאינם משגיחים על עבודת הקדוש ברוך הוא ויבלו ימיהם בהבליהון והולכין בשרירות לבם ובעולה ואון ומרמה חדלו להשכיל להטיב מעשיהם, אזי לאחר מותם ימיהם מתחבאין ובושין להתקרב לפני הקדוש ברוך הוא, ואז דנין אותן בדינין קשין ומרים חסרון הימים לפי חשבון שני חייו.

ט. וזה שאמר לגבי אברהם אבינו, יש לך אדם שהוא בזקנה ר"ל זקן אשמאי והוא חי שנים הרבה ואינו בא בימים כי כלה חייו בחטאים ובפשעים וימיו מתחבאים ומתרחקים ממנו מלכא לפני הקדוש ברוך הוא.

אף מי שהשלים עצמו בחייו

אם נפטר בצעירותו אינו בא עם הזקנה

ויש לך אדם כשר וחסיד ובא בימים שלו לפני הקדוש ברוך הוא ופעולתו היתה שלימה בתורה ובמצות אכן אינו בא בזקנה כי מת בילדותו.

י. מה שאין כן אברהם אבינו ע"ה האריך ימיו ר"ל שבאו כל הימים שלו לפני הקדוש ברוך הוא מהודרים במעשים טובים וזהו "ואברהם זקן" שזכה לזקנה ובא בימיו ודר"ק ע"כ.

צריך לקרב כל ימיו לעבודת השם יתברך

יא. על כן ישים האדם אל לבו שלא להרחיק יום א' מימיו לבא בחשבון לפני הקדוש ברוך הוא כי פתאום נלכד בפח יקוש ומת במיתה פתאום. ולשום אל לבו שכל הרמזים שאמרו רבותינו זכרונם לברכה הן הן גופי התורה והתורה היא לנו רק כמלבוש.

האדם דומה לספינה בלב ים אשר סכנות אורבים עליה

יב. וראוי שתדע כי ענין יונה הנביא שהטילוהו לים ואחר כך בא לדג גדול הכל הוא הרמז על הנשמה כדאיתא בזהר ויקהל, והא לך תמצית הדברים, "יונה דנחית לספינה הוא הרמז על הנשמה שנמשלה ליונה שיורדת לגוף האדם, ונחשב האדם בהאי עלמא כספינה ההולכת בלב ים והרבה סכנות עליה, כן הרבה הרפתקאות על האדם בהאי עלמא כספינה והרבה שלוחים למקום והרבה מקטריגים עליו בכל יום בבית דין של מעלה בשביל חטאיו ופשעיו.

הקדוש ברוך הוא שותק עד שתתמלא סאתו של האדם

יג. והאדם אינו שם אלה הדברים אל לבו כי הרבה חטא על פשע, וחושב כי לא יתבע לדין על זה, וכאלו חס ושלוט אין השגחה משמים על מעשיו המקולקלים. ובאמת הקדוש ברוך הוא שותק עד שתתמלא סאתו והדין הקשה מתגבר והולך ונגזר חרון אף פתאום על האדם דוגמת הרוח

סערה שבא על ספינת יונה פתע פתאום, והרוח היה הולך וסוער ובקשה הספינה להשבר.

כן גזירות הדין אשר בבוא על האדם פתאום מרעיש כל הגוף ונתלהב ונתחמם הגוף ונכנס אל המטה זו היא ערש דוי, ותרדמה נופלת עליו וזהו דוגמת (יונה א, ה) "ויונה ירד אל ירכתי הספינה וירדם", ובעודו מוטל על ערש דוי מתחיל רוח לקשקש בקרבו.

טו. וזהו היצר הרע שמעורר באותו הפעם לב האדם שלא יתעצל האדם מלהרהר בתשובה כי קרוב היום להפרד מזה העולם.

טז. וזהו דכתיב (שם שם, ו) "ויקרא אליו רב החובל", דא הוא יצה"ר שהוא מנהיג את כל הגוף ויאמר לו "מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך" וגו'.

לא עת לחשות, כי קרבה שעתך

לא שעתא הוא למידמך דהא סלקין לך לדינא על כל מה דעברת בהאי עלמא, וראה להתוודות לפני בוראך. "מה מלאכתך" פי' זכור על מלאכתך שפעלת בהאי עלמא וכמה שקרים וזיופים פעלת במלאכתך ובמחיייתך, תן תודה ואל תתגאה כי אתה רואה כי קרוב הוא יום המיתה, והשלך הגאווה והרמת רוח וזכור שנבראת מטיפה סרוחה.

היצר מעורר את לב האדם בעת חליו

טז. וזהו שאמר (שם, שם) "מאין תבא ומה ארצך", הסתכל דהא מארעא אתברית ולארעא תשוב "ואי מזה עם אתה" תעיין אם יש לך זכות אבות להגן עליך עתה בעת צרה, כל זה הוא התעוררות היצר שמעורר לב האדם בעת חליו.

קודם פטירת האדם גם היצר הרע הוא טוב

וזהו נראה לי לתרץ המדרש פרשת בראשית (פ"ב, י) "והנה טוב מאוד זה מלאך המות", ולפני זה אמר טוב מאוד זהו היצר הרע עיין שם, רוצה לומר

בזמן שהוא קרוב למות אזי גם היצר הרע הוא טוב המעורר האדם לעשות תשובה ולהתוודות כנזכר.

ובהתאם שעתא יתבין בית דין של מעלה והמליצים מלמדיו זכות והמקמרינים מזכירין חובה ושוענים לפני הקדוש ברוך הוא, ואם נגזר לזכות מוטב, ואם נגזר חס ושלום למות אזי נאמר על המלמדיו זכות שטרחו ויצאו להצילו, ועל זה נאמר (יונה א, יג) "ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו" לא עלה בידם להושיבו ליבשה שיקום ממטתו מחליו כי כבר נגזר מבי דינא רבא.

ואז שלשה שלוחים ממונים יוצאים, חד כותב כל הזכויות שלו וכל החטאים שלו וחד דנטיל חשבון הימים לפי שני חייו שיהיו כל הימים בחשבון וכנזכר לעיל וחד דהוי עמיה מיום שנתנה נשמתו בגוף במעי אמו.

וגזירות דינא לא נח ולא שקט עד דעביד דיליה שתצא נשמתו מהגוף ואז כתיב (שם שם, טו) "וישאו את יונה", שנושאים אותו לבית הקברות.

אם חטא מכריזין לפניו, שנוח לו שלא נברא

ז. ואז הכרוזים נכרזים לפני מטתו כשנושאים אותו, אי איהו זכאה מכריזין עליו הבו יקר לדיוקנא דמלכא "יבא שלום" (ישעיה נג, ב) וכו'. וזה שאמר הכתוב (שם נח, ח) "והלך לפניך צדקך" פי' לפני המטה.

ואם הוא חס ושלום מטוגף בחטאים מכריזין עליו וי לפלוני הדין טב דלא יתברי כדין, מה כתיב ביה, (יונה א, טו) "ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפו" כד עאלין ליה לבית הקברות, והדג דבלע ליה ליונה דא איהו קברא ושלשה ימים הראשונים כשהוא בקבר נתבקעים הבני מעיים, ולכתר ג' ימים ההוא טינופא אתהפך על אנפוי ואמר לו טול מה דיהבת לי אכלת ושתית ולא יהבית למסכנא וכל יומך הוי כחגין וכמועדין ומסכני הוי רעבין ולא אכלו בהדך, טול מה דיהבת בי. הה"ד (מלאכי ב, ג) "זוריתי פרש על פניכם" וגו'.

יח. לכתר דא באים ממונים ומחזירין הנשמה אל הגוף והוא בתוך הגוף עד שלשים יום, ובהנך כ"ז ימים הגוף נידון ביסורים קשים ומרים והתחלת

הדין הוא על החטאים שעשה בעיניו, ואחר כך בידיים וברגלים ובכל הגוף, בהכאה אכזרית מאוד. ואחר תלתין יום נשמתא סלקא לעילא לתת חשבון ולקבל דין גיהנם ושאר דינים. והגוף סובל יסורים קשים על ידי תולעים.

והענין כי ז' דינים קשים חולפים ועוברים על בני אדם כשנפטרים מההוא עלמא.

(א) חד, כשהנשמה יוצאת מהגוף.

(ב) השני, כשנושאים אותו לבית הקברות והכרוזים מכריזין מעשים רעים שעשה או לאותה בושא וכלימה.

(ג) דין ג', כשמכניסין אותו לקבר.

(ד) דין הד' מה שסובל בשלשים יום.

(ה) דין ה' התולעים בגוף.

(ו) דין ו' דין של גיהנם.

(ז) דין ז', שהנשמה נידחית מחוץ לפרגודא קדישא ואולא ונחתת בעלמא, ואין לה מקום מנוחה עד שנתמרקו כל החטאים ופשעים.

על כן צריך כל אדם לזכור כמה הרפתקאות יעברו עליו כמה יסורים וכמה חיל ורעדה ורתת וזיע וחלחלה עד שתבא נשמתו למקום מנוחה.

**צריך להתפלל שימחול לו הקב"ה עוונותיו,
הן מה שחטא בעיניו הן מה שחטא בידי וברגליו**

ועל זה כתב בזוהר (פרשת ויקהל, דף קצ"ט עמוד א') "בר נש צריך לצללא תדיר ולומר בכל יום "ברכי נפשי את ה'" וכו'. קפיטל ק"ג וק"ד ואחר כך "יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתסלח ותמחול לי על כל פשעים וחטאים מה שעשיתי הן בראות עיני הן מה שחטאתי בידי ורגלי ובגופי, ובאם שהגיע עת וזמן פטירתי ומוכרח אני ליפוק מן עלמא דין אזי באותו זמן לא אוכל לברכא יתך ולא תבא בתיובתא, על כן היום הזה אני מבקש שלא תייסרני

אחר מותי ולא תבא נשמתי בגן עדן בלי שום מורא ופחד, וזה שאמר הכתוב (תהלים קד, לה) "ברכי נפשי את ה' הללויה".

פֶּרֶק מ'

א. "לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי" (תהלים נא, יב). פירש המאור הגדול הרב רבי משה אלשיך ז"ל: תפלת דוד המלך עליו השלום היה שלא יבא עוד בגלגול, שכל מי שאינו קונה שלימות בעולם הזה מוכרח לבא בגלגול באדם אחר ולתקן מה שחיסר מעשה הטוב בעולם הזה. ועל זה התפלל דוד המלך ע"ה שינצל מהגלגול ואמר, "ורוח נכון חדש בקרבי", ולא על ידי גלגול נשמתו באיש אחר שאני מוכרח למות ולהתגלגל באיש אחר.

שני אופני גלגול

ב. אמנם דע שענין גלגול הנשמה מתחלקת לב' אופנים. האופן האחד, שאינו בהכרח שימות ויתגלגל נשמתו באיש אחר לתקן הגלגול, אלא הזכיר הענין שבעודו בחייו תבוא נשמה אחרת בתוך גופו אף שכבר היה להגוף נשמה א' ושני הנשמות ביחד דהיינו נשמה החדשה ונשמה שלו המה בחיבור, כמו הולד בתוך האשה מעוברת.

ג. ועל כן נקרא גלגול זה בחינת העיבור. וכשם שהולד מכוסה ונעלם בתוך האם כשהאשה מעוברת כך הנשמה החדשה בתוך נשמה שלו מכוסה ונעלמה עד כי יתוקן הקלקול ואז הולכת הנשמה החדשה למכון שבתה ולמקומה הראוי לה.

ד. וזה הגלגול הוא גלגול שאינו חמור. מה שאין כן אם הקלקול גדול, אין לו תקנה כי אם שתתגלגל הנשמה בשעת יצירת הולד ונשמה זו לבד בתוכו והיא בתוך הגוף זמן רב כל הימים, ולפעמים יצא שכרה בהפסדה שזה האדם לא די שאינו מתקנה אלא אדרבא גורם לה פגמים יותר גדולים על ידי חטאים ופשעים וזה ענין רע מאוד לנשמה.

ה. והנה יש מצוה אחת אשר בעיני האדם עונשה קל הוא והוא חמור, וזו מצות השבת אבידה. שבהיותו עובר על השבת אבידה שרואה אבידת אחיו ואינו מהדר אחריה ליקח אותה ולהשיבה הוכרח לבא בגלגול בולד הנוצר להשיב לבעליה, ובתוך הזמן סובל יסורים וצער זמן רב ואינו בא בגלגול הקל שהוא בחינת העיבור שהוא מתכסה ונעלם בתוך נשמתו, וכנזכר בספר גלגולי האר"י ז"ל פרשת כי תצא, "וכן תעשה לכל אבידת אחיך" וגו', כי הקדוש ברוך הוא דן את האדם מדה כנגד מדה.

יפה קורת רוח של שעה אחת בעולם הבא, מכל תענוגי עולם הזה

ו. ועל כן כל ירא וחרד יתפלל שינצל מגלגולים כי בעיני העם הוא עונש קל הגלגול. אמנם יתבונן החכם ויראה כי גם בהיותו מגולגל באדם כשר וישר עם כל זה טוב לו יותר אם היה כבר במקום מנוחתו, כי יפה קורת רוח של עולם הבא שעה אחת, מכל חיי ותענוגי עולם הזה. על אחת כמה וכמה כשהאדם מגולגל במקום צר בחיות ועופות ולפעמים מגולגל באבן דומם כגון, המרגיל עצמו בלשון הרע הוא מתגלגל באבן המונח ע"פ השדה ושם הוא בחושך בלתי אור.

מי שאוכל מאכלות אסורות, עונשו גדול מעונש הגיהנום

ומי שאינו מדקדק באכילת ספק איסור מתגלגל בעלין של אילן, ובכל פעם שהרוח מנענע הוא סובל יסורים וצער גדול מאד.

ופרנס המתגאה על הציבור מתגלגל בדבורה ושם הוא בכל עת ובכל רגע ויש לו צער יותר מעונש של גיהנם כי הוא אסור במקום צר כזה בתוך הארס וזהו עונש מחמת גאוה לבד, ואם הוא פועל רע על ידי הגאוה דהיינו שהלכין פני הבאים לפניו בביישים וכיוצא בו שאר פעולות רעות על זה יש עונשים אחרים מפורשין הן בספרי הקבלה ורחמנא ליצלן מעונשין ההם.

הרודף אחר זנות מתגלגל בגויה שהיא זונה ובכל פעם שמזנין עמה מוסיפין לו טומאה על טומאתו והוה על הוותו ושברו גדול כים אין לספר

היסורים קשים ומכאובים שלו. ושאר פרטי גלגולים יתבארו בפרקים הבאים
בס"ד.

ועל אחת כמה וכמה המגולגלים בבהמות ממאות ועופות הטומאה
יושבי חשך וצלמות בצער סובלי עינויים קשים ומרים בסרחון קרב ומעים
שלהם, ובכל עת ורגע סובלים צער ממש דינין קשים מגיהנם, ואף על כל
זאת אינו ניצול מעונשה של גיהנם אחר כל הגלגולים.

מעשה מהאר"י ז"ל שגירש רוח מבחור אחד

ראה מה שמצאתי כתוב בשם האר"י ז"ל. בצפת תוב"ב היה בחור אחד
בן אחותו של רבי יהושע רופא ז"ל והוא בן י"ח שנים היה לומד בישיבה.
פעם אחת הסתכל בו האר"י ז"ל ואמר לאביו בנך יש בו רוח אחד, ראה
להמציא לו מזור ותרופה ואל תחוס על הממון. והשיב אבי הבחור, חס
ושלום שיהיה בו רוח כי אם זה שנתיים לבו כואב. ולפעמים כשלבו חלש אזי
רבי יהושע הרופא עושה לו רפואות ומתרפא לפי שעה ואחר כך חוזר
הכאב. ואמר לו האר"י ז"ל תראה שכדברי כן יהיה. ולא היו ימים מועטים עד
שנתגלה הרוח והתחיל לבצבץ בבחור, ובאו והודיעו להאר"י ז"ל ושאל אותו
האר"י ז"ל באיזה אופן בא הרוח להבחור והשיב לו הרוח הענין כך הוא:

כשהייתי ברומי הייתי דר עם עני אחד שהיה מתפרנס מהצדקה ולא
היה בביתו שום לחם ומזון וביקש העני ממני שאני אתן לו לחם ולא הייתי
רוצה ליתן לו ומת העני הנזכר לעיל לנגד עיני מחמת הרעבון, ולכן היו בית
דין של מעלה גוזרין שימות הוא כמו שהמית את העני, וכן היה שלא היו
ימים מועטים ובאו עליו גזלנים והרגו אותו. ואחר ההריגה באתי אל הבחור
הזה.

איסור הסתכלות בנשים

וגזר עליו האר"י ז"ל שלא יעשה לבחור שום היזק חס ושלום, והשיב
הרוח אם תרצה שאצא מהבחור אעשה תנאי עמך, והוא כי אחרי צאתי

מכאן שלא יראה הבחור זה פני נקיבה משך ג' ימים ואם יעבור התנאי אהרננו.

ויצא הרוח, וצוה האר"י ז"ל לעשות שמירה אל הבחור שיהיה יושב בבית המדרש ולא יניחו אותו לצאת מבה"מ ולא תבא שום אשה לבית המדרש כי הרוח אורב לו על התנאי שעשה עמי.

ובתוך כך הלך גדול הדור מוהר"ר חיים וויטל ז"ל מבית המדרש להכין צורכי מצוה שעשה בראש חודש והניח במקומו בן דודו רבי יהושע רופא הנזכר לעיל והלך רבי יהושע להתעסק במצוה אחרת והניח להבחור יחידי בבית המדרש.

ובתוך כך באה אמו של הבחור ודודתו לבית המדרש לראותו, וכשהיו רואים אותו היו נושקין אותו ובאותו השעה בא הרוח וחזר להבחור ונכנס בו וחנוקו. ומפני יראת השררה שלא יאמרו שהישראלים הרגו אותו עשה האר"י ז"ל קפיצות הדרך על שני קנים, והלך עם תלמידיו לטבריא ברגע אחד וזה היה בין השמשות, ובטבריא התפלל האר"י ז"ל להסגיר פיהם של משטינים וכן היו, ואחר כך חזר לצפ"ת תוב"ב.

על כן יראה האדם גודל העונש המסתכל בנשים זרות, ומה הבחור הזה שלא הסתכל אלא על אמו ודודתו, חזי מאי סליק ביה, ומכל שכן בנשים זרות. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פרק א, משנה א): "כל המרבה שיחה עם אשה גורם רעה לעצמו".

על כן ענין גדול הוא כשהאדם מתנהג שלא להסתכל למרחוק כי אם עיניו יהיו תמיד משוטטות למטה לארץ. וכן מצינו בהנהגות חסידים הראשונים שעיניהם למטה ומתכוונים ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתיה, כי ד' גוונין של העינים מורים על ד' אותיות השם הוי"ה (תיקוני זוהר, תיקון ע), ושכינה היא מורה על הארץ שנקראת ארץ הקדושה המקודשת מכל הארצות כמאמר הכתוב (תהלים קא, ו) "עיני ה' בנאמני ארץ לשבת עמדי".

מה שאין כן גבה עינים ורחב לבב עליו אמר הקדוש ברוך הוא, "אותו לא אוכל" אתו לא אוכל להתדבק, כי הוא מפריד בין הדביקים. וכל המפקיד עיניו לראות בהסתכלות דברים האסורים שואב ושואף הם"א אליו וגורם לו רעות הרבה להיות הוא עין רע וכל מי שיש לו עין רע גורם קללה לעצמו ולחבירו.

ירגיל עצמו להסתכל תמיד בדברים שבקדושה

וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא דף ק"ז עמוד ב') צ"ט חלקים בעין רע וכו' כוונתם בהזקק ראייה שיש באדם וכל זה הוא גרם איסור ראיית ע"ז ואף אנדרטי של ע"ז הוא אסור וירגיל תמיד לראות בדברי קדושה כמו שכתבתי בפרק א' דף א' עיין שם.

גודל עיניו נתינת צדקה

ונלמוד עוד מפרק זה, שאל יעלים אדם עיניו מן הצדקה כי בעבור שלא נתן הרוח לעני הנזכר לעיל איזה דבר מאכל מת לפניו ועבור כן נהרג גם הוא, ובעבור חטא זה הוכרח לידון בכף הקלע להעשות רוח כמו שכתבתי לעיל. על כן יהיה לכל איש לב רחמן ויכנים לבו ועיניו ושאר איבריו בקדושה ויזכה לראות עין בעין פני השכינה ג' פעמים בשנה אמן.

• כי תשא •

פרק מא

א. איתא בספר היכלות וזה לשונו, "ברוכים אתם לה" (תהלים קטו, טו), ברוכים אתם לי שמים וארץ יורדי מרכבה אם תאמרו לבני מה שאני עושה לישראל כשאומרים קדושה. למדו אותם ואמרו להם שאו למרום עיניכם וראו מה שאני עושה לישראל כשאומרים קדושה, כי אין לי הנאה בעולמי כאותו רגע שעיניהם נשואות לי ועיני נשואות להם והכל היוצא מפיהם עולה לפני כריח ניחוח, ובאותו שעה אני מנשק ומחבק דמות יעקב החקוקה בכסא הכבוד" עכ"ל.

הקדוש ברוך הוא קרוב לצדיקים - לכל אשר יקראוהו באמת
ב. וראה כמה חיבתן של ישראל לאביהם ואיך לא נעבוד אותו באימה
וביראה בכל לב ונפש את אבינו שבשמים, אשר הוא רחוק מרשעים וקרוב
לצדיקים לכל אשר יקראוהו באמת. וכל הירא וחרד לדבר ה' יקיים מדה
הכתובה בכאן כדי שיבא לתכלית האהבה ויזכה לעולם הבא בעבודת
הבורא.

האדם צריך ליקח פנאי לעצמו בכל יום לחשוב מקדושת הבורא יתברך

ג. והוא שיקח פנאי לעצמו בכל יום לחשוב במחשבתו קדושת הבורא
ית' שהוא גדול מאד כמו שסידר הפייטן "וקדושתך בפיהם ואביתך תהלה
מבשר ודם מחציר יבש מצל עובר מעמוסי בטן" וכו' "ומתים במשפט וחיים
ברחמים וקדושתך בפיהם". ועל ידי המחשבה זו יתלהב לבו לעבודת
הקב"ה.

ד. כמבואר בזוהר פרשת ויקהל (דף קצ"ח עמוד ב'), דכשחושב האדם
לעבודת הבורא אזי מחשבה ההיא סלקת תחילה על הלב דהוא קיומא
ויסודא דכל גופא, ואחר כך סלקת ההיא מחשבה טובה על שאר איברי הגוף
ואז מחשבת הלב ואיברי הגוף מתחברין כחדא ואינן משכין עלייהו זהורא
דשכינתא לדיידה עמהון וההוא בר נש איהו חולקה.

אהבה ויראה כחדא אזלין

ה. וצריך אותו האדם לדבק ביראת ה' כי אהבה ויראה תרווייהו כחדא
אזלין כמבואר באריכות בראשית חכמה וכמבואר בספר חרדים על פסוק
"ליראה את השם הנכבד והנורא ולאהבה אותו". ופי' הדבר הוא כשמזכיר
את השם ירגו ויודעו על גופו וכשמברך איזו ברכה יברך בשפה ברורה
ובהרגשת כל גופו ולא לזרוק ח"ו ברכה מפיו במהירות.

ליזהר מאוד לכוון בעת אמירת הברכה על המאכל

ו. כמו שראיתי המון עם נכשלין בעון זה כשאוחזין איזה דבר מאכל ומשקה שצריך האדם לברך עליו ברכת הנהנין, עיקר מגמתו הוא על המאכל וחושק להשליך המאכל בפיו במהירות והברכה אומר במרוצה ובמהירות בלי שום דקדוק כלל, ועונשו גדול מאוד. וכמו שכתבתי לעיל בפרקין ע"ש מעשה בשם ספר חסידים.

רוב העולם נכשלים בזה שאין מכוונים בעת התפלה והברכה
ז. ובכלל העונש זה האומר שירות ומזמורים ופסוקי דזמרה ברהיטות ומבליעים אותיות ותיבות ונכשלים בזה רוב העולם.

אזהרה לחזנים לכוון בעת התפילה, ולא למצוא חן בעיני השומעים

ובפרט צריכים להזהיר את החזנים, על פי הרוב הם מדקדקין בהרמת קולם ועל הניגון ואין כוונתם כלל אל התפלה רק כוונתם הוא להתפאר בקולם ומקום עיקר שיר ושבח' להקב"ה מבליעין וחוטפים, ולחזנים כאלו אין תקומה לעתיד כי יפר"ח כאר"ז בלבנו"ן ס"ת חזן, להורות כי החזנים המתפללים לפני העמוד בכוונה שלימה יהיו "כארז בלבנון ישנה" לעתיד.

הסוד שבתיבת "חזן"

ח. ודע כי סוד חזן הוא כולל שלשה שמות קדושים הוא שם הוי"ה ושם אדנ"ת ושם שד"י, כי חזן במלואו הוא חי"ת זי"ן נו"ן, אותיות הראשונות הם חז"ן גימטריא אדנ"י, אותיות אמצעיות הן גימטריא שם הוי"ה, אותיות אחרונות הן גימטריא ת"ק שהוא הנעלם של שם שד"י. ע"כ ראה כמה גדול כח של חזן שהוא כולל ג' שמות יחד יחוד גמור.

מה שאין כן כשחזן הוא קל בדעתו ואינו מכווין לבו לתפלה בכוונה להוציא הצבור כראוי אזי הוא פוגם בג' שמות הקדושים הללו ואז הוא מטיל מום בקדשים כי תפלה עכשיו בזמן הזה במקום קרבן קדוש.

ט. וזה הסוד מצאתי כתוב בשם קדמונינו רז"ל כי פסוק "שובי נפשי למנוחיו כי ה' גמל עליכי" וכו', יש שם גדול הנקרא מו"ם כנרשם ליודעי חן והמחפר יחסר לו מנוחה בעולם הבא.

וכן יוצר מ'שרתים ו'אשר מ'שרתיו הוא ראשי תיבות מו"ם, וסימנך כי מו"ם בו פגול הוא לא ירצה לקרבן לה'. ותפלה עכשיו במקום קרבן על כן כל המבליעים בתפלתן הן בכלל אלו הממילין מום בקדשים. וכן קשה עונש המפסיקים במקום שאין רשאי להפסיק.

שלש מאות גמלים של פורענות למי שמדבר בין "ברוך שאמר"
ל"ישתבח", וכן בין "ישתבח" לשמונה עשרה

י. כדאיתא בפסיקתא ההוא חסידא פגע ביה אליהו ז"ל והוי מעין בתריה ג' מאות גמלי של פורענות אמר לו, הני למאן, אמר לו, למאן דמשתעי בין ברוך שאמר לישתבח ובין ישתבח עד תפלת שמונה עשרה, כי האיש אשר ידבר ומפסיק בתפלתו הוא פוגם בכוחן של ישראל שרוצין לעשות כתר ועטרה בתפלתן.

גודל עונש המפסיק תפילתו בדברי ליצנות ח"ו

ומכל שכן עונש גדול מאוד מי שמפסיק בתפלתו ומדבר דברי ליצנות ומערב הקליפה בסמרא קדישא, ואדם כזה נראה שאין יראת ה' בלבו ואין אהבת ה' חקוקה בלבו, וכל מה שעושה הוא עפ"י ההכרח ובעל כרחו אוי לנפשו.

לימוד התורה צריך שיהיה בעיון רב, ולא להתפאר ח"ו

וכמו כן כשאדם לומד תורה צריך ללמוד בעיון רב לפי שכלו ולא במהירות וכונתו להתפאר ח"ו, והלומד בענין זה ואינו מתכוון לכווין היטיב תוך הדבר אוי עונשו הוא מרובה.

יקבל תורה מכל אדם, אפילו מתינוקות

יא. גם צריך האדם לראות לקבל תורתו מכל אדם אפילו מתינוקות קטנים כדמצינו כמה פעמים בזוהר ועיקר כפ' ויקרא, בההוא מעשה, "רבי יהודא ורבי יצחק הוי אזלי באורחא עד דהוי אזלי פגעו בההוא ינוקא והוי לעי אמר להו, הבו לי ריפתא דלא אכלינא יומא דין אפיקו נהמא ויהבו ליה אתרחיש ניסא ואשכחו חד נביעו דמיא תחות אילנא חדא שתו מיניה.

יב. פתח האי ינוקא (ויקרא א, א) "ויקרא אל משה", אמאי אית אלפא זעירי בגין דהוי הקריאה בח"ל במדבר בארעא ממאה ולא בארעא קדישא בגין דשלימו לא אשתכח.

אמר רבי יהודה יאות הוי לינוקא דלא הוי ידע כולי האי דמסתפינא עליו אם יתקיים בעלמא בגין האי. אמר רבי חייא למה, א"ל דהא יכול לאסתכלא באתר דלית רשות לאסתכלא וכו' ומסתפינא עליה דעד דלא ימטי לפרקוי יסתכל ויענשון ליה.

ושמע ההוא ינוקא, אמר, לא מסתפינא מעונשין לעלמין דהא בשעתא דאסתלק אבא מעלמא צלי עלי וידענא דאבא גין עלי. א"ל מאן אבוך, אמר ינוקא אנא בריה דרב המנונא סבא, נמלו ליה ונשקוהו וארכיבו על כתפייהו תלת מילין".

תרגום הזוהר ללשון הקודש:

רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך, בדרך הלכס פגעו בתינוק, והי עייף, אמר להם: תנו לי לחם שלא אכלתי היום הזה, הוציאו לחם ונתנו לו, התרחש נס, ומצאו מעיין מיס תחת אילן אחד ושתו ממנו, פתח הילד את פיו ודרש וכו'. אמר רבי יהודה: "ראוי היה לאותו ילד, שלא ידע כל כך הרבה, ופוחד אני שלא יתקיים בעולם בשל השגותיו הגבוהות". אמר לו רבי חייא: "ומדוע לא יתקיים בעולם?" ענה לו: "שהרי מסוגל הוא להסתכל במקום שאינו רשאי להסתכל, ופוחד אני, שעד שלא יגיע לפרקו יסתכל במקום שאינו רשאי ויענש".

שמע הילד את דבריו ואמר: "אינני פוחד מעונש, שהרי כשנפטר אבא מן העולם ברך אותי בתפילתו ובקש עלי רחמים, ומובטחני, שזכותו של אבא תגן עלי". אמרו לו: "מי היה אביך?" אמר להם: "אני בנו של רב המנונא הזקן". לקחו אותו והרכיבוהו על כתפיהם שלושה מילין].

יג. הרי לך אהבת ה' ואהבת התורה אף שהיו תנאים גדולים היו שומעים מקמנים והיו מכבדין לקמנים שהיו בעלי תורה, אשריהם בעולם הזה וטוב להם בעולם הבא.

פרק מ"ב

א. כתיב (ויקרא כב, יב-יג) "וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה בתרומת הקדשים לא תאכל" וכו'.

הנשמה קרויה "בת כהן"

מקרא זה נדרש בזוהר דמרמוז על הנשמה שנבראת לילך להגוף לתקנה ולקשמה במעשים טובים.

כאשר האדם פוגם נשמתו, הנשמה צועקת אל ה'

וכשהאדם עושה עבירה ופוגם את נשמתו אז הנשמה צועקת אל ה' ואומרת "נתנני ה' בידי לא אוכל קום", והקב"ה שומע צעקתה ואומר לה נשמה בתי החכיבה מגודלת את היית באור הכבוד תחת כסא כבודי ונקראת בת החכיבה, והורדתך אני לגוף האדם והייתי סוכר להעלותך למעלות מעלה מעלה במעשה האדם הטוב ועכשיו שחטא האדם היא ירידה לך שירדת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא לגוף האדם.

ונקראת הנשמה עכשיו "גרושה", כי הנשמה נתגרשה ממקומה בעל כרחיה והש"י שומע צעקתה ונוטל הנשמה מהגוף ומצרפה על ידי דינים, ואחר כלות הצירוף והדינים היא מתענגת ואוכלת מעונג אביה שבשמים.

מכל מצוה נברא מלאך מוב

ג. וזה שאמר הכתוב, "ובת כהן" שהיא הנשמה הנקראת בת כהן "כי תהיה אלמנה וגרושה" שמת האדם והנשמה נקראת גרושה מהגוף וזרע אין לה ר"ל, אין לה שום פרי של מצות ומעשים טובים שלא הוליד מלאכין קדישין. כי מכל מצוה שעשה האדם נברא מלאך א' מהמצוה, ושבה אל בית אביה אחר הצידוף והליכון, אמנם בתרומת הקדשים לא תאכל כמו שהיתה אוכלת כבר לפי שנעשית זרה וכתוב "וכל זר לא יאכל קדש" כי אם צדיקים וחסידים עליהו נאמר "אכלו רעים שתו ושכרו דודים".

בכל יום בת קול יוצאת ומכרזת "אל תרחף את הנשמה מגופך"

ועל אזהרה זו שלא לדחות הנשמה הקדושה כרוז יוצא בכל יום קלא מן קלא נחית (כמו שפירשו התוס' בת קול שהוא קול יוצא מן קול אחר כמו שקורין בלשון אשכנז [וידר קלאנג]) מעילא לתתא מתבר טורין מאן אינון דחמאן ולא חמאן, אטימו אודנין, סתימין עיינין, לא חמאן ולא שמעין ולא ידעין בסכלנותא והן אינון דדחין נשמתא קדישא מאתרהא שלא יכתבון יתה בספרי דחיים כמה דאמר (תהלים סט, כט) "ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו", ווי לון כד יפקון מהאי עלמא יתמסרון בידיה דדומה ויתוקדון בגורא.

תרגום הזוהר ללשון הקודש:

[קול מן קול יורד מלמעלה למטה, משבר הרים: מי הם הרואים ואינם רואים, אטומי אזנים, סתומי עינים, אינם רואים ואינם שומעים ואינם יודעים בהבנה - הם אותם שדוחים הנשמה הקדושה ממקומה, שלא יכתבו אותה בספרי החיים, כמו שאתה אומר, "ימחו מספר חיים, ועם צדיקים אל יכתבו". אוי להם, כאשר יצאו מהעולם הזה, ימסרו בידי (המלאך) "דומה" וישרפו באש].

האדם צריך לחשוב בכל יום ויום על סופו

ד. על כן כל הירא וחרד מזרע ישראל יום יום יחשוב על סופו כי הוא מתרחק מהחיים ומתקרב אל המות, וכל אדם יחשוב לפי שנותיו כמה ימי

חיוו כי טבעו של אדם הוא רק שבעים שנה ואף אם עדיין רך הוא בשנים אין לאדם שמר המסור על מספר ימי חיוו ופתע פתאום המות רודפהו.

שוב היום שמא תמות למחר

וראיה מהגמרא דנדרים (דף ג' עמוד ב') "האומר לא אפטור מן העולם עד שאהיה נזיר מההוא רגע הוא אתפים בנזיר דאמרינן כל שעתא ושעתא דילמא מיית". וע"כ אמרו רז"ל שוב יום אחד לפני מיתתך ונמצא כל ימך בתשובה.

צריך שירשום לעצמו עשרים וארבעה דברים שמעכבים את התשובה

ה. ועיקר ומקור שיהיה רשום לפני כל אדם דברים המעכבים את התשובה וכל המעיין בהם בכל יום אני במוח בו שכוודאי אינו נכשל, והנה איציג לך פרק בפני עצמו שכ"ד דברים הן המעכבים התשובה, שומר נפשו ירחק מהן ואז טוב לו יהיה סלה.

• ויקהל •

פרק מ"ג

- א. אלו הן עשרים וארבעה דברים המעכבים את התשובה:
 - א. לשון הרע ורכילות.
 - ב. רוגז.
 - ג. בעל מחשבות רעות.
 - ד. המתחבר לרשע.
 - ה. הרגיל בסעודה שאינה מספקת לבעלים.
 - ו. המסתכל בעריות.

- ז. החולק עם גנב.
- ח. האומר אחטא ואשוב.
- ט. או האומר אחטא ויום כיפורים הוא מכפר.
- י. המבזה תלמידי חכמים.
- יא. המקלל לרבים.
- יב. המונע רבים או יחיד לעשות מצוה.
- יג. והמטה את חברו מדבר מצוה לדבר עבירה.
- יד. המשתמש בעבטו של עני.
- טו. המקבל שוחד.
- טז. המוצא אבידה ואינו מכריז עליה להחזירה.
- יז. ומי שבניו יוצאין לתרבות רעה ואין מוחה בידן.
- יח. הפורש עצמו מן הציבור.
- יט. המתכבד בקלון חברו.
- כ. חושד בכשרים.
- כא. השונא תוכחות.
- כב. המלעיג על דברי חכמים.
- כג. כד. המלעיג על המצות ומנהג חסידים.
- א. הא לך עשרים וארבעה דברים שאדם צריך לזוהר בהם.
- ב. וכל ירא שמים בידו להעתיק אותם רשום בכתב אמת ולהניח בסדור תפלה שלו להיות עיניו משוטטות בהם בכל יום פעמים ערב ובקר ולא יהיה נכשל בהם.

ג. והנה בכלל עשרים דברים הנזכרים יש הרבה אזהרות כמו שאבאר מקצת מהן בע"ה.

ד. בכלל רכילות הוא שלא יאמר הדיין לאחד מבעלי בתים שיש להם איזה משפט מה אעשה הייתי רוצה לזכות אותך אך חבירי רבו עלי.

ה. גם לא יאמר אחד מן השוק שסיפר לפניו הפסק דין לאמר הדיינים עשו שלא כדין, ואף אם נראה לו שלא דנו היטב לא יאמר כך דמסתמא ב"ד עושין כדין כי אין לדיין אלא מה שענינו רואות.

ו. בכלל לשון הרע יש כמה דברים והן מבוארים בכל ספרי מוסר.

צריך לדון את כל אדם לכף זכות

ז. אמנם זה הכלל נקוט בידך שתדין כל אדם לכף זכות אף לשונא.

ח-ט. בכלל בעל חימה הוא מי שהוא אכזר ואינו שומע זעקת דלים, ואינו דן לכף זכות, נוקם ונוטר, בעל מריבה.

י. בעל העזה ואינו בוש מבני אדם, מוציא תדיר קללה מפיו, מטיל אימה יתירה בתוך ביתו, אינו מתנהג בנחת עם הבריות.

יא. בעל מחשבות רעות, יועץ שלא לשם שמים, קושר קשרים וקנוניות, מחזיק במחלוקת, מחזיק ידי בעלי מחלוקות, רואה עושי עולה ואינו מוחה בידם, נותן יד לפושעים, בכלל הרגיל בסעודה שאינה מספקת לבעליה, הנוטל צדקה ואינו צריך ליטול.

יב. בכלל המסתכל בעריות ובנשים הוא המסתכל בעבודה זרה ובשחוק ששמחים בו האומות העולם.

בכלל החולק עם הנגב הוא הקונה גניבות וגזילות

בכלל האומר אחטא ואשוב הוא האומר יש לי עוד זמן לילך בדרך הצדיקים עדיין אני רך בשנים, ובכלל זה האומר האזהרות ופרישות אינם כי אם על גדולי חקרי לב ואני איני מאותו הכת, הוא מפריד עצמו במזיד מהקדושה העליונה.

יג. בכלל המבזה תלמידי חכמים הוא השומע בזיון תלמידי חכמים אפילו שלא בפניהם ושותק, ובאשר שהדור הזה הוא פרוץ לבנות לומדים ות"ח ועונשים המה מרובים וכאן קצרה היריעה ולקמן בפרקים נרחיב בזה.

יד. בכלל המקלל הרבים הוא הקורא תגר על ישראל, דהיינו שמדבר רעות על קהל ועדה ומהפך ענין זכות לחובה וחובה לזכות, והפותח את פיו בקללות לעורר דין על רבים ועונשו הוא מרובה, וראיה מי לנו גדול מאליהו הנביא זכור לטוב וישעיהו הנביא שקבלו עונשם באשר שדברו סרה על ישראל, וכן רבים מהנביאים נענשו שלא דברו טוב על ישראל ולא התפללו על ישראל להליץ בעדם.

טו. ובכלל זה יהיו נזהרים המוכיחים שבאים להוכיח את ישראל צריך מאוד התבוננות ומתינות לדבר בלשון צחות ובלשון נקייה בכבוד שלא לעורר דין ח"ו על עם קדש, ויהיה הדין רופס וממפס על נקי ועל שאינו נקי ויגרום הפסד ונזק ח"ו.

על כן צריך האדם אף המוכיח להזהר שלא לבייש את עוברי עבירה ושלא תזוח דעתו עליו בשעת התוכחה כי אז ח"ו מכנים הקליפה בענין התוכחה ודבריו אינם עושין פעולות, ואין דבריו נשמעין. ואדרבה הוא מקלקל העולם וגורם רעה לעצמו ולאחרים.

המתנאה כמצוה, מערבב את הקליפה רח"ל אל הקדושה

ואף בכל דבר שבקדושה אם הגאווה קודמת לה מערבבים הקליפה אל הקדושה, ורבים היו מתפללים תפלה קצרה שלא תזוח דעתם ולא יהיה רמות רוח בקרבם.

טז. והנה הרפואה לכלתי להכשל בנדנדוד יוהרה על ידי לימוד התורה שמחדש ברבים בהשים אל לבו כי אף שהוא גדול בדורו לאין שיעור עם כל זה אינו בערך רבי שמעון בן יוחאי, ואף על פי כן היה עניו מאוד כמבואר

בזוהר שמות (חלק ב', דף י"ד עמוד א'):

"רבי חייא הוי אזיל לגבי מארי דמתניתין למילף מינייהו אזיל לגבי רבי שמעון בן יוחאי וחמא פרגוד חד דהוי פסיק בביתיה תוה ר' חייא אמר אשמע מלה מפומיה מהכא.

תרגום הזוהר:

[היה הולך לבעלי משנה ללמוד מהם, אזל רבי שמעון בן יוחאי וראה מסך אחד [של אש] שהיי מפסיק בבית, תמה רבי חייא, אמר: אשמע דבר מפיו מכאן שמע שהיי אומר...].

יז. שמע דהוי אמר (שיר השירים ח, יד) ברח דודי ודמה לך לצבי וגו'. אמר רבי שמעון, אין חיה בעולם עושה כמו הצבי, בזמן שהוא בורח הולך מעט ומחזיר ראשו למקום שיצא משם ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו כך אמרו ישראל, רבש"ע אם אנו גורמין שתסתלק מבינינו יהי רצון שתברח כמו הצבי ותסתכל בנו תמיד למקום שהנחת אותנו.

וכן עושה החיה הנקראת עופר האילים, ולכן אמר שלמה (שם ב, ט) "דומה דודי לצבי או לעופר האילים", וזהו דכתיב (ויקרא כו, מד) "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם" וכו'.

שמע רבי חייא ואמר, עלאי עסקין בביתא ואנא יתיב אבראי ובכה. שמע רבי שמעון בן יוחאי, אמר, וודאי שכינתא לבר, מאן יפוק. אמר רבי אלעזר בריה כו' ליעול שכינתא ותיהוי חדוה שלימא, שמע ר' אלעזר קלא דאמר עד לא סמיכן אסתמכו (פירוש העמודים) עדיין לא נגללו היטיב ותרעין לא אתקנו למיפתח שיבא בהם ר' חייא ומעוטר בבוסמייא דעדן, לא נפיק ר' אלעזר, ורבי חייא יתיב ובכי ואתנגח.

יח. פתח ואמר "סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים" (שיר השירים ב, יז), אתפתח תרעא דפרגודא, ואעפ"כ לא עייל ר' חייא, שהיה ירא לכנס בלא רשות.

זקיף רבי שמעון עיניו ואמר שמא אתייהב רשות למאן דאיהו אבראי שיכנס, קם ר' שמעון בן יוחאי ואזיל לר' חייא אזיל אשא מדוכתיה דרבי שמעון בן יוחאי עד דוכתיה דר' חייא.

אמר רבי שמעון בן יוחאי קודיפא דנהורא דקילטרא לבר ואנא הכא (פי') ניצוץ פטיש יהיה בחוץ ומאיר ולא ייעול) אתאלם פומיה דר' חייא כיון דעאל לגו מאיך עינוי ולא זקיף רישיה.

יט. אמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי אלעזר בריה, קום העבר ירך אפומיה דלא רגיל בהאי, קם ר"א והעביר ידוי אפומיה דר' חייא ואמר חמא עיני דלא חזינא, והיו יושבים והיו אש ושביבין דנורא מסביבין ואלף אלפין רבוא רבבות כותות מלאכי אש סביבותם ומאתן ושתין עלמין מזדעזעים ומילין נפקין מפומיה.

כ. והיו העליונים תוהוין ואמרין הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי דמרעיש כולה עלמין מאן יכול למיקום קמיה דין הוא רבי שמעון בן יוחאי דבשעתא דפתח פומיה למילעי באורייתא צייתין לקליה כל כורסין וכל רקיעין וכל צבא מעלה האומרים שירות. ותשבחות להקב"ה כולם שותקין מאין שומע קולם ולא נשמע שום פתחון פה משום מלאך ושרף ואופן וכרוב בעולמות העליונים כדי לשמוע קולו של רבי שמעון בן יוחאי וכד מסיים מילי דאורייתא אזי פותחין המלאכים עם כל צבא מעלה לומר שירות ותשבחות ורוב שמחה להקב"ה על שברא גשמה קדישא וטהורה כמו נשמת רבי שמעון בן יוחאי, והשערים נפתחים עם כל החלונות של כל חדרי ג"ע וסלקין ריחין ובוסמין.

וכל דא הוא בשביל כבוד רבי שמעון בן יוחאי, ואעפ"כ הלך רבי שמעון בן יוחאי לגביה ר' חייא ולא נתגאה. ואיך יתגאה האדם בדורות האלו וכבר נתבאר לעיל שצריך האדם להתפלל בכל יום על מדת הענוה, ובודאי "לב גשבר ונדכה אלהים לא תבזה".

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי חייא הלך ללמוד מפיהם של התנאים, בעלי המשנה. כאשר הגיע לביתו של רבי שמעון בן יוחאי, ראה מחיצת וילון, שחילקה את החדר. תמה רבי חייא וחשב: אשמע את דברי תורתו של רבי שמעון מעבר למחיצה.]

שמע את רבי שמעון שונה את הפסוק ב'שיר השירים':
 "ברח דודי ודמה לך לצבי" וגו'. אמר רבי שמעון: "אין חיה בעולם הנוהגת כצבי: כאשר בורח הצבי מרודפיו, מחזיר הוא מדי פעם את ראשו לאחוריו ומסתכל לעבר המקום ממנו ברח. כך אמרו ישראל להקדוש ברוך הוא: 'רבונו של עולם! אם אנו גורמים לשכינה שתסתלק מבינינו - יהי רצון שתברח כמו צבי ועופר האילים ותסתכל לאחור' ותשגיח עלינו במקום שהנחתנו'. זהו שכתוב: 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם' וכו'."

שמע רבי חייא ואמר: "עליונים עוסקים בתורה בבית - ואני יושב בחוץ?!". ובכה. שמע רבי שמעון בן יוחאי את קולו ואמר: "ודאי השכינה בחוץ; מי ייצא לקרוא לה?". אמר רבי אלעזר בנו: "תכנס השכינה ותהא השמחה שלמה!". שמע רבי אלעזר קול האומר: "עדיין אין העמודים נצבים היטיב על כנס, והשערים עדיין לא נפתחו כדי שיכנס רבי חייא, כשהוא מעוטר בבסמי גן עדן". לא יצא רבי אלעזר לקרוא לרבי חייא, ורבי חייא נשאר בחוץ בוכה וגונח. פתח ואמר: "סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים" - ונפתח שער הוילון - ואף על פי כן לא נכנס רבי חייא, שכן פחד להכנס ללא רשות. הרים רבי שמעון את עיניו ושאל: "אולי נתנה רשות הכניסה ליושב בחוץ?" קם רבי שמעון והלך לעבר רבי חייא - ויצאה אש ממקומו של רבי שמעון עד מקומו של רבי חייא. אמר רבי שמעון: "נצוץ הפטיש המאיר בחוץ, ואני בפנים!?" נאלם רבי חייא דום מרוב פחד.

כאשר נכנס רבי חייא, השפיל את עיניו ולא הרים את ראשו. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו: "קום והעבר את ידך על פיו שהרי אינו רגיל לגלוי שכינה שכזה!" קם רבי אלעזר והעביר את ידו על פיו של רבי חייא שאמר: "עיני רואות את אשר לא ראיתי מקודם".

היו התנאים יושבים ואש וניצוצות מלהטים סביבם, אלפי אלפים ורבוא רבבות כתות של מלאכי אש סביבם, ומאתים

ושישים עולמות מזדעזעים מדברי התורה, היוצאים מפיו של רבי שמעון. היו העליונים תמהים ואומרים: "זה הוא רבי שמעון בן יוחאי, שבשעה שפותח את פיו בדברי תורה, מקשיבים לקולו בכל הרקיעים, וכל צבא מעלה, האומרים שירות ותשבחות להקדוש ברוך הוא – כולם שותקים ודוממים, ולא נשמע שום קול של מלאך ושרף או של אופן וכרוב בעולמות העליונים – כדי שלא תופרע ההקשבה לקולו של רבי שמעון בן יוחאי."]

כא. המונע רבים מלעשות תשובה או לעשות מצוה פי' הדבר חבורה של יחידי סגולה שנדבו לבם לעשות דבר קדושה או ליתן צדקה ואיש א' ביניהם אשר לבבו פונה לעשות רק רע כל היום ואין חס על כבוד קונו מחמת הגאווה שלו וזהו מעשה השטן מצליח בידו ומעכב את חבירו ממצוה, אוי לו ולנשמתו.

כב. ועל אדם כזה אמרו חכמי המוסר שאיש כזה הוא דומה לאיש בליעל מן השודדים וגולנים היודעין אורחת בני המדינה הבאים אל המלך ובידם מתנות להביאם אל המלך והגולנים עומדין שם ומקפחין וגוזלים את המתנות מיד האנשים, והמלך נחסר זמן רב מאלו המתנות מיד האנשים, והמלך חקר ודרש ע"ז ויבוקש הדבר וימצא וצוה המלך לייסר הגולנים ביסורים קשים ומרים על אשר מנעו כבוד המלך ברשעותם.

גודל עונשו של מי שמונע אחרים מלעשות מצוה

כג. כן הוא האיש המונע מלעשות מצוה ודבר שבקדושה מי יוכל לספר גודל עונשו. ובכלל זה הוא בעונש לא יתן הוא ולא יתנו אחרים הרי זה רשע.

כד. על כן צריכין המנהיגים לזהר שלא יהו מונעים את היחידיים מלעשות איזה דבר מצוה. ובכלל הזה הוא עונש המטה את חבירו לדבר עבירה ועל פי הרוב הם אנשים אשר להוטים אחר גרונם, ומחמת הלגימה שאוכלים ושותים אצל האיש אכזר נותנין מקום לדבריו, ועליהם אמר הנביא, "הוי אומרים לרע טוב" וגו' ובלבם יודעים האמת שכל מעשיו הם מצד הקליפות, וכל דבריו הם דברי בליעל וכל מעשיו הם נקימות ונמירות

גזילות ועולות שוא ושקר שקץ וגלולים. ואינם יודעים כי על כל אלה אלהים יבא במשפט.

כד. והשומים הללו נותנים לאיש אכזרי פאר ותהלה ואומרים שבחו בפניו שהוא חכם גדול וחולקים לו שאר מעלות טובות, וכל זה הוא מחמת החנופה שהן להוטים אחר גרונם שאוכלים לפעמים אצל איש אכזרי, אבל אין יודעים הסוף דבר של האנשים האלו אשר מוזן זה שאוכלים אצל איש אכזרי הוא מלא חרבות וכידונים נגעים ופצעים אבעבועות ומכה מרידה, ומלא צער מוכרחים לסבול בשביל זה שאוכל מאכל לחם רע עין כמבואר בפרקים לעיל עיין שם ויבא עליו מכה אל מכה נגשת והוה על הוה וכשל העוזר ונפל העוזר.

כה. על כן יראה האדם להיות בעזרת ה' בגבורים נדיב לב ואמיץ כח לבעלי מצוה, ובפרט לבעלי צדקה, וגדול המעשה יותר מהעושה ואז טוב לו יהיה סלה.

פרק מ"ד

א. המשתמש בעבטו של חבירו העני גדול עונשו. כי העשיר יוכל לדבר בעדו ולמחות למלוה משא"כ העני על הרוב רואה ושומע חסרונו ואין ביכולתו כ"כ לעמוד נגד המלוה, כי המלוה הוא בטוח שאין העני פותח פיו נגדו והוא עון פלילי.

אל יתנאה העשיר על העני

ב. ובכלל זה הוא המתנאה על העני ומדבר לו קשות מפני שהוא מתירא לדבר כן על איש אחר שאינו עני ובעבור עניותו מדבר אל זה העני בדברים קשים בנאוה ובוז, כי יודע שאין העני ישיב לנגדו. והקב"ה השומע רואה ויריב ריבו ועושה משפט ויוציא לאור צדקו.

איסור לקיחת שוחד

ג. ובכלל המקבל שוחד ממון שוחד דברים, וכשם שמצוה למנוע מלישב בדין בעבור הנאות ממון כך ימנע כשביל הנאה מועמת וידקדק הדיין כי הוא פוגם נשמתו.

הצלת ממון ישראל

ד. בכלל המוצא אבידה ואינו מכריז עליה, הוא היודע באיזה צד להציל ממון חברו ונמנע ואינו מציל.

נחיצות הינוך הבנים

הרואה בנו יוצא לתרבות רעה ואינו מוחה בידו כל דברי רעות במשמע שרואה בנו הוא זולל וסוכא או בעל מחלוקת או חומד ממון אחרים וכיוצא בזה, הרבה דברים חיוב על אביו להשגיח על בנו ולייסרו.

שלא לגזול יתום ואלמנה, והאיסור לקחת מקופת הקהל

ה. האוכל שוד עניים ויתומים ואלמנות בכלל זה הוא הגזול את הצבור אשר המעות נגבה מעניים ואביונים וסובלין עול הכבוד ואין יכולת בידם להלביש עצמם ולנשותיהם. וזה האוכל מקופות הקהל כנגיבה וגזל כאילו אכל את בשרם ודמם. ובמעות אלו נכלל ג"כ ממון יתומים ואלמנות ואינו זוכר שהקב"ה הוא אבי יתומים ודיין אלמנות בוודאי מדת הדין הוא מתוח לנגד אותו האיש כאשר האריכו בעונש זה בעלי מחברי ספרי מוסר.

מה שאירע עם אלמנת רבינו יחיאל

ו. וכדמצינו באלמנת רבינו יחיאל ז"ל אביו של הרב אשרי" ז"ל שנסארה האלמנה עם שלשה בניה הקטנים. פעם אחת בא אליה בעלה בחלום בליל שבת וצוה לה שתכיף תברח היא מחוץ לעיר כי ה' מהפך העיר באיזה מקרה רעה, ותקץ משנתה ברעדה ותישן ובא אליה פעם שנית בצווי ההוא, ואז תיכף כשנתעוררה משנתה הלכה האשה עם בניה חוץ לשער העיר ערך מיל אצל בית ערל אחד העומד מחוץ לעיר. ויהי באשמורת הבקר באו שודדים

קב ויקהל - פרק מ"ד הישר קה

לעיר ויהרגו כל העיר ובזו כל העיר וילכו, והיא שבה אל ביתה אחר כך בשלום.

ז. ואחר כך בא בחלום רבינו יחיאל הנזכר לעיל ואמר לאשתו שבעון שהיו גוזלים את העניים במסים וארנוניות והעשירים לא נתנו כלום לכן נגזרה גזירה זו עליהם.

הפורש עצמו מהצבור בכלל זה הוא מי שאינו מדקדק להתפלל עם הצבור, ובכלל זה הוא מי שיכולת בידו ליתן מסים לסייע לצבור ואינו מסייע.

שלא יהיו תקנות חז"ל קלים בעיניו

ח. העובר על דברי חכמינו ז"ל זהו המקל בדבר האסור מדרבנן, ועובר על גזירות ותקנות חכמים.

אפילו במקום מצוה אסור לעבור על דברי חכמים, כגון, ללמוד או להתפלל אצל הגר בשבת במקום שאמרו גזירה שמא יטה. וכיוצא בזה חלילה וחם לעבור על גזירות חז"ל, ואין צריך לומר דהעונש הוא מרובה מי שמלעיג על דברי חכמים והוא בכלל אלו שאין להם חלק לעוה"ב.

האיסור של מתכבד בקלון חבירו

ט. המתכבד בקלון חבירו הוא איסור חמור שמעכב התשובה כאמור, ויש גם כן איסור היודע בחבירו תועה בשגיאה ואינו משיבו לדרך היפה.

ודע, דאיתא בזוהר פרשת שלח לך, דהיו מראין לרבי שמעון בן יוחאי ע"ה שהתאספו יחד בית דין של מעלה בהיכלא חד דתמן מלך משיח והווי עייניו ברין בר גש דקאי על פתחא דגן עדן, ואינון כרובים אחירין ביה ולא שבקו ליה למיעל תמן והווי בצערא וצוחו צווחין על גבי פתחא דגן עדן.

וכרוזין הוי עבריין דליהוין בני מתיבתא כנישין השתא קמי מלך משיח לעיין בדיניה דההוא בר גש ואמרו ליה לרבי שמעון בן יוחאי דלית לך רשות לגלות מי הוא דין בר גש כי לא לחנם אתגזר על האי בר גש עונשא דא.

י. ויצא הדין מפי מלך המשיח דהאי בר נש יהא קאים בחוץ בההוא צערא ארבעין יומין לסוף ארבעים יומין יצערון ליה בצערא דגיהנם שעתא ופלגא, וכל דא בגין דיומא חדא, חד מן חברייא הוי פריש מלין דאורייתא. כד מטי לחד מלה ידע האי בר נש דיתכשל ביה ואמר לחברייא שתיקו לא תימרון מידי ובגין דשתקו חברייא אתכשל בההוא מלה ואכסוף וההוא כסופא דגרים לבר נש דא ע"ז דיינין ליה דינא קשיא, בגין דלא לשבקא חובי דאורייתא מקמי קב"ה אפילו כמלא נימא. על כן סם חיים היא למי שלומד לשמה ואינו מתכבד בקלון חברו.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[מראים היו לרבי שמעון בן יוחאי, עליו השלום, כיצד מתאספים בית דין של מעלה בהיכלו של משיח כדי לעיין בדינו של אדם אחד, שעמד לפתחו של גן עדן, והכרובים - שומרי הפתח אחזו בו, ולא הניחוהו להכנס - ואותו אדם היה בצער גדול וצווח צווחות על פתח גן עדן. והנה יצא הכרוז והזמין את כל בני הישיבה להתאסף לפני מלך המשיח לדון את דינו של אותו אדם; ומן השמים אסרו על רבי שמעון לגלות את שמו של הנידון, כי לא לחנם נגזר עליו כך.]

לבסוף יצא הדין מלפני מלך המשיח, שהנידון יעמוד מחוץ לגן עדן ארבעים יום, ולאחר מכן יענש בגיהנום במשך שעה וחצי. וכל זאת - משום שיום אחד, כאשר למדו בני החבורה, ואחד קרא והסביר את הדברים לפניו - ידע אותו נידון, כי הנה מגיע מגיד השעור למילה, שיכשל בה, ולא יוכל להסבירה, ואמר לשומעי השעור: "שתקו ואל תעזרו לו!" ובשל כך אכן נכשל מגיד השעור והתבייש; ואותה בושה היא שגרמה לאותו אדם שיענש בעונש קשה זה, שכן אין שום עוון נמחק ללא דין [וחשבון].

חשיבות העוסק בתורה לשמה

יא. והעוסק בתורה לשמה היא מצלת מכל הרהורים רעים ועומדת לו בשעת הדיון, כדאיתא בזהר פרשת ויקהל, "כל מאן דאשתדל באורייתא כאלו אשתדל בהיכליה דקב"ה בגין דכד בר נש עסיק באורייתא הקב"ה תמן ואצית לקליה ואשתויב בר נש מתלת דינים מדינא דהאי עלמא ומדינא דמלאך המות (רוצה לומר, דימות בנשיקה על ידי הקדוש ברוך הוא) ומדינה של גיהנם באופן שיהיה הלימוד לשמה ובאהבה ואז הקב"ה מתפאר בו ואומר (ישעיה מג, כא) "עם זו יצרתי לי" וגו', "ישראל אשר כך אתפאר" (שם מ, ג).

• פקודי •

פרק מ"ה

א. איתא בכתבי האר"י ז"ל (עיין שער היחודים דף ג), מצוה רבה ללמוד יחודים לשכינה, כי עושה מסעדר ועוזר לשכינה ומקרב את הגאולה ביחודים. ובאשר כי לא כל אדם יכולת בידו לעשות יחודים בתפלתו או במצוה אשר הוא עושה, אחת מטעם חסרון ידיעתו, או מפני שאינו מוכמח בנפשו לעשות שלא יבא לידי הרהור בתפלתו ונמצא מקלקל ולא מתקן, שאין האדם הוא טהור בכל עת וזמן ואסור לעסוק בקדשים בזמן שהוא מקרה בלתי טהור מחמת שהוא בעל קרי ואסור לייחד שום יחוד אם לא שמבל לקריו.

ב. על כן בוודאי בעל הרחמים יקבל ברחמים וברצון כוונת לב האדם שמכוין פשוט בלתי מחשבות זרות ומתפלל כפשוטו ענייני תפלה, רק יאמר קודם התפלה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה, וכן בעסק התורה יאמר כך לשם יחוד קב"ה ושכינתיה וכו' ואז אינו מפריד עצמו מהקדושה.

וכדמצינו בעירובין פרק בכל מערבין (דף כ"ח עמוד ב') "רבי זירא כי הוי חלש הוי אזיל ויתיב אפתחא דרבי יודא בר רבי אמי אמר כי נפקי ועיילי רבנן איקום מקמייהו כדי שלא יהא בטל מהמצוות.

וכן קבלה היא בידי מן אנשי מעשה, שאם היו יושבים במלים מן המצוות היו ממשמשים בציצית והיו מסתכלין בהן כי ההסתכלות בציצית היא ענין גדול ותקומה אל השכינה בגלות, והיודעים סוד יחוד בקבלה מכוונין בשם א' גדול ונורא שהוא גימטריא עי"ן ובוזה הם יוצאים אף בזמן הזה סוד מצות תכלת בציצית. והנה אגלה טפח ואכסה טפחיים בענין תכלת כי תכל"ת הוא גימטריא תת"ן, והבן אדם הוא מהוייב לראות בב' עינים את הציצית וב' פעמים עי"ן גימטריא ר"ס, ועם תיבות ציצית הוא גימטריא תת"ן כמנין תכל"ת.

קבלה היא בידי בשם הגאון ר' יעקב טעמרליש ז"ל מלובלין שבזה הוא מסיר החשך שאמר ידמיהו הנביא "אותי נהג חושך ולא אור". ובענין אור עיניו בציצית יכוין כן והוא מבטל אותו החשך שמפסיק בינו ובין השכינה.

האדם לא נולד להנאת גופו, כי אם לתועלת נשמתו

ד. הכלל, כי לא ברא הקב"ה את האדם שיהיה בעה"ז לתועלת גופו, כי הגוף כלה בארץ רק לתועלת נשמתו אשר חוצבה מתחת כסא הכבוד והיא חלק אלוה ממעל, לתקנה ולקשטה במעשים טובים לקרב הגאולה ולשמח את השכינה בגלות המר הזה, ואז יהיה נזדכך גם הגוף ומאיר באור הבהיר, בפרט כשהגוף מתחמם לדבר מצוה.

ה. ולא לחנם אמרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר פרשת נח, שבת קי"ט: ובתוספות שם) "העונה אמן יהא שמיה רבה בכל כחו מצננין לו הגיהנם". ואין הדבר יוצא מידי פשוטו שצריך לומר אמן יהא שמיה רבה בכל כוחו, ואין הפירוש להרים קול ביותר מדאי פן יתלוצצו המלעיגים, אלא הוא בכל כוחו באיבריו. וכמ"ש זוהר פרשת פנחס (דף ר"ב עמוד א') שצריך האדם לעורר כל איבריו בחילא תקיפא ובוזה יתבר לביה ואיתבר חילא דסיטרא אחרא, ואף

הרשעים מוצאין מנוחה על ידי עניית אמן יהא שמיה רבא. וכדאיתא בזוהר פרשת נח (דף ס"ב עמוד ב'):

ו. בזימנא דישראל עונין בקול רם אמן יהא שמיה רבא, הקב"ה מתמלא רחמים ונותן חיים על הכל, והקב"ה רומז למלאך הנקרא סמריא"ל ובידיה מפתחין ופותח ג' פתחים לסטר מדבר ואז חמאן רשעים נהורא.

ואתא תננא וסותם האויר של הפתחים שלא יהא מאיר וכדין תלת ממונים דתחות ידיה מנשבין בגדפיהון משיבין העשן לאחוריו זמן שעה ופלגא שעה בזכות עניית אמן יהא שמיה רבא שעונין ישראל בכל יום ואחר כך הם שבים לגיהנם.

ז. ובוא וראה, כמה חביב האי שבחה קמיה קב"ה ומעשה הובא בזוהר פרשת תרומה (דף קס"ה עמוד ב', דף קס"ט עמוד ב'):

"רבי חייא ורבי אבא שרו בגו אושפיזיהו קמו בפלגות לילא למלעי באורייא והוי ברתיא דאושפיזא קמת ואנהרת לון שרגא ואינהו הוי עסקי באורייא.

אדהכי אשגח רבי אבא אברתיה וחמו דהוי בתו של בעל הבית מנהר להו פתח ואמר (משלי ו, כג) "כי נר מצוה ותורה אור". האשה היא מצווה על נר של שבת ולא האישה, והמעם כי האשה היא נגד השכינה ותורה אור, פי' התורה שלמד בעלה שהאיש מצווה על התורה ללמוד נותן אור והארה גדולה באותו המצוה של נר שבת שהאשה מדלקת. נמצא שניהם מאירים באור תורה ואור שבת. אשריהם הנשים שזוכין לבעלי תורה.

ח. שמעת האי בתולה והוית בכית אדהכי קם אבוה דבתולה וחמי לברתיה בכיא ושאל לה למה ועל מה היא בכיא ולא ענתה מאומה מחמת מרירות הלב, והתחיל אף אביה לככות.

אמר רבי אבא, מבכיותה נראה דהחתן שלה הוא עם הארץ ואינו בעל תורה, א"ל ודאי הכי הוא ובגין דחמינא ליה יומא חד דדליג מאיגרא חדא למישמע קדיש בהדי צבורא סליק ברעותי דילי למיהב ליה ברתי ותיקף

דנפקי צבורא מבי כנישתא יהבינא ליה ברתי דאמינא בדילוגא דא למשמע קדיש מוכרח להיות גברא רבא באורייתא ואע"ג דאיהו רבייא דלא ידענא ביה מקדמת דנא אפילו ברכת מזונא לא ידע ואין בידי לכופ אותו שיתעסק באורייתא ויקרא קריאת שמע וברכת המזון.

אמר ליה ר' אבא איעבר ליה באחרא (ר"ל שיראה שיתן גט וישיא בתו אחר כך לת"ח) ובתוך דבריו חזר ואמר או דילמא ברא יוליד דיהוי גברא רבא.

ט. אדהכי קם החתן ודלג עלייהו ויחיב לקמייהו אסתכלי ב' רבי אבא, א"ר אבא חמינא בהאי רבייא דנהורא רבא יפוק מיניה לעלמא.

פתח ואמר האי רבייא: רבותי אימא חד מילה, פתח ואמר (איוב לב, ו) "צעיר אנכי לימים ואתם ישישים, על כן זחלתי ואירא מחוות דעי אתכם". האי קרא אתעררו ביה עמודי עולם אבל אליהוא דכתיב ביה ממשפחת רם וכתיב ביה בן ברכאל הבווי דנקרא בן בשביל דמבזה עצמו למאן דגדול מיניה, וז"ש צעיר אנכי לימים אף אני מקטין עצמי לגבי בר נש דאית ליה יומין סגיאין, וע"כ בגין דאנא רביא ובמקום הזה יש ישישים בחכמה עלה בדעתי דלא למללא עד יומא דא. והשתא דאתון הכא אית שעתא למיפתח פומי, התחיל לדרוש זה הפסוק "כי נר מצוה ותורה אור" וגילה להם כמה סודות בתורה ע"פ הסוד.

י. ואחר כך פתח ואמר, דעו כי אנא מבבל, וברא דרב ספר' אנא, ולא זכינא לאשתמודע עם אבא ואטרדינא להכא, ודחלנא עד הכי למימר מילין דאורייתא דיתבי אארעא דא אריותא בתורה, ושווינא עלי דלא אימא מילי דאורייתא תרין ירחין. ויומ' הדין אשתלימו תרין ירחין. זכאה חולקי דאתערותון הכי".

ארים רבי יוסי קליה ובכה קמו כולהו ונשקוהו ברישיה, אמר רבי יוסי אלמלא לא באתי וזכונא למישמע מילין דעתיק יומין דנפיק מפומך מאי דלא זכינא למשמע עד השתא דיינו, יתבי כולהו.

יא. אמר החתן, רבותי, מדחמינא צערא דחמוי וצערא דברתא אשתי
 דהוו מצערי בנפשייהו דלא ידענא ברכת המזון וקריאת שמע אמינא לא
 אתחבר באשתי עד שאגלה לכם סוד ברכת המזון בסודות גדולות ונפלאים,
 חדרו כולוהו, ור' יוסי ור' אבא ורבי חייא וחמוי והכלה קמו כולוהו ונשקוהו.
 אמר רבי יוסי וודאי הילולא דקודשא בריך הוא אתרעי ביה, נמלו להכלה
 וברכו לה בכמה ברכאין, אמרו לאביה דיתקן בית מיוחד לעשות בו חתונה.

יב. אמר רבי יוסי, לא נפקינן מהכא עד דיתעבד הילולא וכנישו אחר כך
 כל אנשי מתא לההוא חדרו וקראו להכלה וחדו עמהון במילין דאורייתא.
 ועל סעודות הנשואין פתח החתן על פתורא וביאר ענין שבע ברכות סודות
 נפלאים וחדושים הרבה, וחדו כולוהו וכל בני מתא קבלו עליהם את החתן
 להיות להם רב ומורה צדק. ואחר החתונה קמו רבי יוסי ורבי אבא ורבי חייא
 וברכו ליה ואזלו לארחייהו.

יג. כד מטו לגבי רבי שמעון בן יוחאי זקיף עיניו וחמי לון, אמר להון
 מסתכל הוינא יומא דא וחמינא לכון תרין יומין דהויתון גבי חד מסכנא דהאי
 גער דאיקרי מטמרו"ן אוליף לכו רזין עלאין זכאה חולקיכון סדרו כולוהו מילין
 קמיה וסחו ליה עובדא, אמר להו זכאין אתון וזכא' חולקכון וזכאה חולקי
 דהא אדכרנא יומא דא דהוי אזיל עמי רב ספרא אביו של החתן וברכתין ליה
 דידיה ליה בר אוריין באורייתא ולא בריך ליה דיזכה לגדל אותו" וכו' ע"כ
 הזוהר.

**הרבי שמכרך את תלמידו בכנים תלמידי חכמים,
 יברכו גם כן שיזכה לגדלם**

יד. נלמד מזה מסוף המאמר שכשבא התלמיד לקבל ברכות מן רבו ורבו
 מברכו שיזכה לבנים תלמידי חכמים יברך בפירוש שיזכה לגדל אותם
 ושיראה בחייו אור תורתם.

במקום גדולים וישישים ממך אל תעמוד

גם נלמד מזה המאמר שבמקום גדולים אל תעמוד ונכון לזעירי להדר לשמוע מפי ישישים חכמה כי ישמע בוודאי מה שלא שמע עדיין ואז ירבה עליו חכמה.

טו. גם נלמד מזה המעשה שצריך האדם ללמוד יחודים שהרי רב ספרא למד עם בנו החתן יחודים בכרכת המזון ובקריאת שמע ובחדושי התורה אף שהיה בנו עדיין רך בשנים. עוד יש ללמוד מזה המעשה "שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה), בשביל שראה האושפיזא את החתן שהיה קופץ מאיגרא לשמוע קדיש ולומר אמן יהא שמיה רבא ראה שהיה עסקן במצות ונתן לו בתו לאשה בשביל מצוה אחת. על כן צריך כל אדם לזהר במצות ובתורה ואז יגן ה' בעדו בעידנא דעסיק ביה ובעידנא דלא עסיק ביה ולכל אשר לו יהיה שלום.

פֶּרֶק מו

א. איתא בכתבי האר"י ז"ל (שער המצוות, סו"פ שמיני, דף כ"א עמוד א'), אחד מן הדברים שמעכבין את התפלה הוא מי שאין גופו נקי ומלוכלך ממינוף וצואה או טיפות מי רגלים.

שאל המלך לבש בגד מיוחד לתפילה, ופשט אותה כאשר עשה צרכיו

ועוד כי נקיות דבר טוב הוא וזה כי בדוד המלך ע"ה כתיב ביה (שמואל א כד, ד) "ויכרות את כנף מעילו אשר לשאול בלמ", ובוודאי אלו היה המלך שאל מלובש בו היה מרגיש בדבר בשעה שכרת דוד כנף מעילו אלא שהסיר שאול לגמרי ממנו. ואיתא בספר חסידים (סימן ט) כי מעיל אשר היה למלך שאל היה המלכוש העליון שהיה שאל המלך מתכסה בו בשעת תפלה לכבוד הש"י, ועל כן הסירו שאול מעליו לעשות צרכיו.

בית הכנסת הוא "בית מקדש מעט" -

ועל בן צריך האדם לשהות שם בבגדים נקיים

ב. ועל כן נוהרין אנשי מעשה כשצריכין לכנס לבית הכסא בשעת זמן כניסת בית הכנסת היו מניחין את בגדיהם מבחוץ ואינם נכנסים עם בגדיהם לבית הכסא, באשר שהבית הכנסת הוא בנין מקדש מעט וצריכין ליכנס בו בבגדים נאים.

בשבת ילבש האדם בגדים יפים ונקיים מבששת ימי המעשה

כפרט ביום שבת שצריך האדם לזוהר בהן שיהיו בגדיו נקיים, שהרי מבואר בפרק שני דחגיגה (דף ע' עמוד א') אמר ר' יונתן בן עמרם נתחלפו לו כלים של שבת בכלים של חול ולובשם נטמאו (פי' דהיינו לענין למי שאוכל חולין בטהרה), והטעם כיון דכלי שבת עבדי להם שימור טפי עיין שם.. ועל כן ראוי ונכון להיות מנועלים מיוחדים לבית הכנסת וטוב יותר שלא ילך לבית הכסא בהם ולבית הכנסת.

בגדי שעטנז מעכבים את התפלה

ג. ויש עוד דבר המעכב התפלה אף שהוא בבגד נקי מאוד, והוא שעטנז, ואפילו בשוגג אין תפלתו נשמעת ומקובלת כלל אפילו אם הוא מתפלל בכוונה, על כן צריכין החייטים לזוהר ליתן השגחה שלא יגרמו היוק למתפללים בבגדי שעטנז, ויהיה חטא הרבים תלוי בחייט.

גם בגדים של גזל מעכבים את התפלה

ד. ויש עוד דבר המעכב את התפלה אפילו שבגדיו הם מנוקים מכל טינוף ואין בגדיו שעטנז, אמנם אינו נקי מגזל כי מחייתו הוא שוא ושקר והוא מתלבש בבגדים נאים ומתגאה בהם, וזהו שהנביאים קוראין אותן "בגדים בגד בוגדים", ובכל פעם שמתכסה בו להתפלל מעורר חטאיו ופשעיו וזורקין תפלתו בפני החיצונים, אוי לו ואוי לנפשו.

ואפילו שחטא רק נגד האומן שלא שילם לו שכר מלאכתו כראוי ואף שלא דחקו על זה, הלא הוא יודע בעצמו דהאומן משא לו פנים שלא ברצונו

ומוכרח ליקח מה שנותן לו, או שכובש שכר שכיר כי אז באין להכשל בחטא גזל ואליו הוא נושא את נפשו, חלילה לעשות כן לכבוש שכר הפועל, או שלא ליתן לו שכרו עבור המלאכה שכרו משלם, רק הוא נותן לו פחות משכר מלאכתו וכתוב (ויקרא כה, נה), "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם" על כן ענשו הוא מרובה. (וכמו שהארכתי לעיל בפרק י' עיין שם).

הפועל צריך ליוזר שלא יקלקל את הבגד - ולהחזיר לבעלים מה שנשתייר מהבגד

ה. וכשם שהבעל הבית מזהר לשלם שכר פועל בזמנו וכראוי, כן הפועל מזהר שלא לקלקל הבגד ולא ליקח מאתו מאומה אף שנשתייר כי אם להחזיר לבעליו ואפילו דבר מועט. ועכשיו נשתרבב החטא ופשע של החייטים שגונבים ושתי רעות עושין, א' שמקלקלים הבגדים, ושנית עוברים על לא תגנוב, ואיסור זה נעשה להם כהיתר ואינם שמים אל לבם אפילו להתחרט ולהתוודות על זה ואשר שהמה מושרשים בחטא ואינם יודעים עונשם שהוא עונש חמור.

ו. על כן אני מזהיר כל חייט שנכשל בחטא זה יחזור בתשובה וישים אל לבו להחזיר למי וגנב או יעשה איזה צרכי רבים כי בעון גזל נחתם דינם של דור המבול.

ז. וראיתי חייט אחד בק"ק בריסק דליטא קודם מותו צוה לחברה קדישא שיעשו משולחנו שהיה בביתו ארונו, והאמה שהיה מותח בו הבגדים יתנו בידו. ושאלו החברה קדישא מה כוונתו בזה הצוואה, והשיב שהשלחן והאמה יעידו לו כשני עדים נאמנים שכל ימיו לא גנב מאומה מן מלאכתו. אשרי לו שהיה רוצה ליהנות רק מיגע כפו ולא משום גזל.

שלא ללבוש שני בגדים כאחד

עוד יש בדבר עיכוב לכל דבר שבקדושה כשלובש שני בגדים כאחת דהיינו כשהלבוש אחד הוא בתוך חבירו, וקבלה היא בידינו מתלמידי האר"י ז"ל (עיין פרי עץ חיים שער התפלה, פרק ב') שזהו קשה מאוד למעשה האדם שיש

קצת רשות לס"א להתקרב אליו על ידי כן. ובפרט בבגדי שבת צריכין שמירה מעולה יותר כאמור כי הס"א הולך וסובב סביב נגד האדם להתדבק בו ובפרט בבגדי של שבת.

מ. על כן אמר האר"י ז"ל (עיין פרי עץ חיים שער השבת, פרק ג') שצריך האדם לומר בשעת לבישת בגדי שבת (ישעיה נד, ח) "כל כלי יוצר עליך לא יצלה וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאם ה'".

גם שלא בשעת התפלה ילבוש האדם בגדים נקיים

גם נכון לומר פסוק זה בהתעמף לבוש העליון להתפלל, וחיוב גדול על האדם לעיין בבגדיו היטיב שיהיו נקיים אף שלא בזמן התפלה, כי אין הקדושה שורה במקום מטונף ומלוכלך.

להשגיח על מקום המזוזה שיהיה נקי

ולכן חיוב על כל בר ישראל ליתן השגחה שיהיה סביב מקום המזוזה נקי היטב, וכדאיתא בזוהר (חלק ג', דף רס"ג עמוד ב') כי ענין מזוזה בבתי ישראל הוא שיזכור האדם חסד עליון שהקדוש ברוך הוא שומר פתחי ישראל וזכרונם לפניו תמיד, ועל ידי כן גם האדם לא ישכח מצות הש"י לעולם ועד. עיין מה שכתבתי לעיל פרק א' ע"ש בענין שמירת המזוזה.

כאשר רואה הש"ד שם שד"י על המזוזה, אין ביבולתו להזיק

י. ומצאתי כתוב, בשם ספרא דשלמה המלך (זוהר, שם) כי שד אחד נח אצל הפתח ורוצה להזיק למי שנכנס לבית, וכשרואה השד שם של שד"י לא יכול להזיק.

על כן לא ישפוך שום מים עכורים אצל המזוזה מחמת שני טעמים, טעם אחד דלא יעבד קלנא לגבי שמא קדישא דמרי עלמא. ב' אם הוא שופך שם מים עכורים אזי רשות למחבלא ח"ו. אבל כשסביב המזוזה הוא נקי ובן אדם הוא מחבב המזוזה לנשק אותו וצאתו וכבואו האי שידא בעל כרחו בריך ליה לבר נש ואומר (תהלים קיה, ב) "זה השער לה' צדיקים יבאו בו".